

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS

**TİCARET SİCİLİ MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN GÖREV,
YETKİ VE SORUMLULUKLARI**

Şeyda Duygu SERARSLAN

2501141482

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi Fatih AYDOĞAN

İSTANBUL – 2019

ÖZ

TİCARET SİCİLİ MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN GÖREV, YETKİ VE SORUMLULUKLARI

ŞEYDA DUYGU SERARSLAN

Çalışmamızda ticaret sicili kavramı, ticaret sicili işlemleri, ticaret sicili müdürlüğünün teşkilatı ve bu teşkilat kapsamında yer alan müdür, müdür yardımcıları ile diğer görevlilerin görev ve yetkileri ayrıntılı bir biçimde incelenmiştir. Ticaret sicilinin tutulmasında hukuki ve cezai sorumluluklar açısından ise ticaret sicili teşkilatı ile devlet, ticaret odaları, ticaret ve sanayi odaları incelemeye tabi tutulmuştur.

Çalışmamız kapsamında ticaret sicili müdürlüğünün yönetime ve sicilin tutulmasına dair görev ve yetkileri detaylı olarak anlatılmış olup, bu kapsamda inceleme ve araştırma, inceleme görevinin kapsamı ve bu bağlamda takdir yetkisi, sicile kayıt ve kayıt isteminin reddi, tescile davet ve ihtar prosedürü, sicilin defter ve belgelerini koruma, bazı hususlarda diğer sicillere ve resmi kurumlara bildirim, ticari defterlerin onaylanması ve belgelerin gönderilmesi konuları Yargıtay kararları ışığında değerlendirilerek somutlaştırılmıştır.

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda düzenleme alanı bulamayıp 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile hüküm altına alınan, ticaret sicilinin tutulmasından doğan zararlardan devlet ve ilgili odanın müteselsil sorumluluğu ve kusuru bulunanlara rücu mekanizması çerçevesinde ticaret sicili müdürlüğü görevlileri açısından rücu davası, bu davada görevli ve yetkili mahkeme, arabuluculuk dava şartı, üçüncü kişilere karşı sorumluluk konuları açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ticaret Sicili, Sicil Müdürlüğü, Sicil Müdürü, Görev, Yetki, Sorumluluk, Rücu Davası, Takdir Yetkisi

ABSTRACT

DUTIES, AUTHORITIES AND RESPONSIBILITIES OF

TRADE REGISTRY OFFICES

ŞEYDA DUYGU SERARSLAN

In our study, the trade registry concept, trade registry processes, the organization of trade registry office/s and the duties and powers/authorities of the trade registrars, assistant trade registrars and other officers were examined in detail. The trade registry organization and the state, chambers of commerce and chambers of commerce and industry were examined in terms of legal and penal liabilities arising from keeping and retention of trade registry records.

The duties and authorities of the trade registry offices regarding management and keeping and retention of the registry were explained under our study; and in this context, the issues including review and investigation, scope of the duty of investigation and the power of discretion in this sense, registration in the registry and the rejection of a registration request, invitation to registration and warning procedure, protection of the registry books and documents, notification to other registries and public authorities in respect of specific issues, certification of commercial books and forwarding of documents were evaluated and objectified in the light of Supreme Court decisions.

The issues explained include the recourse action that may be filed against officers of trade registry offices within the framework of the mechanism of recourse by the state and the related chamber to those that are at fault and jointly and severally liable for the loss and damages arising from retention of trade registry, which was not specified in the Turkish Commercial Code no. 6762, but regulated within the Turkish Commercial Code no. 6102, the competent court of jurisdiction for such actions, mediation cause of action and liabilities to third parties.

Keywords: Trade Registry, Registry Office, Registrar, Duty, Authority, Responsibility, Recourse Action, Power of Discretion

ÖNSÖZ

“Ticaret Sicili Müdürlüğü’nün Görev, Yetki ve Sorumlulukları” başlıklı bu çalışmada, ilgili konuyu ayrıntılarıyla ve Yargıtay kararları ile değerlendirerek incelemeye tabi tutmaya çalıştık.

Bu süreçle ilgili, yüksek lisans yapmaya karar verdiğim aşamada bana yol gösteren değerli hocam Prof. Dr. Mehmet HELVACI’ya, tez çalışmam boyunca motivasyonumu yüksek tutmamı sağlayan ve yardımlarını esirgemeyen değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Fatih AYDOĞAN’a,

Henüz fakültenin ilk yıllarında beni yönlendiren, bu konuda her desteği sağlayan ve her zaman yanımda olan sevgili annem Fitnat SERARSLAN ve babam Doç. Dr. Zahit SERARSLAN’a, tez yazım sürecine başlamamda destek olan çalışma arkadaşım, meslektaşım Av. Doğukan EREL’e, bu süreçte maddi manevi her türlü desteğini sunan meslek büyüğüm, akıl hocam Av. Volkan EREL’e, son olarak bu sürecin başından sonuna kadar her aşamasında yanımda olan, beni yönlendiren, zamanını ayıran, her türlü desteği sağlayan ablam Damla YILDIRIM’a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Şeyda Duygu SERARSLAN

İSTANBUL

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TİCARET SİCİLİ TEMEL KAVRAMLARI, İŞLEMLERİ VE TEŞKİLATI

I. SİCİL VE TİCARET SİCİLİ TEMEL KAVRAMLARI.....	3
A. Sicil Kavramı	3
1. Genel Tanımı	3
2. Sicillerin Sınıflandırılması.....	4
a. İşlevlerine Göre Siciller	4
b. Tutulan Makama Göre Siciller.....	5
B. Ticaret Sicili Kavramı.....	6
1. Genel Tanımı	6
2. Tarihi Gelişimi.....	8
3. Ticari Sicilin Özellikleri	10
a. Açıklık.....	10
b. Güveni Koruma.....	12
c. Resmi Sicil	13
d. Tescil Edilecek Konuların Belirliliği	14
II. TİCARET SİCİLİ İŞLEMLERİ	15

A.	Ticari Sicil İşlem Türleri.....	18
1.	Tescil (Kayıt)	18
a.	Tescil Şartları	19
1)	Talep	19
i.	Talebin İçeriği.....	20
ii.	Talep Sahibi İlgililer	21
iii.	Talebin Şekli	23
iv.	Talebin Süresi.....	24
v.	Yetkili Makam	25
2)	Talebin İçerik Bakımından ve Şeklen İncelenmesi	26
3)	Tescile Davet.....	27
4)	Karar	29
i.	Kesin Tescil	29
ii.	Talebin Reddi.....	29
iii.	Geçici Tescil.....	30
5)	Re’sen ve Bildirim Üzerine Tescil	31
6)	İlan.....	32
2.	Tadil (Değişiklik).....	33
3.	Terkin (Silme).....	34
B.	İşlemlere İtiraz Süreci	34
1.	İtiraz Hakkı Sahipleri.....	35
2.	İtirazın Süresi	36
III.	TİCARET SİCİLİNE TESCİLİN HUKUKİ AÇIDAN ETKİSİ.....	37
A.	Genel Olarak	37
B.	Tescilin Tescile Tabi Konulara Etkisi	38
1.	Açıklayıcı Etki	38

2. Kurucu Etki.....	39
C. Tescil ve İlanın Üçüncü Kişilere Etkisi	39
1. Olumlu Etki.....	40
2. Olumsuz Etki	41
D. Görünüşe Güven	42
IV. TİCARET SİCİLİ MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN TEŞKİLATI	43
A. Genel Olarak	43
B. Ticaret Sicili Müdürlüğü.....	43
1. Kuruluş.....	43
2. Görevliler	43
a. Ticaret Sicili Müdürü	45
b. Ticaret Sicili Müdür Yardımcıları ve Diğer Görevliler	45
C. Ticaret ve Sanayi Odaları	46
D. Ticaret Bakanlığı.....	47

İKİNCİ BÖLÜM

TİCARET SİCİLİ MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN GÖREV VE YETKİLERİ

I. TİCARET SİCİLİ MÜDÜRÜNÜN GÖREV VE YETKİLERİ	49
A. Yönetime Dair Görev ve Yetkiler.....	49
B. Sicilin Tutulmasına Dair Görev ve Yetkiler	50
1. İnceleme ve Araştırma – Sicile Kayıt ve Kayıt İşleminin Reddi – Sicil Müdürünün Takdir Yetkisi.....	50
a. İnceleme ve Araştırma	50
1) Genel Olarak.....	50
2) Kapsamı.....	56
b. Sicile Kayıt ve Kayıt İsteminin Reddi	62
c. Sicil Müdürünün Takdir Yetkisi	62

2. Tescile Davet ve İhtar	72
3. Sicilin Defter ve Belgelerini Koruma	75
4. Diğer Sicillere Bildirim	77
a. Ticari İşletmenin Devri	78
b. Ticari İşletmenin Rehni	79
c. Ayni Sermaye Getirilmesi	81
d. Yapısal Değişiklikler	82
5. Ticari Defterlerin Onaylanması	83
6. Belgelerin Gönderilmesi	84
7. Resmi Kurumlara Bildirim	85
a. Vergi Dairesi	85
b. Ticaret Bakanlığı'na	86
c. Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'na	87
II. MÜDÜR YARDIMCILARI İLE DİĞER GÖREVLİLERİN GÖREV VE YETKİLERİ	88

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TİCARET SİCİLİNİN TUTULMASINDA HUKUKİ VE CEZAI SORUMLULUKLAR

I. GENEL OLARAK	91
II. TİCARET SİCİLİNİN TUTULMASINDA SORUMLULUĞU OLAN KİŞİ VE KURUMLAR	92
A. Sicil Müdürü, Müdür Yardımcıları ve Diğer Personel	92
1. Hukuki Sorumluluk	92
a. Rücu Davasında Görevli ve Yetkili Mahkeme	97
b. Arabuluculuk Dava Şartı	101
c. Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluk	101

2. Cezai Sorumluluk	103
3. Disiplin Sorumluluğu.....	104
B. Devlet, Ticaret Odaları, Ticaret ve Sanayi Odaları	107
1. Tazminat Davası	109
2. Tazminat Davasında Görevli ve Yetkili Mahkeme	110
3. Tazminat Miktarının Belirlenmesi.....	113
4. Zamanaşımı.....	116
SONUÇ.....	117
KAYNAKÇA	124
İTERNET KAYNAKLARI	133

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Dergisi
bkz.	: Bakınız
bs.	: Bası
bsk.	: Baskı
C.	: Cilt
dn.	: Dipnot
E.	: Esas
eTK	: 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
f.	: Fıkra
H.D.	: Hukuk Dairesi
H.G.K.	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	: 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İİK	: 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu
K.	: Karar
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
md.	: Madde
MERSİS	: Merkezi Sicil Kayıt Sistemi
N.	: Numara
No.	: Sayı
R.G.	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
SAİT	: Şirketlerde Yapı Değişikliği ve Ayni Sermaye Konulmasında Siciller Arası İşbirliğine İlişkin Tebliğ
T.	: Tarih

TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TİRK	: 1447 Sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu
TİTRK	: 6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu
TMK	: 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TOBB Kanunu	: 5174 Sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği İle Odalar ve Borsalar Kanunu
TST	: Ticaret Sicil Tüzüğü
TSY	: Ticaret Sicili Yönetmeliği
TK	: 865 Sayılı Ticaret-i Berriyye Kanunu
TTK	: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
TTSG	: Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi
v.d.	: ve diğerleri
VUK	: 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu

GİRİŞ

Ticaret sicili müdürlüğünün görev, yetki ve sorumlulukları, tacirler, ticari işletmeler ve şirketlerle ilgili bilgi ve belgelerin işlenmesi ve güvence altına alınması, bunu yaparken ticari hayattaki düzenin ve kamu yararının gözetilmesi açısından son derece önemlidir. Sicilin tutulmasında, sicil müdürlüğünün özellikle inceleme görevi kamuya açık olan bilgi ve belgelerin gerçeği tam anlamıyla yansıtması ve doğruluğu anlamında sicilin açıklık ilkesini temin eder nitelikte olup tescili gerekli hususların çeşitliliği ve kanunda tek bir başlık altında düzenlenmemiş olması bu görevin yerine getirilmesi konusunda ticaret sicili müdürlüğüne büyük sorumluluk yüklemektedir. Ticaret sicili müdürlüğünce yerine getirilmesi gereken görevler uzmanlık gerektirmekte olup, müdürlük tarafından verilen kararların mahkeme denetimine açık olması ve sicilin tutulmasından zarar gören kişilerin zararlarını tazmin açısından Devlet ve ilgili odanın sorumluluğuna gidebilmesi ticaret siciline duyulan güvenin korunmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda çalışmamızda ticaret sicili müdürlüğünün görev, yetki ve sorumlulukları incelenmiş olup, sicil müdürünün önüne gelen tescil talebine yönelik yapması gereken işlemler Yargıtay kararları ile somutlaştırılarak incelenmiştir. Ticaret sicili müdürlüğünün görev, yetki ve sorumluluklarının daha iyi açıklanabilmesi açısından çalışmamızda ticaret sicilinin temel kavramları ile ticaret sicili işlemlerine değinilmiş, yine müdürlüğün teşkilatlanması da genel hatlarıyla açıklanmıştır, konuya ticaret sicili müdürlüğü açısından yaklaşmıştır.

Çalışmamız üç bölümden oluşmakla, yukarıda belirttiğimiz üzere temel konunun anlaşılması açısından çalışmamızın birinci bölümünde genel olarak sicil kavramı, sicillerin sınıflandırılması, ticaret sicili kavramı ve tarihi gelişimi, ticaret sicilinin açıklık, güveni koruma, resmi sicil olma ve tescil edilecek konuların belirliliği özellikleri açıklanmıştır. Ayrıca ticaret sicili işlem türlerinden tescilin şartları, tescil talebinin içerik ve şekli bakımından incelenmesi, ticaret sicili müdürünün yapacağı tescile davet, tescil talebine yönelik verilebilecek kararlar, ticaret sicili müdürünün re'sen ve bildirim üzerine yapacağı tescil ve tescil edilen hususların ilanı konuları incelenmiştir. Yine ticaret sicili işlemlerinden olan tadil ve terkin işlemleri açıklanmıştır. Bu işlemlerin açıklanmasından sonra, işlemlere itiraz süreci, itiraz hakkı sahipleri ve yapılacak itirazın süresi anlatılmıştır. Birinci bölüm

başlığı altında ticaret siciline tescilin hukuki açıdan etkisi, tescile tabi konulara ve üçüncü kişilere etkisi yönünden incelemeye tabi tutulmuş, görüşüne güven konusuna da burada yer verilmiştir. Devamında ticaret sicili müdürlüğü teşkilatı, ticaret sicili müdürlüğü, ticaret ve sanayi odaları ve ticaret bakanlığı başlıkları altında açıklanmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde ticaret sicili müdürlüğünün görev ve yetkileri, müdürün görev ve yetkileri ve müdür yardımcıları ile diğer görevlilerin görev ve yetkileri bakımından ayrıntılı şekilde incelenmiştir. Müdürün görev ve yetkileri, yönetime dair görev ve yetkiler ile sicilin tutulmasına dair görev ve yetkiler olmak üzere iki ana başlık altında anlatılmıştır. Sicilin tutulmasına dair görev ve yetkileri ayrıntılı olarak incelenmiş olup bunlar; inceleme ve araştırma, inceleme görevinin kapsamı, inceleme görevini ifa ederken müdürün takdir yetkisi, sicile kayıt ve kayıt isteminin reddi, tescile davet ve ihtar, sicilin defter ve belgelerini koruma, belirli konularda diğer sicillere bildirim, ticari defterlerin onaylanması, belgelerin gönderilmesi ve bir kısım resmi kurumlara bildirim başlıkları altında açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde ise ticaret sicilinin tutulmasında hukuki ve cezai sorumluluğu olan kişi ve kurumlar sorumlulukları bakımında incelenmiştir. Buna göre devlet, ticaret odaları, ticaret ve sanayi odaları açısından tazminat davası, bu davada görevli ve yetkili mahkeme, tazminat miktarının belirlenmesi ve zamanaşımı konuları incelenerek, rücu mekanizması çerçevesinde sicil müdürü, müdür yardımcıları ve diğer görevliler yönünden rücu davası, bu davada görevli ve yetkili mahkeme, arabuluculuk dava şartı, incelenerek ayrıca bu kişilerin cezai, disiplin ve üçüncü kişilere karşı sorumluluğu konularında açıklamalar yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TİCARET SİCİLİ TEMEL KAVRAMLARI, İŞLEMLERİ VE TEŞKİLATI

I. SİCİL VE TİCARET SİCİLİ TEMEL KAVRAMLARI

A. Sicil Kavramı

1. Genel Tanımı

Sicil dilimize Arapça'dan geçmiş olup kayıt defteri anlamına gelmektedir¹. Sicil kavramı, sözlük anlamı açısından bakıldığında ise TDK sözlüğüne göre “*Resmî belgelerin kaydedildiği kütük.*”, hukuk sözlüklerine göre ise “*Kütük; bazı konular veya kişiler hakkında tutulan ve o konu ile ilgili bilgileri ve belgeleri içeren kütük; sözgelimi, tapu sicili, nüfus sicili, adli sicil, memur sicili gibi.*” şeklinde açıklanmıştır².

Kanun koyucu tarafından, açıklanmasında kamu yararı olduğu düşünülen ve bu sebepten açıklanmasının zorunlu görüldüğü olay ve olguların, doğumunu veya ispatını gerçekleştirecek ve yine devletin gözetim ve denetimi altında tutulacak defter ve kayıtları düzenleme ihtiyacı, “*kütük*” olarak da bilinen “*sicil*” kavramını ortaya çıkarmıştır³. Sicil, devletin gözetimi ve denetimi altında tutulan, üçüncü kişilerce bilinmesinde fayda ve hatta zorunluluk olan çeşitli bilgilerin toplandığı defter ve kayıtlardır⁴. Bu sicillerde toplanan bilgiler iki sonuç doğurur. Bunlardan birincisi bir hukuki durumun doğması anlamına gelen kurucu etki, ikincisi ise hukuki durumun varlığını ispatlayan bildirici etkidir⁵.

¹ Serhan Dinç, “Ticaret Sicilinin Oluşumu, Özellikleri, İşlevi, İspat Gücü ve Özellikleri”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C.II, No:122, Ekim 2016, s.51; Serhan Dinç, **Ticaret Hukuku Bilgisi (Ticari İşletme-Şirketler Hukuku)**, 1. bsk., Ankara, 2017, s. 123.

² http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=S%C4%B0C%C4%B0L, (Erişim Tarihi 02.05.2019); Ejder Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, 4. bsk., Ankara, Yetkin Yayınları, 1992, s.803

³ Bilge Develi, “Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Sonuçları”, Ankara, 2013, s.4.

⁴ Mehmet Emin Bilge, **Ticaret Sicili**, İstanbul, Beta Yayınevi, 1999, s. 6; Rıza Ayhan, Hayrettin Çağlar, **Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar**, 11. bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2018, s. 249.

⁵ Sabih Arkan, **Ticari İşletme Hukuku**, 24. bs., Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2018, s.261.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu⁶ ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu⁷ başta olmak üzere ilgili kanunlarda farklı konuları içermek üzere çeşitli siciller düzenlenmiştir⁸. TMK’da düzenlenen siciller; nüfus sicili, kişisel durum sicili, vakıf sicili, tapu sicili ve rehinli taşınır sicili olmakla beraber TTK’da ticaret sicili, gemi sicili, 3213 Sayılı Maden Kanunu’nda⁹ maden sicili, 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nda¹⁰ araç sicili, 6948 Sayılı Sanayi Sicili Kanunu’nda¹¹ sanayi sicili, 5362 Sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu’nda¹² esnaf ve sanatkarlar sicili, 2920 Sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu’nda¹³ uçak sicili, 6361 Sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu’nda¹⁴ Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Birliği tarafından tutulan özel sicil, 6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu’nda¹⁵ marka sicili ve tasarım sicili, 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nda¹⁶ veri sorumluları sicili, 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu’nda¹⁷ petrol sicili, 6948 sayılı Sanayi Sicili Kanunu’nda¹⁸ sanayi sicili düzenlenmektedir.

2. Sicillerin Sınıflandırılması

Siciller, doktrinde temel bazı özellikler dikkate alınarak sınıflandırılmıştır. Bu bağlamda siciller işlevleri ve tutulan makam bakımından ayrı ayrı incelenmiştir¹⁹.

a. İşlevlerine Göre Siciller

İşlevleri bakımından siciller, doğurdıkları hukuki etkiler ve aleni olup olmamasına göre incelenmiştir.

⁶ R.G. 08.12.2001 T., No: 24607.

⁷ R.G. 14.02.2011 T., No:27846.

⁸ Develi, “Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Sonuçları”, s.5

⁹ R.G. 15.06.1985 T., No: 18785.

¹⁰ R.G. 18.10.1983 T., No: 18195.

¹¹ R.G. 24.04.1957 T., No: 9593.

¹² R.G. 21.06.2005 T., No: 25852.

¹³ R.G. 19.10.1983 T., No:18196.

¹⁴ R.G. 13.12.2012 T., No:28496.

¹⁵ R.G. 10.01.2017 T., No:29944.

¹⁶ R.G. 07.04.2016 T., No:29677.

¹⁷ R.G. 11.06.2013 T., No:28647.

¹⁸ R.G. 24.04.1957 T., No:9593.

¹⁹ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.7.

Hukuki etkileri bakımından da siciller, kurucu fonksiyonu olan siciller ve açıklayıcı fonksiyonu olan siciller olarak ayrılabilir. Kurucu fonksiyonu olan sicillere kayıt yapılmadan, kayıt konusu husus hukuken varlık kazanamazken, açıklayıcı fonksiyonu olan sicillerde kaydın konusunu oluşturan hususun üçüncü kişilere açıklanması amaçlanır. Kurucu fonksiyonu olan sicillere örnek olarak, TMK'nın 764. maddesi uyarınca devredilen malın mülkiyetinin saklı tutulması amacıyla tutulan mülkiyeti saklı tutma sicili ve vakıf sicili verilebilir. Açıklayıcı fonksiyon taşıyan sicillere örnek, kişisel durum sicilidir. Hem kurucu hem açıklayıcı fonksiyona sahip sicillere ise, ticaret sicili, tapu sicili ve gemi sicili örnek verilebilir²⁰.

Aleniyet yani açıklık prensibine göre ise siciller, sicilin kamunun incelemesine açık olup olmamasına göre değerlendirilir. Açıklık prensibine uyan sicillerde amaç, sicile konu hususun kamuya açıklanması olmakla, açıklık prensibine uymayan sicillerde ise kaydedilen hususların ispatını sağlamaktır. Açıklık prensibine uymayan sicillere örnek olarak, kişisel durum sicili, mülkiyetin saklı tutulması sicili ve sanayi sicili verilebilir. Bu sicillerde kayıt konusu hususların kamuya duyurulma amacı yoktur. Açıklık prensibine tabi olan siciller de kendi aralarında sicil kaydı ile aleniyetin sağlandığı ve sicile kayıt ve ilan ile aleniyetin sağlandığı siciller olarak ayırmak mümkün olup, ticaret sicili kayıtlı beraber ilanının da gerekli olduğu sicillerdendir. Sicile kaydın aleniyeti sağlamaya yeterli olduğu sicillere örnek olarak gemi sicili ve tapu sicili verilebilir²¹.

b. Tutulan Makama Göre Siciller

Tutulan makam açısından siciller doktrinde üç grupta incelenmiştir. Buna göre siciller memurlar tarafından tutulan siciller, noterler tarafından tutulan siciller ve mahkemeler tarafından tutulan siciller olmak üzere incelenir²².

Memurlar tarafından tutulan sicillere örnek olarak, tapu sicili, ticaret sicili, maden sicili, kişisel durum sicili verilebilir. Mülkiyeti muhafaza sicili, Noterler tarafından tutulan sicillere örnektir. Son olarak, TMK md.102'ye göre, yerleşim yeri

²⁰ Develi, "Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Sonuçları", s.6; Ayhan, Çağlar, a.g.e., s. 262, 263.

²¹ Bilge, Ticaret Sicili, s.7-8; Develi, "Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Sonuçları", s.5-6.

²² Yaşar Karayalçın, "Türk Hukukunda Ticaret Siciline Tescilin Etkileri", Batider, C.VIII, No:2, 1975, s.2; Bilge, Ticaret Sicili, s.8-9.

mahkemeleri nezdinde tutulan vakıf sicili, mahkemelerce tutulan sicile örnek gösterilebilir²³.

B. Ticaret Sicili Kavramı

1. Genel Tanımı

Ticaret sicili 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda ve Ticaret Sicil Yönetmeliği'nde²⁴ düzenlenmiş olmakla birlikte kanunda veya yönetmelikte kavramın tanımı yapılmamıştır²⁵. Ancak doktrinde TTK'da düzenlenen maddeler doğrultusunda yapılan tanımlar şu şekildedir:

Arsılanlı'ya göre ticaret sicili, tacirin ve üçüncü şahısların faydasını korumak amacıyla, ticari işletme ile ilgili işlemlerin açıklanmasına hizmet eden bir kurumdur²⁶.

Domaniç'e göre ticaret sicili, üçüncü kişiler açısından bilinmesinin fayda ve gereklilik arz ettiğı, tacirlerle ilgili işlemlerin kaydedilmesine yarayan resmi sicildir²⁷.

Poroy/Yasaman'a göre ticaret sicili, genel bir ticari işler sicili olup, kurucu, bildirici ve ispat edici fonksiyonlara sahiptir²⁸.

Tekil'e göre ticaret sicili, tacirlerle alakalı bilgilerin biriktirildiğı bir merkez olmanın yanı sıra dokümantasyon işlevi görerek açıklığı sağlamaktadır²⁹.

Kayar'a göre ticaret sicili, sanayi ve ticaret alanlarında ticari işletmelerle alakalı bilgilerin hukuki güvenliklerini sağlamak amacıyla tutulan resmi sicildir³⁰.

²³ Develi, "Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Sonuçları", s.7.

²⁴ R.G. 27.01.2013 T., No:28541.

²⁵ Serdar Yıldırım, "Ticaret Sicilinin Hukuki Etkileri", Kayseri, 2014, s. 5

²⁶ Halil Arslanlı, Kara Ticareti Hukuku Dersleri Umumi Hükümler, b.3, İstanbul 1960.

²⁷ Hayri Domaniç, **Ticaret Hukukunun Genel Esasları**, 4. bs., İstanbul, 1988, s.221.

²⁸ Reha Poroy, Hamdi Yasaman, **Ticari İşletme Hukuku**, 17.bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018, s.220.

²⁹ Fahiman Tekil, **Ticari İşletme Hukuku**, İstanbul, Tekil Müşavirlik ve Yayıncılık, 1990, s.148

³⁰ İsmail Kayar, **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku**, 5. bsk., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 147

Bilge'ye göre ticaret sicili genel olarak, üçüncü kişilerce bilinmesi zorunluluk arz eden ya da faydalı olan ticari olarak hukuki önem arz eden iş ve işlemlerin kaydedildiği resmi ve aleni bir sicildir³¹.

Binatlı'ya göre ticaret sicili, ticari işletmelerin kurulduğunu kayıt altına alan, işletmenin ve bu işletme ile hukuki ilişkiye gören diğer işletmeler ve üçüncü kişilerin hak ve menfaatlerini koruma özelliğine sahip, aleni ve resmi bir kütüktür³².

Doktrinde yer alan tanımlardan anlaşılacağı üzere ticaret sicili, ticari işletmeler, tacirler ve ticaret şirketleri ile ilgili belirli bilgilerin, belgelerin ve değişikliklerin işlendiği ve güvence altına alındığı, bunu yaparken kamu yararını gözeten resmi ve aleni sicildir³³.

Bu tanımlar ve kanuni düzenlemeden yola çıkılarak, ticaret sicilinin temel amacının, ticari hayatla ilgili olup, kamuya açıklanması önem arz eden hususların meydana gelmesi, açıklanması veya ispatlanması olduğu söylenebilir. Böylece üçüncü kişiler, kendileri nezdinde önem arz eden hususlara göre karar verebilecek ve sicilin tutulmasından kaynaklanan bir zarara uğradıklarında bu zararların tazminini sorumlu kurumlardan talep edebileceklerdir³⁴. Sorumlu kurum, ilgili ticaret ve sanayi odaları veya ticaret odaları olup, Devlet ve ilgili oda ile birlikte zarardan sorumludur. Ticaret sicili, Bakanlığın gözetim ve denetimi altında, ticaret ve sanayi odaları veya ticaret odaları nezdinde tutulmakta olup, ticaret sicilinde yer alan bilgiler aksi ispat edilene kadar doğru kabul edilir. Bu özelliği ile ticaret sicili resmi sicil niteliğini haizdir. Sicilin resmi sicil olmasından kaynaklı olarak, kamunun bu sicile olan güveninin devamlılığını sağlamak önemlidir ve bu güven TTK'nın 25. maddesinde hükme bağlanan ticaret sicilinden doğan zarardan devlet ve ilgili odanın müteselsilen sorumlu olması düzenlemesiyle korunur³⁵.

³¹ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.11.

³² Y. Ziya Binatlı, **İşletme Hukuku**, 3. bs., Bursa, Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, 1978, s.254.

³³ Develi, "**Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Sonuçları**", s.9-11; Duygu Demirel, **Ticaret Sicili**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s.30

³⁴ Develi, "**Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Sonuçları**", s.7.

³⁵ Ali Erten, "**İyi Niyetin Korunmadığı Hukuki Durumlar**", **Prof. Dr. H.C. Oğuzoğlu'na Armağan**, Ankara, Sevinç Matbaası, 1972, s.195; Mehmet Bahtiyar, **Makaleler II**, İstanbul, Beta Basım Yayın,

Ticaret sicilinin resmi sicil olma özelliğine bağlı olarak TMK md.7 hükmüne göre, ticaret sicili belgelediği hususların doğruluğuna karine teşkil eder niteliktedir. Yani sicildeki olguların aksi ispat edilinceye kadar bu olgular doğru kabul edilir. Yine TMK md.7 hükmüne göre, olguların doğru olmadığına ispatı, kanunda aksine düzenleme olmadıkça belirli bir şekle tabi değildir³⁶.

Ticaret sicilindeki tescil kaydı ve ilan arasında aykırılık bulunması durumunda, üçüncü kişilerin tescil edilen gerçek durumu bildikleri kanıtlanmadığı takdirde, bu kişilerin ilana güvenleri korunur (TTK md.37).

2. Tarihi Gelişimi

Ticaret sicili tohumları ilk defa orta çağda loncalar tarafından kendi üyelerini defterlere kaydetmeleri ile atılmıştır³⁷. Loncalar tarafından tutulan bu defterler, idari nitelikte kütük olduğundan, incelemeye açık ve aleni sicil özelliğinde değildi³⁸. 17. yüzyılla beraber, bu siciller gelişme göstererek, yalnızca tacirlerin kaydedildiği defterler olmaktan çıkmış, yerini açıklık esasına dayanan unvan sicillerine bırakmış ve bu siciller gelişerek hukuki sonuçlar yaratabilecek nitelik kazanarak ticaret sicilini oluşturmuşlardır³⁹.

Hukukumuzda ticaret sicili, 1925 tarihli 655 sayılı Ticaret ve Sanayi Odaları Hakkında Kanun'da⁴⁰ ilk defa düzenlenmişti. Ancak bu siciller daha çok idari ve mali amaç ile kullanılıyor ve şu anki ticaret sicilinin işlevini tam anlamıyla yansıtmıyordu. Ülkemizde gerçek anlamıyla ticaret sicili 1926 tarihli 865 sayılı Ticaret-i Berriyye Kanunu⁴¹ ile kurulmuş ve yine 1926 tarihli 866 sayılı Ticaret Kanununun Sureti Tatbiki Hakkında Kanun⁴² ile düzenlenmişti. 865 sayılı Kanun'un 26 ve 27. maddelerine göre, ticaret sicili dairelerinin ticaret davalarına bakan

2008, s.40; İ. Yılmaz Aslan, Mevci Ergün, **Ticaret Hukuku**, Bursa, 2010, s.61; Develi, “**Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Sonuçları**”, s.7; Ayhan, Çağlar, **a.g.e.**, s. 250.

³⁶ Karayalçın, “**Türk Hukukunda Ticaret Siciline Tesciline Etkileri**”, s.6; Develi, “**Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Sonuçları**”, s.8.

³⁷ Arkan, **a.g.e.**, s.261.

³⁸ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.18.

³⁹ Arslanlı, **a.g.e.**, s.147; Sait Kemal Mimaroğlu, **Ticaret Hukuku İşletme Hukuku**, c.1, 3.bsk., Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1978, s.292; **Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri**, 10.bsk., İstanbul, Beta Yayınları, 2013, s.61; Demirel, **a.g.e.**, s.34.

⁴⁰ R.G. 02.05.1925, No:99.

⁴¹ R.G. 28.06.1926 T., No:406.

⁴² R.G. 20.06.1926 T., No:403.

mahkemeler bünyesinde kurulacağı ve sicil işlemlerinin Adalet Bakanlığı tarafından atanan bir memur tarafından gerçekleştirileceği düzenlenmişti. Uygulama kanunu olan 866 sayılı Kanuna göre ise, ticaret sicili dairesinin kurulmamış olduğu yerlerde işlemler ticaret ve sanayi odaları tarafından, ticaret mahkemelerinin gözetimi altında gerçekleştirilecekti. Zamanla dönemin ihtiyaçlarına cevap veremez hale gelen 865 ve 866 sayılı Kanunlar 1956 yılında yürürlükten kaldırılmıştır⁴³.

1956 tarihli 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (eTK)⁴⁴ ve 6763 sayılı Türk Ticaret Kanununun Mer'iyeti ve Tatbik Şekli Hakkında Kanun'un⁴⁵ kabulü ile 865 ve 866 sayılı kanunlar yürürlükten kalkmıştır. Ticaret sicili, eTK'da 26 ila 40. maddeler arasında düzenlenmiştir. Bunlara ek olarak ticaret sicili ve işlemleri ile ilgili ayrıntıların düzenlenmesi amacıyla 1957 yılında Ticaret Sicili Nizamnamesi⁴⁶ yürürlüğe konulmuştur. Söz konusu kanun değişikliğinde ticaret siciline yönelik hükümler esas itibariyle korunmuştur⁴⁷.

1995 tarihinde ise, 559 sayılı KHK⁴⁸ ile ticaret sicili ile ilgili 26. 27. ve 28. maddelerde değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikle sicil teşkilatı, sicil defterleri, tescil ve sicille ilgili diğer konularda ayrıntılı düzenlemeler içerecek bir tüzük düzenleneceği hüküm altına alınmıştır⁴⁹. Buna göre, 1998 tarihinde Ticaret Sicili Nizamnamesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Tüzük⁵⁰ yürürlüğe girmiş ve Ticaret Sicili Nizamnamesinin adı Ticaret Sicili Tüzüğü olarak değiştirilerek öngörülen değişiklikler de gerçekleştirilmiştir. Bu değişiklikler ile adli makamların ticaret sicilinin tutulmasındaki görevi sonlandırılarak, bu görev tamamen idari

⁴³ Şevket Memedali Bilgişin, **Ticaret Hukuku Prensipleri, Ticaret ve Tüccar**, C.1, 3.bs, Ankara, İsmail Akgün, 1950, s. 132; Haydar Arseven, "Yeni Türk Ticaret Kanunun Getirdiği Yenilikler, Bölüm 6 Ticaret Sicili", **İktisat ve Maliye Dergisi**, C.IV, No.2, 1957, s.57-58; Yaşar Karayalçın, **Ticaret Hukuku**, C.1, 3. Bsk., Ankara, 1968, s.283; Karayalçın, "**Türk Hukukunda Ticaret Siciline Tesciline Etkileri**", s.2; Hayri Domaniç, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C.1, İstanbul, 1988, s.169-170; Ergun Tuna, **Ticaret Hukuku**, C.1, İstanbul, Bilim Teknik Yayınevi, 1989, s.143; Bilge, **Ticaret Sicili**, s.20; Ayşe Nur Berzek, **Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri**, 11.bsk., İstanbul, Beta Yayınları, 2016, s.61, 62; Demirel, **a.g.e.**, s.60; Arkan, **a.g.e.**, s.261, 262.

⁴⁴ R.G. 09.07.1956 T., No:9353.

⁴⁵ R.G. 09.07.1956 T., No:9353.

⁴⁶ R.G. 08.02.1957 T., No:9530.

⁴⁷ Karayalçın, **Ticaret Hukuku**, s.283; Demirel, **a.g.e.**, s.60; Arkan, **a.g.e.**, s.261-262.

⁴⁸ Türk Ticaret Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname, R.G. 27.06.1995 T., No:22326.

⁴⁹ Arkan, **a.g.e.**, s.262.

⁵⁰ R.G. 28.08.1998 T. No:23447.

makamlara verilmiştir⁵¹. Diğer önemli değişiklik ise Ticaret sicilinin tutulmasında sorumluluk konusunda gerçekleştirilmiştir⁵².

ETK, yürürlükte kaldığı yaklaşık elli beş yıldan sonra değişen ve gelişen dönemin ihtiyaçlarını cevap veremez hale gelmiş, on yıllık bir çalışma sonunda 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu yürürlüğe girmiştir. Yine TTK'nın 26. maddesi ile Ticaret Sicili Tüzüğü yerine Ticaret Sicili Yönetmeliği getirilmiştir⁵³. Ticaret sicili hukukumuzda, 6102 sayılı TTK'nın 26 ila 40. Maddeleri ile Ticaret Sicili Yönetmeliği'nde düzenleme altına alınmıştır⁵⁴. TTK ile getirilen önemli değişiklikler, ticaret sicilinin elektronik ortamda tutulması imkanı, sicilin tutulmasından doğan sorumluluk⁵⁵ ve görünüşe güven ilkesinin korunması hususlarındadır⁵⁶.

3. Ticari Sicilin Özellikleri

a. Açıklık

Ticaret sicili, ticari işletme, tacir ve ticaret şirketleri ile ilgili bilgilerin ve hukuki durumlarının üçüncü kişiler tarafından öğrenilebilmesi ve ticaret hayatında davranışlarını bu bilgilere göre belirleyebilmeleri için herkesin ulaşımına açık tutulmuş ve ticaret sicil kayıtlarının ilan edilmesi gerektiği düzenlenmiştir⁵⁷.

TTK md.35, f.2'ye göre ticaret sicili müdürlüklerinde saklanan tüm senet ve belgeleri ve ticaret sicilinin içeriğini herkes inceleyebilir, dilerse bu bilgi, belge ve içeriklerin onaylı suretlerini alabilir, bir konunun sicilde kaydının olup olmadığına dair onaylı belge talep edebilir. Ticaret sicilinde yer alan bilgi, belge ve içeriklerin incelenmesi ve suret alınabilmesi için tapu sicilinden farklı olarak kişinin ilgili olduğunu ispat etmesine gerek yoktur ve kanunda da belirtildiği üzere herkes bu

⁵¹ Demirel, **a.g.e.**, s.61-62.

⁵² Bkz. Üçüncü Bölüm II. A., II. B; Demirel, **a.g.e.**, s.65.

⁵³ Demirel, **a.g.e.**, s.66.

⁵⁴ Dinç, “Ticaret Sicilinin Oluşumu, Özellikleri, İşlevi, İspat Gücü ve Özellikleri”, s.51.

⁵⁵ Bkz. Üçüncü Bölüm II. A., II. B.

⁵⁶ Demirel, **a.g.e.**, s.67.

⁵⁷ Karayalçın, “Türk Hukukunda Ticaret Siciline Tesciline Etkileri”, s.5.

imkana sahiptir⁵⁸. Bununla beraber TSY md.15'e göre inceleme müdürlükte fiziken yapılabileceği gibi elektronik ortamda da yapılabilir ancak fiziken yapılan incelemede defterler ve belgeler sicil dairesinden dışarı çıkarılamaz. Mahkemeler, Cumhuriyet savcılıkları ve denetim elemanlarının talepleri üzerine ticaret sicili müdürlükleri, dizi pusulası düzenleyerek imza karşılığında evrak asıllarını yetkili makamlara teslim ederler, işlemler bittiğinde evrak asıllarını müdürlüğe geciktirmeden iade etme yükümlülükleri vardır (TSY md.20).

Ticaret sicili kayıtlarında yapılacak elektronik incelemeler Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS)⁵⁹ üzerinden yapılabilmektedir⁶⁰. 01.01.2015 tarihi itibarıyla devreye alınan MERSİS, elektronik ortamda sicil incelemesi yapılmasını mümkün kılmıştır⁶¹. MERSİS ihtiyaç duyulan ticari bilgilere kolayca ulaşılabilecek bir platform olup, TTK gerekçesinde “bilgi bankası” olarak nitelendirilmiştir⁶². MERSİS'in temel iki fonksiyonu bulunmaktadır. Bunlardan ilki, şirket ile ticari işletmelerin kayıt, değişiklik ve terkin işlemlerinin elektronik ortamda yürütülmesi ve ticaret sicili kayıtları ile tescil ve ilan edilmesi gereken içeriklerin düzenli olarak depolanarak üçüncü kişilere elektronik ortamda sunulmasıdır. İkinci fonksiyonu ise tüm tüzel kişilikler ve diğer ekonomik birimler (tacir, serbest meslek erbabı, meslek örgütleri, dernek, vakıf, sendikalar, odalar, birlikler ve bunların üst kuruluşları, kamu kurum ve kuruluşları) ile ilgili bilgilerin tek noktadan sağlanmasıdır⁶³. Sicilin MERSİS'e aktarılması ile birlikte bilgi ve belgelerin incelenmesi önündeki yer ve zaman kısıtlaması ortadan kalkmış ve dileyen herkes bulunduğu yerden herhangi bir yerleşim birimindeki tacir, ticari işletme ve ticaret şirketi ile ilgili incelemeyi bağlı bulunduğu müdürlüğe gitmeksizin dilediği zaman, internet bağlantısı olduğu takdirde yapabilecektir. Müdürlüklerden yapılacak fiziki incelemelerde olduğu gibi, MERSİS üzerinden yapılacak incelemelerde de ticaret sicilinin açıklık ilkesi gereği ilgili

⁵⁸ Kayar, **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku**, s. 149; İsmail Kayar, **Ticari İşletme Hukuku**, 11. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s.188.

⁵⁹ TTK.24/II uyarınca tescil ve ilân edilmesi gereken içeriklerin düzenli olarak depolandığı ve elektronik ortamda sunulan MERSİS, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) nezdinde oluşturulmuştur (TSY.4/I-g).

⁶⁰ Demirel, **a.g.e.**, s.34

⁶¹ <https://mersis.gtb.gov.tr>, (Erişim Tarihi 02.06.2019)

⁶² Gerekçe TTK md.24, f.2; Deliduman, Seyithan/Acar, Serdar, “Elektronik Ortamdaki Ticaret Sicili İşlemleri ve MERSİS”, **REGESTA**, c.2, s.2, 2012, s.45-46.

⁶³ <https://mersis.gtb.gov.tr/>, (Erişim Tarihi 02.06.2019)

olduğunu ispatlamaksızın herkes sistem üzerinden giriş yaparak araştırma yapabilmekte ve bilgilere ulaşabilmektedir⁶⁴. Ticaret sicili bilgilerine internet üzerinden zahmetsiz, engelsiz ve güvenilir bir biçimde ulaşılması ticaret sicilinin açıklık ilkesini desteklemekte ve güçlendirmektedir⁶⁵.

MERSİS sistemi ile de desteklenen sicilin açıklığı desteklenip güçlendirildikçe ve toplum güncellemeler ve değişikliklerden kolayca haberdar oldukça sicile duyulan güven artacaktır⁶⁶.

b. Güveni Koruma

Ticaret siciline kaydedilen ve ilan olunan hususlar, üçüncü kişiler tarafından yapacakları işlemler ile ilgileri bilgileri edinmek üzere kullanılmakta ve üçüncü kişiler bu kayıtlara göre hareket etmektedir. Ticaret sicili bu kişilerin kararlarında ve iradelerine yön vermek noktasında etkilidir. Buna göre, ilgili kurum ve görevliler tarafından kamuya sunulan bu kayıtlara kamu güveninin sağlanması mecburiyettir. Bu güveni sağlamak ve korumak amacıyla kanuni düzenlemelerle, sicilin tutulmasından doğacak zararlardan resmi kurumlar sorumlu tutulmuştur⁶⁷.

Ticaret sicili, ticaret ve sanayi odaları ile ticaret odalarında faaliyet gösterecek şekilde kurulan ticaret sicili müdürlükleri ve şubeleri tarafından, Ticaret Bakanlığı'nın gözetim ve denetimi çerçevesinde tutulur (TTK md.24).

Devlet ve ilgili odanın, ticaret sicilinin tutulmasından doğan bütün zararlardan müteselsil sorumluluğu bulunmaktadır. Zararın doğmasında kusuru bulunan kişilere Devlet ve sicil görevlilerini atamaya yetkili kurum tarafından rücu edilir. Ticaret sicili müdürlüğü görevlilerinden olan müdür, müdür yardımcıları ve diğer görevliler, görevleriyle ilgili suçlardan dolayı kamu görevlisi olarak cezalandırılır ve bu görevlilere karşı işlenen suçlar kamu görevlisine karşı işlenmiş kabul edilir (TTK md. 25, f.2).

⁶⁴ Necla Akdağ Güney, **Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Avrupa Birliği Mevzuatı Çerçevesinde Ticaret Sicili**, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2011, s.54-56

⁶⁵ Demirel, **a.g.e.**, s.35; Bilge, **Ticaret Sicili**, s.152.

⁶⁶ Gerekçe TTK md.24 f.2; Demirel, **a.g.e.**, s.35.

⁶⁷ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.10.

Ticaret sicili müdürlüklerinin faaliyetlerinin denetlenmesi ve önlemlerin alınmasında Ticaret Bakanlığı yetkilidir. Ticaret sicili müdürlüklerinin, Bakanlıkça verilen talimatlara ve alınan önlemlere uyma yükümlülüğü vardır (TTK md.25, f.3).

c. Resmi Sicil

Hukuk düzeninin, kayıtlarına ve gerçekleştirilen işlemlerine sonuç bağladığı, kanunlarda belirtilen usullere göre kamu görevlileri tarafından tutulan sicillere, resmi sicil denir⁶⁸. Bu bakımdan, Ticaret Bakanlığı'nın gözetimi altında, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olan ticaret veya sanayi odaları tarafından tutulan ticaret sicili, resmi sicil sayılır⁶⁹.

Ticaret sicilinin resmi sicil olma özelliğine bağlı olarak TMK md.7 hükmüne göre, ticaret sicili belgelediği hususların doğruluğuna karine teşkil eder niteliktedir. Yani sicildeki olguların aksi ispat edilinceye kadar bu olgular doğru kabul edilir. Yine TMK md.7 hükmüne göre ise, olguların doğru olmadığının ispatı, kanunda aksine düzenleme olmadıkça belirli bir şekle tabi değildir⁷⁰. Örneğin, TTK md.12'de ticari işletmesini sicile tescil ve ilan eden üçüncü kişinin, ticari işletmesi faaliyete geçmese dahi tacir sayılacağı düzenleme altına alınmıştır⁷¹.

Sicilin resmi sicil olmasından kaynaklı olarak, kamunun bu sicile olan güveninin devamlılığını sağlamak önemlidir ve bu güven TTK'nın 25. maddesinde hükme bağlanan ticaret sicilinden doğan zarardan devlet ve ilgili odanın müteselsilen sorumlu olması düzenlemesiyle korunur⁷².

⁶⁸ Oğuz İmregün, **Kara Ticareti Hukuku Dersleri**, 11.bsk, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1996, s.49; Bilge, **Ticaret Sicili**, s.6; Arkan, **a.g.e.**, s.271; Mustafa Yasan, **Ticaret Hukuku I**, Sakarya, Sakarya Yayıncılık, 2019, s.155.

⁶⁹ Oruç Hami Şener, **Ticari İşletme Hukuku**, 1. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s.482; Dinç, **Ticaret Hukuku Bilgisi**, s.155; Kayar, **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku**, s. 156; Şaban Kayıhan, **Ticari İşletme Hukuku**, 5. bsk., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s.161; Arkan, **a.g.e.**, s.271; Ali Bozer, Celal Göle, **Ticari İşletme Hukuku**, 5.bs., Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2018, s.331; Mustafa İ. Kaya, Burçak Tatlı, **Ticaret Hukuku-I (Ticari İşletme ve Ortaklıklar Hukuku)**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s.202; Kayar, **Ticari İşletme Hukuku**, s.199.

⁷⁰ Karayalçın, **"Türk Hukukunda Ticaret Siciline Tesciline Etkileri"**, s.6; Develi, **"Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Sonuçları"**, s.8; Şener, **Ticari İşletme Hukuku**, s.482, 483; Dinç, **Ticaret Hukuku Bilgisi**, s. 155; Kaya, Tatlı, **a.g.e.**, s.202; Kayar, **Ticari İşletme Hukuku**, s.199.

⁷¹ Develi, **"Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Sonuçları"**, s.16.

⁷² Erten, **a.g.e.**, s.195; Bahtiyar, **Makaleler II**, s.40; Aslan, Ergün, **a.g.e.**, s.61; Develi, **"Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Sonuçları"**, s.7; Ayhan, Çağlar, **a.g.e.**, s. 250.

d. Tescil Edilecek Konuların Belirliliği

Ticaret siciline tescil edilecek hususlar, TTK veya ticari işleri düzenleyen diğer kanunlarda ve TSY'de açıkça belirtilmiş olmakla beraber toplu olarak sayılmamıştır. İlgili kanunlarda ve yönetmelikte konular düzenlenirken, tescil edilmesi gerekli hususlar ayrıca ve açıkça belirtilmiştir⁷³. Tescil işlemi ile ilgili genel bir madde düzenlenmemiş olmakla tadil işlemi bakımından TTK md.31'de genel bir düzenleme yapılarak tescili yapılmış hususların değişikliğe uğraması halinde her türlü değişikliğin de tescil olunacağı düzenlenmiştir⁷⁴.

TTK'da tescili gerekli konulardan bazıları, ticari işletmenin ve ticaret unvanının tescili md.40, f.1'de, merkezi Türkiye'de olan ticari işletmenin şubelerinin tescili md.40, f.3'te, işletme adının tescili md.53'te, şirket birleşmelerinin tescili md.152, f.1, bölünme işleminin tescili md.179'da, tür değiştirme işlemi ve yeni şirketin sözleşmesinin tescili md.189, f.2'de, kollektif şirketin tescili md.215'te, kollektif şirkette ortaklardan birinin şirketten çıkması ya da çıkarılması halinde diğer ortakların bu durumu tescili md.259'da, anonim şirketlerde pay sahibi sayısının bire düşmesi durumunda yönetim kurulunun bildirimi alması üzerine şirketin tek pay sahipli bir anonim şirketi olduğunun tescili ve pay sahibinin adı, yerleşim yeri ve vatandaşlık bilgilerinin tescili md.338, f.2, anonim şirket esas sözleşmesinin tescili md.354, f.1, anonim şirket şubelerinin tescili md.354, f.2'de, anonim şirkette temsile yetkili kişiler ve bunların temsil şekillerine yönelik kararın tescili md.373, f.1'de düzenlenmiştir. TSY'de düzenleme altına alınan tescili gerekli konulara ise, şirket adına imza yetkisi olan kişilerin güvenli elektronik imza ile şirketi temsillerinde, kullanılan nitelikli elektronik sertifikalarda, sertifika sahibinin adı soyadı ile temsil ettiği tüzel kişinin unvanının tescili md.13, f.7, tescil edilmiş hususlarda meydana gelen değişikliklerin tescili md.29, f.1 örnek verilebilir.

⁷³ Şener, **Ticari İşletme Hukuku**, s.446; Dinç, **Ticaret Hukuku Bilgisi**, s. 129; Kayar, **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku**, s. 149; Bozer, Göle, **a.g.e.**, 2018, s.331; Kaya, Tatlı, **a.g.e.**, s.199; Kayar, **Ticari İşletme Hukuku**, s.188.

⁷⁴ Poroy, Yasaman, **a.g.e.**, s.227-228.

Tescilin hüküm ve sonuçlarını doğurması için ilgili hususun kanunlarda veya TSY’de tescilin gerekliliği hüküm altına alınan hususlardan olması zaruridir. Aksi halde tescil edilmesine rağmen tescilin hukuki sonuçlarını doğurmayacaktır⁷⁵.

II. TİCARET SİCİLİ İŞLEMLERİ

Tüm ticaret sicili işlemleri, elektronik ortamda Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS) üzerinden gerçekleştirilir⁷⁶. Bu işlemlere ilişkin usul ve esaslar TSY’de düzenlenir. MERSİS, ticaret sicili kayıtlarının tutulduğu, tescil ve ilanı gerekli hususların depolandığı, ticaret sicili işlemlerinin elektronik ortamda yürütüldüğü ve tüm bunların sunulduğu, Ticaret Bakanlığı ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği nezdinde oluşturulup işletilen, merkezi ortak veri tabanını da içeren bilgi sistemidir (TTK md.24, f.3, TSY md.4, f.1/g). Türkiye genelinde bulunan 238 adet ticaret sicili müdürlüğünde tutulan sicil kayıtlarının tamamı MERSİS’e aktarılmış ve 01.01.2015 tarihinden itibaren bu sistem kullanılmaya başlanmıştır⁷⁷. Türkiye genelinde 238 adet ticaret sicili müdürlüğünde tutulan kayıtların tamamı MERSİS’e aktarılmış olmakla, MERSİS sistemine internet üzerinden giriş yapıldığında henüz kısıtlı bazı bilgilere ulaşılabilirdiği görülmektedir. Bu anlamda Merkezi Sicil Kayıt Sistemi’nin işlevini tam anlamıyla yerine getirmesi ve elektronik ortamda bilgilere zahmetsiz şekilde ulaşılabilmesini teminen, bu sisteme aktarılan ve işlenmekte olan, TTSG’de ilan edilen hususlara MERSİS sistemi üzerinde tek bir noktadan ulaşılabilmesinin bir gereklilik olduğu kanaatindeyiz.

Ticaret sicilinin elektronik ortamda tutulmasıyla birlikte başvuruların elektronik ortamdan yapılması, işlem ve belgelerin elektronik ortamda tamamlanabilmesi hem tescil talebinde bulunanlar hem de sicil müdürlükleri bakımından daha verimli ve zaman açısından daha tasarruflu olmakla; insan gücü, kırtasiye ve haberleşme giderleri bakımından da tasarruf sağlamaktadır⁷⁸. TSY md.13’e göre, ticaret sicili işlemlerinin tamamı elektronik ortamda, elektronik imza

⁷⁵ Şener, *Ticari İşletme Hukuku*, s.446, 447; Dinç, *Ticaret Hukuku Bilgisi*, s.129; Kayar, *6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Hukuku*, s. 149; Kayar, *Ticari İşletme Hukuku*, s.188.

⁷⁶ Kayar, *6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Hukuku*, s. 148.

⁷⁷ Demirel, *a.g.e.*, s.73; <https://mersis.gtb.gov.tr>, (Erişim Tarihi 02.06.2019)

⁷⁸ Demirel, *a.g.e.*, s.79.

ile yapılabilir. Bu işlemlere dayanak belgeler de elektronik imza ile elektronik ortamda düzenlenebilir. TSY'nin noter onayı şartı aradığı belgeler, elektronik imza ile imzalanmışsa noter onayı aranmaz. Bu belgelerin tescile dayanak oluşturması için elektronik imzanın yanında ayrıca zaman damgasının kullanılması mecburidir (TSY md.13, f.5,8). Sicil kapsamında tutulan defterler⁷⁹ MERSİS'te kayıt altına alınır (TSY md.12, f.1)⁸⁰.

MERSİS üzerinden yapılan başvurularda, talepte bulunan, elektronik ortamda gösterilen süreçleri tamamlayarak, noter onayına tabi bir işlemse elektronik ortam üzerinde ilgili notere ve ticaret sicili müdürlüğüne gönderecektir. Noterin onayı ise elektronik ortam üzerinden doğrudan sicil müdürlüğüne gönderilecektir. Ticaret sicili müdürlüğü talep üzerinde yapması gereken incelemeyi gerçekleştirdikten sonra, talebin tesciline karar verirse tescili gerçekleştirecek ve buna ilişkin ilan Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edilmek üzere yine elektronik ortam üzerinden gönderilecektir⁸¹.

Ticaret sicilinin fiziki ortamda tutulduğu dönemde olduğu gibi aynı işlemlerin elektronik ortamda yapılmasında da aynı sistem devam edecek, sicil müdürlüklerince gereken incelemeler yapılacak ve arşivlenecektir. Buna göre fiziken tutulan sicil ve elektronik ortamda tutulan sicil arasında işleyiş bakımından bir fark olmayacaktır⁸².

Elektronik ortamda tutulan sicil kayıtlarına, fiziken tutulan sicilden farklı olarak üçüncü kişilere karşı ileri sürülmesine hukuki sonuç bağlanmamıştır. Sistemin tam anlamıyla yerleşmesi ve işliyor hale gelmesi durumunda kanun koyucu yapılacak olan kanun değişikliği ile bilgi bankasına hukuki işlevler yüklenebileceğini belirtmiştir⁸³. Kayıtların MERSİS'te tutulmasına ilişkin usul ve esaslar TSY'nin 13.

⁷⁹TSY md.12, f.1: “Sicilde tutulacak defterler

MADDE 12- (1) Sicilde kullanılacak olan sicil esas defteri, gelen evrak defteri, giden evrak defteri, ihtar ve ceza defterleri, ticari işletme rehni kaydına mahsus defterler ile Bakanlığın gerekli gördüğü diğer defterler MERSİS'te tutulur. Bu defterlerde yer alacak bilgiler Bakanlıkça belirlenir.”

⁸⁰ Kaya, **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku**, s. 148.

⁸¹ Demirel, **a.g.e.**, s.79-80.

⁸² Mustafa İ. Kaya, “Ticaret Sicilinin Elektronik Ortamda Tutulması”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.V, No.1, 2008, s.77; Demirel, **a.g.e.**, s.81.

⁸³ Gerekçe, TTK md.24, f.2; Demirel, **a.g.e.**, s.82; Kaya, Tatlı, **a.g.e.**, s.196; Poroy, Yasaman, **a.g.e.**, s.226.

Maddesinde⁸⁴ ayrıntıları ile düzenlenmiştir. TSY'nin 14. maddesinde⁸⁵ ise veri güvenliğinin sağlanmasına yönelik esaslar düzenleme altına alınmıştır⁸⁶.

MERSİS ile kamunun ihtiyaç duyduğu ticari bilgilere tek bir kaynaktan ulaşabilme imkanı yaratılması amaçlanmıştır. Bugünkü durumda MERSİS üzerinden

⁸⁴ TSY md.13: “*Sicil işlemlerinin gerçekleştirilmesi ve kayıtlarının elektronik ortamda tutulması MADDE 13- (1) Sicil işlemleri, MERSİS üzerinden gerçekleştirilir ve buna ilişkin sicil kayıtları bu sistemde tutulur. (2) Tescil edilen ticari işletmeler ile ticaret şirketleri ve bunların şubelerine, tescilleri ile birlikte MERSİS numarası verilir. MERSİS numarası, münhasıran bunlara özgülenmiş numaralar olup değiştirilemez. Şubelerin veya diğer yerel birimlerin MERSİS numarası, merkezin MERSİS numarasına sıra numarası eklenerek üretilen numaralardan oluşur. (3) Elektronik ortamda yapılan kayıtlar, kayıt tarihlerine göre ve güncel kayıtlar aktif olarak gözükecek şekilde, değişen veya silinen kayıtlar ise pasif olarak, istendiğinde erişilebilecek, ancak üzerinde herhangi bir değişiklik yapılamayacak şekilde tutulur. Müdürlükçe kayıt sırasında yapılan maddi hatalar, müdür veya müdür yardımcısı tarafından düzeltilir ve düzeltmenin maddi hata nedeniyle yapıldığı belirtilir. Maddi hata sonucu yapılan düzeltme kaydı önceki kaydın tescil tarihini etkilemez ve önceki kayıtlar birlikte aktif olarak görüntülenir. Maddi hatalı kayıt ilan edilmiş ise, ayrıca düzeltme ilanı da sicil gazetesinde ücretsiz olarak yayımlanır. (4) MERSİS’te meydana gelebilecek teknik aksaklıklardan ötürü elektronik ortamda işlem yapılamaması halinde sicil işlemleri yazılı ortamda yürütülür. Sistemdeki aksaklıklar kullanıcılarla anında paylaşılır. Bu işlemlere ilişkin kayıtlar daha sonra müdürlük tarafından geciktirilmeksizin elektronik ortama aktarılır. (5) Ticaret şirketleri ile gerçek ve tüzel kişi diğer tacirler, Kanunun zorunlu tuttuğu bütün işlemleri elektronik ortamda güvenli elektronik imza ile yapabilir, bu işlemlerin dayanağı olan belgeleri de aynı usulle elektronik ortamda düzenleyebilir. Bu Yönetmeliğin noter onayı şartını aradığı belgelerin, elektronik ortamda güvenli elektronik imza ile imzalanması halinde ayrıca noter onayı aranmaz. (6) İlgililerce sicil işlemlerinin elektronik ortamda yapılabilmesi için, başvuruların güvenli elektronik imza ile yapılması zorunludur. (7) Şirket adına imza yetkisini haiz kişilerin şirket namına kendi adlarına üretilen güvenli elektronik imzayla şirketin temsil etmeleri durumunda, kullanılacak nitelikli elektronik sertifikalarda sertifika sahibi alanı içerisine, sertifika sahibinin adı ve soyadı ile birlikte temsil ettiği tüzel kişinin unvanının yazılması ve bu hususun tescil edilmesi zorunludur. (8) Elektronik ortamda üretilen belgelerin tescile dayanak olabilmesi için, belgelerde güvenli elektronik imza ile birlikte zaman damgasının kullanılması zorunludur. (9) MERSİS, güvenli elektronik imza ve zaman damgalı süreçleri de öngörür. (10) Bu Yönetmelikte yer alan sicil işlemlerinin MERSİS üzerinden yürütülmesine ilişkin diğer usul ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılan tebliğde düzenlenir.”*

⁸⁵ TSY md.14: “*Veri güvenliği MADDE 14- (1) Sicilde tutulan defterler için kullanılacak elektronik sistemlerin aşağıdaki şartları sağlaması zorunludur: a) Kaydedilen veriler, hukuki güvenlik, kalıcılık ve kalite açısından uzun süreli elektronik arşivlemeye ilişkin standartlara uygun olarak muhafaza edilir. b) Verilerin formatı, uluslararası karşılıklı işlerlik ve kabul gören standartlar çerçevesinde yaygın olarak kullanılan formatlar dikkate alınarak belirlenir, belirli elektronik sistemler ya da yazılımlar üreten bir firmaya bağımlı olamaz. c) Verilerin güvenliği, kabul edilmiş normlara ve güncel teknik standartlara uygun biçimde sağlanır. ç) Veri saklama formatına ve programına ilişkin bir dokümantasyon oluşturulur. (2) Bakanlık ile TOBB, elektronik sistemlerin işlerliği ve güvenliği için aşağıdaki önlemleri alır: a) Sistemler arasında veri alışverişini sağlamak. b) Verileri yedekleme amacıyla periyodik olarak merkezi olmayan veri taşıyıcılarına kopyalamak. c) Verilerin ve elektronik sistemlerin güncellemelerini ve teknik bakımını yapmak. ç) Verilere erişim yetkisine ve ilgili elektronik sistemlerin kullanımına ilişkin olarak standartlara uygun bir şekilde düzenleme yapmak. d) Verilerin ve elektronik sistemlerin kötüye kullanılmasını engelleyici teknik önlemleri almak. e) Elektronik sistemlerdeki teknik arızaların giderilmesine ilişkin önlemleri almak. f) Sistemlerin bilgi güvenliği ve siber güvenlik açısından uygunluğunu test etmek üzere, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından düzenlenen Ulusal Siber Güvenlik Tatbikatına katılmak. (3) Müdürlükler arasındaki veri alışverişi MERSİS üzerinden yapılır. (4) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.”*

⁸⁶ Kayar, 6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Hukuku, s. 148.

bilgiye erişim kısıtlı olup, sistemin tam anlamıyla yerleşmesiyle tüm ticari bilgilere tek bir ortamdan ve hızlı bir şekilde erişme imkanı sağlanacaktır⁸⁷.

A. Ticari Sicil İşlem Türleri

Ticaret sicili işlemleri temel olarak üç ana başlıkta incelenir. Bunlardan birincisi tescil, bir hususun ticaret siciline ilk defa kaydediliyor olması anlamına gelir. İkinci işlem türü ise tadil olup, ticaret siciline daha önceden kaydedilmiş olan hususun değiştirilmesi veya düzeltilmesi işlemidir. Son olarak terkin işlemi ise, sicile kayıtlı hususa ait kayıtların silinmesidir (TTK md.31, md.34, TSY md.28, f.2)⁸⁸.

TSY md.28, f.2'ye göre, bir hususun ticaret siciline kaydedilmesine tescil işlemi denir. Ancak tescil ibaresi ilk kayıt anlamından geniş olarak, değişiklik ve silinme işlemlerini de kapsayan bir kavram olarak kullanılmaktadır. TTK'nın 27 ila 30. maddelerinde “*tescil*” ortak bir terim olarak kullanılmaktadır⁸⁹.

Genel kural, ticaret siciline yapılacak tescillerin ilgilisinin talebi üzerine yapılmasıdır. Bu kuralın istisnası, tescilin re'sen veya ilgili makamın bildirisi ile yapılmasıdır⁹⁰.

1. Tescil (Kayıt)

TSY'de bir hususun sicile kaydı tescil olarak nitelendirilmiş olup, tescili gerekli hususlara örnek olarak, ticaret unvanı, ticari işletme veya şubenin sicile kaydı, ticari temsilcinin sicile kaydı, işletme üzerinde rehin kurulmasının sicile kaydı gibi hususlar sayılabilir⁹¹. Tescil ibaresi kayıt anlamının ötesinde, diğer ticaret sicili

⁸⁷ Mehmet Özdamar, “6102 Sayılı (Yeni) Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Sicili”, **Regesta**, c.2, s.2, 2012, s.52; Demirel, **a.g.e.**, s.84.

⁸⁸ Kayar, **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku**, s. 150; Kaya, Tatlı, **a.g.e.**, s.196; Dinç, **Ticaret Hukuku Bilgisi**, s. 135, 136.

⁸⁹ Ekrem Edgü, **Ticari İşletme Hukuku**, Ankara, 1964, s.85; Mimaroglu, **a.g.e.**, s.233; Bilge, **Ticaret Sicili**, s.77; Mehmet Emin Bilge, “Ticaret Sicili İşlemlerinde “İlgililer” Kavramı”, **Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan**, İstanbul, Beta Yayınları, 2003, s. 364; Şaban Kayıhan, Mustafa Yasan, **6335 Sayılı Kanun ile Güncellenmiş Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Ticari İşletme Hukuku**, 2. bsk., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2013, s. 124; Demirel, **a.g.e.**, s.134.

⁹⁰ Kayar, **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku**, s. 151; Kaya, Tatlı, **a.g.e.**, s.196, 197; Kayar, **Ticari İşletme Hukuku**, s.190.

⁹¹ Ahmet Battal, “Ticaret Sicilinin Müspet Fonksiyonunun ve Temsile İlişkin Sonuçlarının Dış Görünüş Teorisi Açısından İncelenmesi”, **BATİDER**, C.XIX, No.1, 1997, s.96; Hüseyin Ülgen v.d., **Ticari İşletme Hukuku**, 4.bs, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2015, N.714.

işlemleri olan değişiklik ve silinme anlamını da taşıdığından yalnızca kayıt anlamında değil daha geniş bir anlamda kullanılmaktadır⁹².

a. Tescil Şartları

1) Talep

Yukarıda bahsedildiği gibi genel kural olarak, ticaret siciline tescil talep üzerine gerçekleştirilir. Tescil talebi, gerekli belgeler ekli halde dilekçe ile, ilgililer, temsilcileri veya hukuki halefleri tarafından yetkili sicil müdürlüğüne yapılır (TTK md.27-28-29). Talep, ilgili kişiler tarafından yetkili sicil müdürlüğüne yöneltilir. Bu talep, karşı tarafa ulaştırılması gereken bir beyan olup ancak ilgili sicil müdürlüğüne ulaştığı anda etki gösterecektir⁹³.

Tescil edilen husus harca tabi ise gerekli harç ödenir ve harç makbuzu tarihi işlem tarihi sayılır. Talep dilekçesindeki imza noter tarafından onaylanmadığı takdirde, dilekçe sahibi kimliğini ispata zorunludur (TTK md.27-28-29). Kanunda aksi yönde hüküm bulunmadıkça, tescil talebinde bulunmaya yetkili kişilerin birden fazla olması halinde, yetkili kişilerden birinin talepte bulunması tümü tarafından istenmiş kabul edilir (TTK md.28, f.2).

Kanunda aksine hüküm bulunmadığı sürece, tescil talebinde bulunma süresi, tescile gerekli işlemin veya olgunun gerçekleştiği tarihten itibaren on beş gündür. Tamamlanması bir senet veya belgenin düzenlenmesine bağlı olan koşullarda ise süre, söz konusu senet veya belgenin düzenlendiği tarihten itibaren başlar. Sicil müdürlüğü yetki çevresi dışında ikamet edenler için ilgili süre kanunda bir ay olarak düzenlenmiştir (TTK md.30). Tescil talebi için belirlenen söz konusu süreler hak düşürücü veya zamanaşımı süresi niteliğinde süreler olmayıp, düzenleyici sürelerdir. Bahsedilen sürelerle uygun hareket edilmemesi hukuki ve cezai yaptırımlar doğurur⁹⁴.

⁹² Edgü, **a.g.e.**, s.85; Mimaroglu, **a.g.e.**, s.233; Bilge, **Ticaret Sicili**, s.77; Bilge, **“Ticaret Sicili İşlemlerinde “İlgililer” Kavramı”**, s. 364; Kayıhan, Yasan, **a.g.e.**, s. 124; Demirel, **a.g.e.**, s.134; Kayıhan, **Ticari İşletme Hukuku**, s.164; Kaya, Tatlı, **a.g.e.**, s.199.

⁹³ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.91-92; Bilge, **“Ticaret Sicili İşlemlerinde “İlgililer” Kavramı”**, s. 363-364, Demirel, **a.g.e.**, s.135.

⁹⁴ Dinç, **“Ticaret Sicilinin Oluşumu, Özellikleri, İşlevi, İspat Gücü ve Özellikleri”**, s.51-58

Tescil talebi, ilgililer tarafından kural olarak kesin tescile yönelik yapılmalıdır. Yapılan talepte, tescili talep edilen hususun çözümü mahkeme kararına bağlı ise veya sicil müdürü kesin tescili yapmakta tereddüt ederse talep geçici tescile dönüşür. Yani geçici tescil sicil müdürünün yapacağı incelemeden sonra vereceği bir karardır. Dolayısıyla ilgililerin doğrudan geçici tescil isteminde bulunması mümkün değildir⁹⁵.

i. Talebin İçeriği

Tescili talep edilen bir hususun ticaret siciline tescil edilebilmesi, ancak o hususun tescil edilebilir nitelikte olmasına bağlıdır. TTK veya TSY’de tescil edilebilir nitelikte olan hususlar hakkında genel bir düzenleme bulunmamakla beraber, TTK ve TSY’de başta olmak üzere tescil edilmesi gereken hususlar ilgili diğer mevzuatta belirtilmiştir⁹⁶.

TTK’da tescili gerekli konulardan bazıları, ticari işletmenin ve ticaret unvanının tescili md.40, f.1’de, merkezi Türkiye’de olan ticari işletmenin şubelerinin tescili md.40, f.3’te, işletme adının tescili md.53’te, acentenin sözleşme yapma yetkisinin tescili md.107, f.2’de, şirket birleşmelerinin tescili md.152, f.1’de, bölünme işleminin tescili md.179’da, tür değiştirme işlemi ve yeni şirketin sözleşmesinin tescili md.189, f.2’de, kollektif şirketin tescili md.215’te, kollektif şirkette ortaklardan birinin şirketten çıkması ya da çıkarılması halinde diğer ortakların bu durumu tescili md.259’da, anonim şirketlerde pay sahibi sayısının bire düşmesi durumunda yönetim kurulunun bildirimini alması üzerine şirketin tek pay sahipli bir anonim şirketi olduğunun tescili ve pay sahibinin adı, yerleşim yeri ve vatandaşlık bilgilerinin tescili md.338, f.2, anonim şirket esas sözleşmesinin tescili md.354, f.1, anonim şirket şubelerinin tescili md.354, f.2’de, anonim şirkette temsile yetkili kişiler ve bunların temsil şekillerine yönelik kararın tescili md.373, f.1’de düzenlenmiştir. TSY’de düzenleme altına alınan tescili gerekli konulara ise, şirket adına imza yetkisi olan kişilerin güvenli elektronik imza ile şirketi temsillerinde,

⁹⁵ Sami Karahan, **Ticari İşletme Hukuku**, 27. bsk., Konya, Mimoza Yayınları, 2015, s. 126; Demirel, **a.g.e.**, s.136.

⁹⁶ Oğuz İmregün, **Ticaret Hukuku Genel İlkeleri**, İstanbul, 1989, s.72; Ömer Teoman, “Ticaret Sicil Müdürü Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İptal Edilebilir Bir Kararını Tescilden Kaçınabilir mi?”, **Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan**, C.2, İstanbul, 2010, s.1701; Erdoğan Moroğlu, **Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, İstanbul, 2012, s.383; Karahan, **a.g.e.** 2015, s. 127; Demirel, **a.g.e.**, s.136.

kullanılan nitelikli elektronik sertifikalarda, sertifika sahibinin adı soyadı ile temsil ettiği tüzel kişinin unvanının tescili md.13, f.7, tescil edilmiş hususlarda meydana gelen değişikliklerin tescili md.29, f.1 örnek verilebilir. TTK ve TSY'nin yanında ayrıca 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu⁹⁷ md.547, f.2'de ticari temsilci atanmasının tescili, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu⁹⁸ md.44'te ticareti terk eden tacirin durumunun tescili, İİK md.166'da iflas kararının tescili gibi tescil edilecek hususların belirlendiği düzenlemeler mevcuttur.

Daha önce belirtildiği üzere mevzuatta tescil işlemine ilişkin genel ve tek bir madde düzenlemesi olmamakla, tadil ve terkin işlemleri hakkında TTK md. 31 ve TSY md. 29'da genel bir düzenlemeye yer verilmiştir⁹⁹. Buna göre, tescil edilmiş hususlarda değişiklik meydana gelmesi halinde bu değişiklikler de tescil edilmeli, tescilin dayandığı hususların tamamen ya da kısmen sona ermesi ya da ortadan kalkması halinde ise sicile tescil edilmiş olan kayıt da kısmen ya da tamamen silinmelidir (TTK md.31, TSY md.29).

Tescili mevzuatta düzenleme altına alınmamış olan hususlarla ilgili tescil talebi yapılamaz. Yapılması halinde ise bu talep, ticaret sicili müdürü tarafından reddedilecektir. Herhangi bir şekilde tescili düzenlenmeyen bir hususun sicile tescil edilmesi durumunda, bu tescil hukuki sonuç doğurmayacak, ilgili hususlar sicilin hukuki etkisinden faydalanamayacaktır¹⁰⁰.

ii. Talep Sahibi İlgililer

Ticaret siciline tescil edilecek hususların tescili için ticaret sicili müdürlüğüne talepte bulunabilecek kişiler "*ilgililer*" olarak isimlendirilmiştir. Tescil talebinde bulunabilecek ilgililer mevzuatta belirlenmiş olmakla, tescili gereken hususlar ile ilgili kendisini ilgili gören veya tescilden yararı olan herkesin tescil talebinde bulunması mümkün değildir. Tescil gereken hususlara yönelik, tescil talebinde

⁹⁷ R.G. 04.02.2011 T., No:27836.

⁹⁸ R.G. 19.06.1932 T., No:2128.

⁹⁹ Poroy, Yasaman, **a.g.e.**, s.227, 228.

¹⁰⁰ Cafer Eminoğlu, "Ticaret Siciline Tescilde Şirket Sözleşmesine ve Emredici Hükümlere Uygunluk İncelemesi", **Kazancı Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Nisan 2015, s.70; Demirel, **a.g.e.**, s.139; Arkan, **a.g.e.**, s.275; Tamer Bozkurt, **Ticari İşletme Hukuku**, 2.bsk., Legem Yayıncılık, Ankara, 2018, s.243.

bulunabilecek ilgililerin açıkça düzenlenmiş olması, talepte bulunulmaması durumunda sorumluluğu mevcut olanların belirlenmesi açısından da önem arz etmektedir¹⁰¹.

TTK md.28 düzenlemesine göre, ilgililer, ilgililerin temsilcileri ya da ilgililerin hukuki halefleri tescil talebinde bulunabilir. İlgili madde hükümlerinde bahsedilen ilgililerin kimlerden oluştuğu TTK'da açıkça belirtilmemiş olup, TSY md.22, f.1'de ilgililer, talepte bulunanın gerçek kişi tacir olması halinde kendisi, vekili veya sözleşme ile yetkilendirilmiş temsilcisi, talepte bulunan tacirin tüzel kişi olması durumunda ise yetkili organları ya da yetkili temsilcileri olarak belirlenmiştir. TSY md.22, f.2'de ise ihtimaller dikkate alınarak ilgililer tek tek sayılmak suretiyle düzenleme altına alınmıştır. Buna göre gerçek kişilere ait ticari işletmelerde, ticaret şirketleri haricindeki tüzel kişilere ait ticari işletmelerde, donatma iştirakinde, kollektif ve komandit şirketlerde¹⁰², anonim şirketlerde¹⁰³ ve limited şirketlerde¹⁰⁴

¹⁰¹ Bilge, "Ticaret Sicili İşlemlerinde "İlgililer" Kavramı", s. 367; İsmail Doğanay, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C.1, 4.bs, İstanbul, 2004, s.321; Demirel, **a.g.e.**, s.140.

¹⁰² TSY md.22, f.2/ç'ye göre kollektif ve komandit şirketlerde tescil talebinde bulunabilecek ilgililer: "Kollektif ve komandit şirketlerde;

- 1) Şirketin kuruluşunda, kurucuların tamamı,
- 2) Şirket sözleşmesindeki değişikliklerde, şirketi temsile yetkili kişiler,
- 3) Şirketin sona ermesinde, ortakların tamamı,
- 4) Şirketin feshi bir ortağın ölümünden ileri gelmişse, ölen ortağın mirasçılarıyla birlikte diğer tüm ortaklar; mirasçıların katılması mümkün bulunmayan veya güç olan hallerde, sağ kalan ortaklar,
- 5) Bir ortağın şirketten çıkması veya çıkarılmasında, diğer ortaklar,
- 6) Tasfiye memurunun atanmasında veya görevden alınmasında, ortakların tamamı,
- 7) Tasfiyenin sona ermesinde, tasfiye memurları."

¹⁰³ TSY md.22, f.2/d'ye göre anonim şirketlerde tescil talebinde bulunabilecek ilgililer:

"Anonim şirketlerde;

- 1) Şirket kuruluşunda şirket sözleşmesi ile belirlenen yönetim kurulu veya temsil ve ilzama yetkilendirilen üye ya da üyeleri,
- 2) Denetime tabi şirketlerde denetçinin atanması ve görevden alınmasında, yönetim kurulu veya temsil ve ilzama yetkili üye ya da üyeleri,
- 3) İç yönergenin tescilinde, yönetim kurulu veya temsil ve ilzama yetkili üye ya da üyeleri,
- 4) Genel kurul kararlarında tescile tabi olguların bulunması halinde, yönetim kurulu veya temsil ve ilzama yetkili üye ya da üyeleri,
- 5) Genel kurul kararlarının iptaline dair mahkeme kararlarının tescilinde, yönetim kurulu veya temsil ve ilzama yetkili üye ya da üyeleri,
- 6) Sona erme, iflastan ve mahkeme kararından başka bir sebepten ileri gelmişse, yönetim kurulu veya temsil ve ilzama yetkili üye ya da üyeleri,
- 7) Tasfiye memurlarının atanmasına veya görevden alınmasına ilişkin genel kurul kararlarının tescilinde, yönetim kurulu veya temsil ve ilzama yetkili üye ya da üyeleri,
- 8) Tasfiyenin sona ermesine, ek tasfiyeye ve tasfiyeden dönülmesine ilişkin kararların tescilinde, tasfiye memurları."

¹⁰⁴ TSY md.22, f.2/e'ye göre anonim şirketlerde tescil talebinde bulunabilecek ilgililer:

"Limited şirketlerde;

belirli durumlarda tescil talebinde bulunabilecek ilgililer belirtilmiştir. TSY md.22, f.2/a'ya göre gerçek kişilere ait ticari işletmelerde tescil talebinde bulunabilecek ilgililer; işletme sahibinin kendisi veya işletme sahibinin yetki verdiği temsilcisi, ticari işletme sahibi küçük veya kısıtlı ise bunların adına yasal temsilcisidir. TSY md.22, f.2/b'ye göre ticaret şirketleri dışındaki tüzel kişilere ait ticari işletmelerde tescil talebinde bulunabilecek ilgililer; işletmenin sahibi olan tüzel kişiyi temsile yetkisi olan kişiler veya bunların temsilcileridir. TSY md.22, f.2/c'ye göre donatma iştirakinde tescil talebinde bulunabilecek ilgililer ise; donatma iştirakinin tescilinde ve sona ermesi halinde donatanların tamamı, tescil edilmiş hususların tadili ile gemi müdürünün atanması ve görevden alınmasında iştiraki temsile yetkili kişiler, tasfiyenin sona ermesinde tasfiye memurlarıdır.

Ticaret siciline tescil talebini mirasçıların yapması gereken durumlarda, mirasçılar adına vasiyeti tenfiz memuru veya tasfiye memurları da ilgili sıfatındadır (TSY md.22, f.3). Aksine düzenleme bulunmadıkça, bir hususun tescilini talep etmeye birden fazla kişi zorunlu ve yetkili ise, bu kişilerden birinin talebi ile gerçekleştirilen tescil ilgililerin tümü tarafından talep edilmiş sayılır (TSY md.22, f.4).

iii. Talebin Şekli

Tescil talebi, ticaret sicili müdürlüğüne dilekçe ile yazılı şekilde ya da elektronik ortamda yapılır (TTK md.29, f.1, TSY md.23, f.1). Yazılı başvuru

-
- 1) Şirket kuruluşunda müdürlerin tamamı,
 - 2) Temsile yetkili olanların tescilinde, müdürler,
 - 3) Denetime tabi şirketlerde denetçinin atanması ve görevden alınmasında, müdürler,
 - 4) Genel kurul kararlarında tescile tabi olguların bulunması halinde, müdürler,
 - 5) Genel kurul kararlarının iptaline dair mahkeme kararlarının tescilinde, müdürler,
 - 6) Sona erme, iflastan ve mahkeme kararından başka bir sebepten ileri gelmişse, müdür, birden fazla müdür bulunması halinde ise en az iki müdür,
 - 7) Tasfiye memurlarının atanmasına veya görevden alınmasına ilişkin genel kurul kararlarının tescilinde, müdürler,
 - 8) Tasfiyenin sona ermesine, ek tasfiyeye ve tasfiyeden dönülmesine ilişkin kararların tescilinde, tasfiye memurları,
 - 9) Sermaye paylarının geçişinde, müdürler,
 - 10) Sermaye paylarının geçişine genel kurulca onay verilmiş olmasına rağmen genel kurul tarihinden itibaren, üç ay içinde genel kurulun karar vermemesi üzerine devrin kabul edilmiş sayılması halinde bu tarihten itibaren müdürler tarafından otuz gün içinde başvurunun yapılmaması halinde, adının bu paylarla ilgili olarak silinmesi için, ayrılan ortak.”

yapılması halinde, dilekçe ilgililerce yani tescil talebinde bulunmaya yetkili kişi veya kişilerce imzalanır. Elektronik ortamda yapılan başvuruda ise dilekçe ve diğer belgelerde güvenli elektronik imza kullanılır (TSY md.23, f.3,4). Dilekçe ile yazılı başvuru yapıldığında, dilekçe sahibi ilgili, kimliğini ispat etmek zorundadır. Dilekçedeki imzanın noterlikçe onaylanmış olması halinde ilgilinin kimliğini ispatlamasına lüzum yoktur (TTK md.29, f.2, TSY md.23, f.5). Elektronik ortamda yapılan başvurularda dilekçenin güvenli elektronik imza ile imzalanması halinde de ilgilinin kimliğini ispatlamasına gerek yoktur. Dilekçedeki imzanın noter tarafından onaylanmamış olduğu ya da elektronik ortamda güvenli elektronik imza ile imzalanmamış dilekçelerde, sicil müdürü ilgilinin imzası bakımından her türlü inceleme ve karşılaştırmayı yaparak, gerekli görmesi halinde imzanın noter tarafından onaylanmasını talep eder (TSY md.23, f.5).

Talep dilekçesinde, tescil talebi ve tescili talep edilen hususlar açıkça belirtilmelidir. Dilekçeye talep konusunu doğrulayıcı belge asılları veya belgelerin onaylı suretleri eklenir. Ayrıca bu belgeler hukuka uygun şekilde onaylanarak imzalanmış olmalıdır. Elektronik ortamda başvuru yapılması halinde, onaylı örnekler elektronik ortamda da hazırlanabilir (TSY md.23, f.2).

iv. Talebin Süresi

Tescil talep etme süresi on beş gün olup, bu süre tescil edilmesi gereken hususun gerçekleştiği tarihten itibaren veya bu hususun tamamlanmasının bir senet veya belgenin düzenlenmesine bağlı olduğu durumlarda, senet veya belgenin düzenlendiği tarihten itibaren başlar. On beş günlük süre kanunda aksine düzenleme olmadığı sürece geçerli olacaktır. Tescil talep etme süresi, ilgili sicil müdürlüğünün yetki çevresi dışında ikamet edenler için bir ay olarak düzenlenmiştir (TTK md.30). Tescil işlemi, tadil ve terkin işlemlerini de kapsar nitelikte olduğundan, TTK md.31, f.3'e göre, md. 30 hükmü tadil ve terkin işlemleri bakımından da geçerlidir.

Tescil talebinde bulunmak için on beş günlük sürenin düzenlenmiş olduğu ilgili maddede, aynı zamanda kanunda aksine hüküm bulunmadığı sürece bu sürenin geçerli olduğu da belirtilmiş olup, bu sürenin farklı düzenlendiği hükümler mevcuttur. Düzenlenen farklı sürelerle örnek olarak, anonim ve limited şirketlerin

esas sözleşmelerini otuz gün içinde tescil ettirmeleri gerektiğini düzenleyen TTK md.354 ve 587, anonim şirketlerde genel kurul kararlarının iptaline veya butlanına yönelik verilmiş olan mahkeme kararının kesinleşmesinden sonra bu kararın derhal tescilini düzenleyen TTK md.450, f.1 ve sermaye artırımına ilişkin alınmasından itibaren üç ay içinde bu sermaye artırımının tescilini düzenleyen TTK m.456,f.3 hükümleri gösterilebilir.

Kanunda tescil için düzenlenen süreler, zamanaşımı ya da hak düşürücü süre niteliğinde olmayıp, düzenleyici niteliktedir. Dolayısıyla süresi içinde tescil talebinde bulunulmasa bile süre geçtikten sonra da tescil talebi yapılabilir. Düzenlenen sürelerle uyulmadığı durumlarda ise sicil müdürü ilgiliyi tescile davet eder. Ayrıca düzenleyici nitelikteki sürelerle uyulmaması halinde ilgililerin sorumluluğu doğabilir¹⁰⁵. Ancak bu noktada ilgililere ceza verilmesi söz konusu değildir¹⁰⁶. Sicil müdürü tarafından tescile davet edilen ancak belirlenen süre içerisinde bu davete uymayan veya kaçınma sebeplerini bildirmeyen ilgiliye idari para cezası verilebilir (TTK md.33, f.2).

v. Yetkili Makam

İlgililer, tescil talebini dilekçe ile yazılı olarak veya elektronik ortamda MERSİS üzerinden yetkili sicil müdürlüğüne başvurarak yaparlar. TTK md.40, f.1'e göre, yetkili sicil müdürlüğü, işletme merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret sicili müdürlüğüdür. TTK'da *merkez*'in tanımı yapılmamış olup, doktrinde, ticari işletmelerin faaliyetlerini yürüttüğü yer olarak açıklanmıştır. Buna göre, bir ticari işletmenin ticaret siciline tescil işlemi yapacağı durumlarda işletmenin merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret sicili müdürlüğü yetkilidir¹⁰⁷.

¹⁰⁵ İrfan Baştuğ, H. Ercüment Erdem, **Ticari İşletme Hukuku**, Ankara, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1993, s.128; Bilge, **Ticaret Sicili**, s.104-105; Arkan, **a.g.e.**, s.266.

¹⁰⁶ Tuna, **a.g.e.**, s.148; Bilge, **Ticaret Sicili**, s.104.

¹⁰⁷ Celal Göle, "Ticari İşletmenin Merkez ve Şubesinin Tayini Sorunu", **Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'in Hatırasına Armağan**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1986, s.187-190; Tamer Pekdincer, "Ticaret Sicili Açısından Merkez-Şube-Satış Mağazası Kavramları", **Prof. Dr. Fahman Tekil'in Anısına Armağan**, İstanbul, 2003, s.471-472; Demirel, **a.g.e.**, s.152.

Ticari işletmenin merkezinin Türkiye’de bulunması halinde, şubeleri de bulundukları yer ticaret sicil müdürlüğünde tescil edilir. Ticari işletmenin merkezinin bulunduğu sicile kaydedilen hususlar, aksine bir düzenleme olmadıkça şubelerinin bulunduğu sicile de tescil edilir. Böyle bir durumda, şubelerin bulunduğu yerdeki sicil müdürünün bu kayıtlar üzerinde inceleme zorunluluğu bulunmamaktadır (TTK md.40, f.3).

Merkezi Türkiye dışında olup, Türkiye’de şubesi bulunan ticari işletmelerin şubeleri, yerli ticari işletmeler gibi tescil edilir. Bu ticari işletmelerin birden çok şubesi bulunması halinde, ilk şube tescil edildikten sonra açılan şubeler merkezi Türkiye’de bulunan ticari işletmelerin şubeleri gibi tescil edilir (TTK md.40, f.4).

Ticari işletmelerde olduğu gibi, ticaret şirketlerinin kuruluşu ve takip eden bütün tescil işlemlerine yönelik talepler de şirket merkezinin bulunduğu ticaret sicili müdürlüğüne yapılır. Örneğin, TTK md.215 düzenlemesine göre, kollektif şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline şirketin tescili talebinde bulunulacaktır. Yine TTK md.587’de, limited şirket sözleşmesinin şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret sicilinde tescil edilmesi gerektiği düzenlenmiştir.

2) Talebin İçerik Bakımından ve Şeklen İncelenmesi

Sicil müdürü, tescil talebini iki aşamada inceler. Öncelikle, tescil talebi üzerine şekli inceleme yapmakla yükümlü olup, bu aşamada tescil için aranan kanuni şartların yerine getirilip getirilmediği incelenir. TTK ve TSY’nin ilgili maddeleri uyarınca, sicil müdürlüğünün yetkili olup olmadığı, istemde bulunan kişinin ilgili olup olmadığı ve bu kişinin hak ve fiil ehliyetine sahip olup olmadığı, ilgili belge, delil ve harç makbuzunun sunulup sunulmadığı, tescili istenen hususun sicile kaydının gerekli olup olmadığı incelenir¹⁰⁸. İkinci olarak talebin içerik bakımından incelenmesine geçilir. Bu inceleme esnasında tescili talep edilen hususun gerçeği tam olarak yansıtıp yansıtmadığı, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratacak nitelik taşıyıp taşımadığı ve kamu düzenine aykırı olup olmadığı incelenecektir (TTK md.32, f.3). Tüzel kişilerin tescil işlemlerinde ise, şirket sözleşmesinde emredici hükümlere

¹⁰⁸ TTK md.28, f.1, md.29, md 40, f.1, TSY md.34, f.1; Karahan, **a.g.e. 2015**, s. 129, 130; Eminoğlu, **a.g.e.**, s.67; Demirel, **a.g.e.**, s.157.

aykırı bir durum olup olmadığı ve sözleşmenin kanunda bulunması zorunlu olduğu emredilen hükümleri içerip içermediği özellikle incelenecektir (TTK md.32, f.2, TSY md.34)¹⁰⁹.

Müdür tarafından yapılan bu inceleme sonucu bir eksiklik tespit edildiği durumlarda, bu eksiklikler ilgiliye yazı ile bildirilir ve ilgiliye bu eksikliği gidermesi için en fazla otuz gün süre verilir. Bu süre en fazla iki defa aynı süre ile uzatılabilir. Verilen süre sonunda tescil istemi hukuka uygun hale getirilmediği takdirde reddedilir (TSY md.34, f.2). Ancak yapılan inceleme sonunda tescil talebi, içerik ve şekil bakımından uygun bulunursa tescil kesin olarak yerine getirilecektir¹¹⁰.

3) Tescile Davet

Sicil müdürleri, tescili zorunlu olan hususlarda kanuni şekilde ve yasal süresi içinde tescil talebinde bulunulmamış olan hususları veya tescil edilecek hususların gerçeği tam olarak yansıtmadığını, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratacak nitelik taşıdığını ve kamu düzenine aykırı olduğunu haber aldığı takdirde, ilgili kişileri belirleyeceği makul bir süre içinde yasal zorunluluklarını yerine getirmeye veya o hususun tescilinin gerekli olmadığını ispat etmeye çağırır (TTK md.33, f.1). TSY md.38'e göre, ilgililerin tescil, tadil veya terkinle ilgili yükümlülüklerini yerine getirmemiş olanların noterlerce, ticaret odalarınca ve vergi daireleri gibi diğer resmi kurumlarca öğrenilmesi halinde, bu kurumların ticaret sicili müdürlüğüne bildirim yapması gerekmektedir. Bu bildirimi haber alan ticaret sicili müdürü, bildirim üzerine gerekli işlemleri yürütecektir. Bunun yanında ticaret sicili müdürü başka yollarla tescili, tadili ya da terkinini gerekli bir hususu öğrenmesi halinde de ilgilileri tescile davet edebilir¹¹¹.

Sicil müdürünün, tescili zorunlu olan hususlarda kanuni şekilde ve yasal süresi içinde tescil talebinde bulunulmamış olan hususları veya tescil edilecek hususların gerçeği tam olarak yansıtmadığını, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratacak nitelik taşıdığını ve kamu düzenine aykırı olduğunu haber aldığı durumlarda, ilgili hususları

¹⁰⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. İkinci Bölüm I. B., 1.

¹¹⁰ Karahan, **a.g.e.** 2015, s. 130.

¹¹¹ Demirel, **a.g.e.**, s.181, dn.627.

re'sen tescil etme yetkisi bulunmamaktadır. Böyle durumlarda sicil müdürü ilgiliye makul süre vererek, yasal zorunluluklarını yerine getirmeye veya o hususun tescilinin gerekli olmadığını ispat etmeye davet etmelidir¹¹². TSY md.36, f.1'de ilgililere verilecek süre otuz gün olarak belirlenmiştir. Sicil müdürü, ilgiliye yapacağı tescil davetinde, davetin gerekçesini, tescili gerekli belgeleri ve davete uyulmadığı takdirde uymamanın yaptırımlarını belirtmelidir. Belirlenen makul süre içerisinde yasal zorunluluklarını yerine getirmeyen ilgili kişiye idari para cezası verileceği TTK md.33, f.2'de düzenleme altına alınmıştır.

İlgili kişi, belirlenen makul süre içerisinde hususun tescile gerekli olmadığı yönünde kaçınma sebeplerini bildirdiği takdirde, yetkili ve görevli asliye ticaret mahkemesi dosyayı inceler (TTK md.33, f.3). İlgilinin belirtmiş olduğu kaçınma sebepleri haksız dahi olsa sicil müdürünün davetine karşı yükümlülüğünü yerine getirmiş olduğundan hakkında para cezası uygulanamayacaktır¹¹³.

Sicil müdürünce belirlenen süre içerisinde yasal zorunluluklarını yerine getirmeyen veya kaçınma sebeplerini bildirmeyen ilgiliye idari para cezası verilmiş olması, yetkili ve görevli asliye ticaret mahkemesinin dosyayı incelemesine engel değildir. Mahkemece tescile gerekli hususun varlığı sonucuna ulaşırsa hususun tescilini ilgili sicil müdürüne emreder, aksi halde tescil talebi reddedilir (TTK md.33, f.3). Yani ilgili kişinin tescilden kaçınma sebeplerini bildirmemesi ve hakkında buna yönelik para cezası uygulanmasına rağmen tescilden kaçınması durumunda, sicilin gerçeğe aykırılığı devam edeceğinden, sicil müdürü söz konusu sorunu yetkili ve görevli asliye ticaret mahkemesine taşıyabilecek ve tescilin gerekip gerekmediği

¹¹² T.C. Yargıtay 11. H.D. T. 18/04/1994, 1993/6485 E., 1994/3186 K.: "Davacı, ... ünvanı adı altında kasaplık et ticareti ile uğraşan davalının tacir olup uyarıya rağmen ticaret siciline kaydını yaptırmadığını ileri sürerek, davalının ticaret siciline kaydına ve TTK.nun 35/2. maddesi gereği cezalandırılmasına karar verilmesini talep ve dava etmiştir...Davalı vekili cevabında esnaf olan müvekkilinin esnaf ve ticaret sicili odasına kayıtlı olduğunu, tacir olmadığını belirterek davanın reddini istemiştir... Mahkemece, davalının .. tacir olduğu sonucuna varılarak davanın kabulü ile davalının ticari siciline kaydına, TTK.nun 23/2. maddesine göre (100.000) lira para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.. davalı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA...karar verildi.", <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 11.06.2019); Mehmet Özdamar, "Ticaret Sicili Memurunun Tek Başına Yaptığı İşlemlerden Dolayı Başvurulması Gereken Yargı Yolu", **Batider**, c.XXIII, No.4, Aralık, 2006, s.291; Demirel, **a.g.e.**, s.182.

¹¹³ Levent Biçer, "6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre Ticaret Sicil Müdürünün İdari Para Cezası ile Cezalandırabilme Yetkisi (TTK.33)", **Kocaeli Ticaret Odası Dergisi**, No.14, Mart-Nisan 2012, s.38; Karahan, **a.g.e.** 2015, s.132; Demirel, **a.g.e.**, s.183.

konusu mahkemece karara bağlanacaktır. Mahkemece yapılacak inceleme sonunda ilgili hususun tesciline karar verilmesi halinde, mahkeme kararı ile re'sen tescil gerçekleştirilmiş olacaktır¹¹⁴.

4) Karar

Tescil talebi üzerine yapılan inceleme sonucunda kesin tescil, ret ve geçici tescil olmak üzere üç çeşit karar verilebilir¹¹⁵.

i. Kesin Tescil

İlgililer, kural olarak tescilini istediklerini hususun ancak kesin tesciline yönelik talepte bulunabilirler. Bu talep üzerine ticaret sicili müdürü gerekli incelemeleri yaparak tescil talebini aranan şartlara uygun bulursa kesin tescili gerçekleştirir. Tescil talebinin kabulü halinde sicil memuru tarafından tescil işlemleri MERSİS'te tutulan sicil esas defterine kaydedilir ve tescilin ilanı yapılır. Bu durumda ilgili kişinin herhangi bir şey yapmasına gerek kalmaz ve talep yönünde karar verildiği için memurun kararına itiraz gündeme gelmez¹¹⁶.

TTK md.27'ye göre kesin tescil işleminin gerçekleşme tarihi işlemin harca tabi olup olmaması ve harç makbuzunun tarihi esas alınmak suretiyle belirleneceği hüküm altına alınmışken, mevcut durumda TSY md.25, f.2'ye göre, elektronik ortamda gerçekleştirilen tescil işleminin tarihi, MERSİS'te zaman damgasının tarihidir¹¹⁷.

ii. Talebin Reddi

Tescil talebinin reddi, tescil talebinin gerçeği tam olarak yansıtmadığı, kanuna ve kamu düzenine aykırı olduğu durumlarda söz konusu olur. Tescil talebi reddedilmeden önce şeklen eksik veya hatalı olan talepler düzeltilmek üzere ilgili kişilere otuz günden fazla olmamak üzere uygun bir süre verilir (TSY md.34, f.2).

¹¹⁴ Eminoğlu, **a.g.e.**, s.61; Demirel, **a.g.e.**, s.183-184.

¹¹⁵ Kayar, **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku**, s. 153-154; Kayıhan, **Ticari İşletme Hukuku**, s.165,166.

¹¹⁶ Ülgen v.d., **a.g.e.**, N.734; Kayar, **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku**, s. 153-154;

¹¹⁷ Ülgen v.d., **a.g.e.**, N.734.

Yapılan bildirimlere ve tamamlanan eksikliklere rağmen, süre sonunda tescil talebi halen gerçeğe, kanuna ve kamu düzenine aykırı ise tescil talebi sicil memuru tarafından reddedilir¹¹⁸. Tescil talebinin sicil müdürlüğünce reddedilmesi halinde, talebi reddedilen ilgililerin karar itiraz hakları mevcuttur¹¹⁹.

iii. Geçici Tescil

Geçici tescil iki sebeple yapılmaktadır. Tescil istenen hususun bir dava konusu olduğu durumlar ve yine tescil istenen hususta sicil müdürünün tereddüt ettiği durumlarda geçici tescil yapılarak bu süreç içerisinde ilgililerin hukuki haklarının korunması amaçlanmaktadır. Sicil müdürünün tereddüt ettiği durumlarda yapılan geçici tescil, ilgililer üç ay içerisinde mahkemeye başvurmaz veya aralarında anlaşamazsa re'sen silinir. Tescili talep edilen hususunda bir dava konusu olduğu durumlarda ise kesinleşmiş olan hükmün sonucuna göre ya geçici tescil re'sen silinecek ya da kesin tescile dönüştürülecektir (TTK md.32, f.4)¹²⁰.

Geçici tescil kaydı yapılırken, tescilde olduğu gibi sicil esas defterine kayıt yapılır ancak kaydın başlangıcına ve sonuna “*geçici kayıttır*” ibaresi eklenir. Kaydın kesinleşmesiyle, geçici kaydın ne şekilde kesinleştiği ve delilleri kaydedilir ve “*geçici kayıttır*” ibaresinin alt tarafı çizilir¹²¹. Geçici tescil işlemiyle, ticaret siciline kayıt gerçekleştirilerek kamuya duyurma işlevi yerine getirilmiş olacak, aynı zamanda geçici olduğu ifade edilerek eksikliklerin varlığı da belirtilmiş olacaktır¹²².

Geçici tescil işlemi, kesin tescilin doğuracağı tüm sonuçları doğurur. Bu sebeple, gerçeği yansıtmayan veya hukuka aykırılık içeren hususların geçici de olsa sicile kaydı mümkün olmamalıdır. Geçici tescilin mümkün olduğu durumlar yalnızca çözümü mahkeme kararına bağlı olan veya sicil müdürünün kesin tescilinde

¹¹⁸ Kayar, **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Hukuku**, s. 153-154

¹¹⁹ Demirel, **a.g.e.**, s.187.

¹²⁰ Kayar, **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Hukuku**, s. 153-154

¹²¹ Dinç, “**Ticaret Sicilinin Oluşumu, Özellikleri, İşlevi, İspat Gücü ve Özellikleri**”, s.51-58

¹²² Mehmet Emin Bilge, “Ticaret Sicili İşlemlerinin Geçici Olarak Yapılması”, **Yaklaşım**, c.13, no.149, Mayıs 2005, s.229; Demirel, **a.g.e.**, s.188.

duraksadığı durumlardır. Bunlar haricinde tescili istenen husus açıkça gerçeklere ve kanuna aykırı ise geçici tescil yapılamaz¹²³.

Tescil talebinde genel kural kesin tescil talebi olmakla, ilgililerin istisnai olarak geçici tescil talebinde bulunabilmeleri de mümkündür. İlgililer, tescil talebine konu hususun çözümünün bir mahkeme kararını bekliyor olduğu durumlarda veya sicil müdürünün tescil konusunda tereddüt yaşaması durumunda geçici tescil talep edebilir. İlgililer tarafından geçici tescil talebinde bulunulabilecek durumlara örnek olarak, vesayet altındaki kişilerin bir işletmeyi devralabilmesi, kişisel sorumluluğunun doğacağı bir ortaklığa girebilmesi gibi durumlarda mahkemenin izni alınmadan sicile başvurulması halinde geçici tescil talebinde bulunabilecekleri gösterilebilir¹²⁴.

İlgililerin doğrudan geçici tescil talebinde bulundukları hallerde talepleri doğrultusunda karar verilmiş olmasından dolayı itiraz etmeleri mümkün olmamakla beraber taleplerine uygun olmayan geçici tescil kararına itiraz etmeleri mümkündür. Kesin tescil talebi üzerine, sicil müdürünün re'sen geçici tescil veya ret kararı vereceğinin anlaşılması halinde yapılan geçici tescil talebi üzerine verilen geçici tescil kararına, ilgililerin itirazı mümkündür¹²⁵.

5) Re'sen ve Bildirim Üzerine Tescil

Ticaret siciline tescil, değişiklik ve silinme işlemleri kural olarak ilgilerin talebi üzerine yapılır. TTK'da ya da ilgili kanun ve yönetmelikte talep olmaksızın tescil işleminin gerçekleştirilebileceği hükmü bulunması haricinde, sicil müdürü kendiliğinden işlem yapamaz. Kanunda veya yönetmelikte açık düzenleme olması halinde, sicil müdürü tescil işlemini re'sen veya yetkili kurum ya da kuruluşun bildirimini ile yapabilir¹²⁶. İlgili açık hükümlere, ticareti terk ettiği anlaşılan gerçek

¹²³ Doğanay, **a.g.e.**, s.265; Bilge, “Ticaret Sicili İşlemlerinin Geçici Olarak Yapılması”, s.231; Demirel, **a.g.e.**, s.189.

¹²⁴ Karayalçın, **Ticaret Hukuku**, s.303; Bilge, “Ticaret Sicili İşlemlerinin Geçici Olarak Yapılması”, s.230; Demirel, **a.g.e.**, s.188-189.

¹²⁵ Demirel, **a.g.e.**, s.192.

¹²⁶ Oğuz İmregün, **Kara Ticareti Hukuku Dersleri**, 13.bsk, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2005, s.54; Fatih Bilgili, Ertan Demirkapı, **Ticari İşletme Hukuku**, 4. bs, Bursa, Dora Yayınları, 2013, s.158; Dinç, **Ticaret Hukuku Bilgisi**, s. 153, 154; Bozer, Göle, **a.g.e.**, s.334-336; Kayar, **Ticari İşletme Hukuku**, s.197.

kişilere ait ticari işletme kaydının re'sen silinmesini düzenleyen TSY md.51, f.3, ilgili sicil müdürü tarafından ticari işletmenin merkez kaydının silindiğinin bildirilmesi üzerine şube kaydının re'sen silinmesini düzenleyen TSY md.125, f.1/a, geçici tescilin üç aylık süre sonunda re'sen silinmesini düzenleyen TTK md.32, f.4, mahkemece tesciline karar verilen hususların, yine mahkemece yapılan bildirim üzerine tescil edileceğini düzenleyen TTK md.33, f.3, iflas idaresinin bildirimi üzerine iflasın açılması, kaldırılması veya kapanması ile ilgili mahkeme kararlarının tescil edilmesi gerektiğini düzenleyen TSY md.137, f.5 hükümleri örnek gösterilebilir.

6) İlan

Ticaret siciline tescil edilen hususlar, kanun veya TSY'de aksine bir hüküm bulunmadıkça Türkiye genelinde sicil kayıtlarının ilanına özgü Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde¹²⁷ ilan edilir (TTK md.35, f.3,4). Tescil edilen tüm hususların aksine bir düzenleme olmadıkça ilan edileceğine dair düzenleme eTK'da öngörülmemiş olmakla, TTK ile getirilen yeniliklerdendir. TSY md.41, f.2'de ise yönetmeliğe göre tescil edilen gerçek kişilerin kimlik numaralarının ilan edilemeyeceği açıkça düzenlenmiştir¹²⁸.

Ticaret sicili kayıtları nerede bulunurlarsa bulunsunlar, tescil edilen hususun Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilmesi ile üçüncü kişiler hakkında hukuki sonuçlarını doğurur. Süre açısından bakıldığında, ilanın tamamı aynı nüshada yayımlanmamış ise bu günü izleyen iş gününden, yayımlanmamışsa son kısmının yayımlandığı günü izleyen iş gününden itibaren hukuki sonuçlarını doğurur. Tescilin ilanı tarihinden itibaren işlemeye başlayacak olan süreler de bu günlerle başlar. Kanun, tescil edilen hususun, tescil ile birlikte üçüncü kişiler hakkında hemen sonuç

¹²⁷ “Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 35. maddesinin 4. fıkrası ve 18.05.2004 tarihli 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu’nun 56/m maddesi kapsamında Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından tatil günleri dışında her gün Ankara’da çıkarılmaktadır. Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi Müdürlüğü’ne 2018 yılında ticaret ve sanayi odaları ile ticaret odaları bünyesinde faaliyet gösteren 238 adet ticaret sicili müdürlüğünden, mahkemeler ve ilgili resmi makamlardan Gazetede yayınlanmak üzere ayda ortalama 57.609 adet, günde ortalama 2.754 adet olmak üzere toplam 691.309 adet ilan gönderilmiştir. Müdürlüğe 2018 yılı içerisinde intikal eden ilanlar, günlük ortalama 978 sayfa ve toplam 245.376 sayfa basılmak suretiyle Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi’nde yayınlanmıştır.” <http://www.ticaretsicil.gov.tr>, (Erişim Tarihi 11.06.2019)

¹²⁸ Bozer, Göle, a.g.e., s.331.

doğuracağına veya sürelerin hemen işlemeye başlayacağına ilişkin özel hükümleri saklı tutmuştur. Tescil ve ilan edilen husus kendilerine karşı sonuç doğuran üçüncü kişiler, sicil kayıtlarından haberdar olmadıklarını iddia etseler dahi bu iddiaları dinlenmez. Tescili zorunlu olan ancak tescil edilmeyen veya tescil edilmesine rağmen yine ilanı zorunlu olup da ilan edilmemiş bir hususun üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi ancak üçüncü kişilerin bu hususu bildikleri veya bilmeleri gerektiği ispatlandığı koşulda mümkündür (TTK md.36).

TTK'nın ilgili maddesi ve bu madde doğrultusunda yapılan uygulamalar, TTSG'de ilan edilecek hususlar için ilan harcı alınması, kendisiyle ilgili hususların yayımlandığı gazetenin ilgili kişiye sonradan gönderilmesi, bununla beraber bu gazetenin fiziki olarak herkesin ulaşabileceği bir yayın olmaması sebepleri ile sicilin açıklığını sağlama bakımından pratik olmadığı ve bu şekilde yapılan ilanın bilineceğinin varsayılmasının ağır sonuçları olması açılarından **Kayar** tarafından eleştirilmiştir. **Kayar**'a göre; Ticaret sicilin elektronik ortamda, merkezi ortak veri tabanı oluşturularak tutulması mümkün olduğunda TTSG'nin ilgili düzenlemeler ile yürürlükten kaldırılması gerekmektedir¹²⁹.

2. Tadil (Değişiklik)

Tescil edilmiş bir hususta meydana gelen bir değişiklik üzerine, sicil kayıtlarının değiştirilmesi veya düzeltilmesi işlemine tadil denir. TTK md.31, f.1 ve TSY md. 29, f.1 hükümlerinde belirtildiği üzere, hali hazırda tescil edilmiş hususlarda gerçekleşen değişiklik tescil olunur. Buna göre, mevzuatta tadil yerine tescil kavramı kullanılarak, tescil işlemi ile ilgili bütün hükümlerin tadil işleminde de uygulanacağı belirtilmiştir¹³⁰.

TSY md. 29, f.1'de tadil işleminin uygulanacağı işlemlere örnek olarak; ticaret unvanına yapılan eklemeler ve çıkarmalar, şirket sözleşmelerinde değişiklikler, temsilcilere verilen yetkilerin daraltılması veya genişletilmesi, tüzel

¹²⁹ Kayar, **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku**, s. 150; Kayar, **Ticari İşletme Hukuku**, s.189; Poroy, Yasaman, **a.g.e.**, s.226.

¹³⁰ Salter Uçar, **Hukukumuzda Ticaret Sicili Tacir ve Esnaf Kavramı**, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1993, s.107; Develi, "Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Sonuçları", s.69; Ayhan, Çağlar, **a.g.e.**, s. 269; Kayar, **Ticari İşletme Hukuku**, s.191.

kişinin tasfiye durumuna girmesi, işletmenin daha önceden tescil edilmiş işyerini, sicilin iş çevresi içerisinde başka bir yere taşınması gibi durumlar sayılmıştır.

3. Terkin (Silme)

Terkin işlemi, tescil edilmiş bir hususun tamamen veya kısmen sona ermesi ya da ortadan kalkması halinde ilgili kaydın kısmen veya tamamen sicilden silinmesine denir (TTK md. 31, f.2, TSY md. 29, f.3). Terkin, tescil edilmiş bir kaydın silinmesi işlemi olup, tescil işlemine dair bütün hükümler terkin işlemi için de geçerli olacaktır (TTK md.31, f.3).

Terkin işlemlerine örnek olarak; geçici tescil işleminin sicilden re'sen silinmesi (TTK md.32, f.4), şarta bağlı sermaye artırımının tamamlanması üzerine bu hususun esas sözleşmeden çıkarılması ile ilgili sicil kaydının silinmesi (TTK md.472), birleşme ve tam bölünmede devrolunan şirketin kayıtlarının sicilden silinmesi (TTK md.136, md.159) işlemleri söylenebilir¹³¹.

B. İşlemlere İtiraz Süreci

Tescil, tadil veya terkin talebinde bulunan ilgililer, verilecek kararların tebliğinden itibaren sekiz gün içerisinde sicilin bulunduğu mahaldeki asliye ticaret mahkemesine, mahalde asliye ticaret mahkemesi yok ise asliye hukuk mahkemesine dilekçe ile itiraz edebilirler (TTK md.34, f.1, TSY md.39). Gerçek kişiler, tüzel kişilerin yetkili organları veya bunların temsilcileri verilen kararlara karşı dava yoluna gidebilir (TTK md.28, f.1). Ancak müdürün vermiş olduğu karardan zarar gören üçüncü şahısların, yönetim kurulu üyelerinin ve şirketi temsil yetkisi olmayan ortakların itiraz yoluna başvurma hakları yoktur¹³².

¹³¹ Demirel, a.g.e., s.135.

¹³² Kayar, 6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku, s. 154; Kayar, Ticari İşletme Hukuku, s.196; T.C. Yargıtay 11. H.D. 28/06/1988 T., 1988/1872 E., 1988/4341 K.: "Ticaret sicil memurlarının kararlarına, tüzel kişiliğin yetkili organ ve temsilcileri itirazda bulunabilirler. şirket ortağının sicil memurluğu kararlarına itiraz hakkı yoktur...TTK.nun 36. maddesi uyarınca, sicil memurluğunca verilen kararlara karşı ancak ilgililer mahkemeye itiraz edebilirler. Buradaki ilgiliden kasıt, Ticaret Sicil Nizamnamesinin 31/3. maddesinde belirtildiği üzere tacirin hükmî şahıs olması halinde onun selahiyetli uzuvları veya temsilcileridir. Oysa, davacının, şirket ortağı olmaktan başka hiçbir sıfatı yoktur. Dolayısıyla hükmî şahıs olan ... A.Ş. ilgili olarak sicil memurluğunca verilen karara karşı davacının itiraz hak ve yetkisi bulunmamaktadır...Bu durumda mahkemece, böyle bir talepte bulunma ehliyeti olmayan davacının açtığı davanın reddi gerekirken,

Bu itiraz mahkemece dosya üzerinden incelenerek karara bağlanır. Mahkeme tescilin gerektiği yönünde karar verirse, sicil müdürlüğüne tescilin gerçekleştirilmesini emreder, aksi halde tescil talebini reddeder (TSY md.39).

Üçüncü kişilerin dava açma hakkı olmamakla birlikte, verilen kararın, menfaatlerine aykırı olduğu durumlarda, itiraz edenle birlikte üçüncü kişi de mahkemece dinlenir (TTK md.34, f.2)¹³³. Uygulamada mahkeme, incelemeyi evrak üzerinden yapmakta, üçüncü kişilerin menfaatlerine aykırılık teşkil eden durumlarda ise duruşma açılmaktadır¹³⁴.

Kanuni düzenlemeye göre, ilgililerin mahkemeye başvurabilmeleri için öncelikle tescil talebinin ticaret sicili müdürlüğü tarafından bir sonuca bağlanması, müdürlüğün bu talebe ilişkin bir karar vermesi gerekmektedir. İlgililer ancak bu karara karşı mahkeme nezdinde itiraz yoluna başvurabilirler. Bununla beraber, sicil müdürü tarafından verilen bütün kararlara karşı itiraz yoluna gidilebilir. Ancak, ilgililerin talepleriyle uyumlu şekilde verilen kararlara karşı itiraz edilemeyeceği açıktır. Ayrıca, re'sen veya bildirim üzerine tescil veya tescile davet işlemlerine itiraz edilebilmesi de mümkündür¹³⁵.

1. İtiraz Hakkı Sahipleri

Sicil müdürünün kararına itiraz edebilecek kişilerin *ilgililer* olduğu TTK md.34 ve TSY md.39'da düzenlenmiş olup, bu ilgililerin kimlerden oluşacağı açıkça ifade edilmemiştir. Bu kişilerin kimler olabileceği doktrinde tartışılmıştır¹³⁶.

İlgililerin kimler olabileceğine yönelik görüşlerden ilki, tescil talebi başvurusu yapmaya yetkili olanların itiraz hakkı sahibi olduğu yönündedir. Buna

işin esasına girilerek yazılı olduğu şekilde karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir...", <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 11.06.2019).

¹³³ Karayalçın, **Ticaret Hukuku**, s.303,304; Karahan, **a.g.e. 2015**, s.132-133; Kayar, **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku**, s. 154

¹³⁴ Nafi Pakel, "Uygulamada Ticaret Sicili İşlemleri Sorunları", İstanbul Barosu Dergisi, C.92, No:1, 2018, s.231.

¹³⁵ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.136; Bilge, "Ticaret Sicili İşlemlerinde "İlgililer" Kavramı", s. 368; Özdamar, "Ticaret Sicili Memurunun Tek Başına Yaptığı İşlemlerden Dolayı Başvurulması Gereken Yargı Yolu", s.287; Demirel, **a.g.e.**, s.194-195.

¹³⁶ Demirel, **a.g.e.**, s.195.

göre, TTK md.28 ve TSY md.22’de belirtilen kişiler aynı zamanda itiraz hakkına sahip olacaktır¹³⁷.

Bu konudaki diğer bir görüş ise, ilgililerin hukuki yararları olup olmadıkları açısından itiraz hakkı olup olmadığının belirlenmesi gerektiği yönündedir. Buna göre, sicil müdürü tarafından verilecek karardan kim hukuki açıdan zarar görmüşse o kişiler TTK md.34 kapsamında itirazda bulunabileceklerdir¹³⁸.

Tescil, tadil veya terkin talebinde bulunan ilgililer, verilecek kararlara karşı itiraz edebilirler (TTK md.34, f.1, TSY md.39). Gerçek kişiler, tüzel kişilerin yetkili organları veya bunların temsilcileri verilen kararlara karşı dava yoluna gidebilir (TTK md.28, f.1). Yani itiraz yoluna başvurabilecek ilgililer, TTK md.28 anlamındaki ilgililerdir. Bunun haricindeki kişilerin ilgili olsalar dahi itiraz hakları mevcut değildir. Buna göre, müdürün vermiş olduğu karardan zarar gören üçüncü şahısların, yönetim kurulu üyelerinin ve şirketi temsil yetkisi olmayan ortakların itiraz yoluna başvurma hakları yoktur¹³⁹.

2. İtirazın Süresi

Sicil müdürlüğünce tescil, tadil ve terkin taleplerine yönelik verilen kararlara itiraz süresi, kararların tebliğinden itibaren sekiz gündür. İtiraz, sicil müdürlüğünün bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine dilekçe ile yapılır (TTK md.34). Bu süre hak düşürücü süre niteliğinde olup, Mahkemece re’sen değerlendirilir¹⁴⁰.

¹³⁷ Karayalçın, **Ticaret Hukuku**, s.302-304; Mimaroglu, **a.g.e.**, s.306; Bilgili, Demirkapı, **a.g.e.**, s.160-161; Karahan, **a.g.e. 2015**, s. 132-133; Poroy, Yasaman, **a.g.e.**, s.232.

¹³⁸ Baki Toksal, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C.1, Ankara, Sevinç Matbaası, 1986, s.317,380; Gül Okutan, “Ticaret Sicili”, **40. Yılında Türk Ticaret Kanunu**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, 1997, s.14; Oğuz İmregün, **Kara Ticareti Hukuku Dersleri**, 13.bsk, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2005, s.55.

¹³⁹ Şener, **Ticari İşletme Hukuku**, s.471; Kayar, **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Hukuku**, s. 154; Kayar, **Ticari İşletme Hukuku**, s.196; T.C. Yargıtay 11. H.D. 08/02/2017 T., 2015/12786 E., 2017/665 K.: “Dava, genel kurul kararlarının tescili istemine ilişkindir. 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 34. maddesinde bu davayı ilgililerin açabileceği öngörülmüştür. Görülmekte olan davada ise davacı, ortağı olduğu şirketin genel kurul kararının tescil edilmemesine dair karara itiraz etmiştir. Bu konuda itiraz yetkisi ortağı olduğu şirkete ait olup davacı ortağın ilgili sıfatı bulunmadığından davanın aktif husumet yönünden reddi gerekirken esastan reddi doğru değilse...Bu konuda itiraz yetkisi ortağı olduğu şirkete ait olup davacı ortağın ilgili sıfatı bulunmadığından davanın aktif husumet yönünden reddi gerekirken...”, <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 11.06.2019).

¹⁴⁰ Şener, **Ticari İşletme Hukuku**, s.472; Demirel, **a.g.e.**, s.204.

Geçici tescil kararına karşı itiraz süresinin de sekiz gün olup olmadığı konusu tartışmalı olup, uygulamada Yargıtay geçici tescil açısından sekiz günlük itiraz süresini uygulamamaktadır. Geçici tescil kararına karşı ilgililerin itiraz süresi üç aydır. Üç aylık itiraz süresi, geçici tescil talebinin kabul edildiği durumlarda geçerli olmakla, geçici tescil talebinin reddedildiği durumlarda sicil müdürlüğünün verdiği karar esasen ret kararı olduğundan itiraz süresi sekiz gün olacaktır¹⁴¹.

Geçici tescilin geçerli olduğu üç aylık sürede, tescilin kesin tescile dönüşmesi için var olan eksikliklerin giderilmesi gerekir. Ancak ilgililerin yaptığı işlemler sicil müdürü tarafından yeterli görülmezse geçici tescilin kesin tescile dönüştürülmesi talebi reddedilecektir. İlgililerin bu ret kararına itiraz süresi sekiz gündür¹⁴².

III. TİCARET SİCİLİNE TESCİLİN HUKUKİ AÇIDAN ETKİSİ

A. Genel Olarak

Ticaret siciline yapılan tescilin ve tescil edilen hususun ilanının, hem tescil talebinde bulunan ilgililer hem de bu tescilden etkilenecek olan üçüncü kişiler açısından hukuki etkileri mevcuttur. Bu hukuki etkiler, tescilin tescile tabi konular üzerindeki etkisi ve üçüncü kişiler açısından etkisi olmak üzere incelenebilir. Tescilin tescile tabi konular üzerindeki etkileri açıklayıcı ve kurucu etki olarak, üçüncü kişiler açısından etkisi ise olumlu ve olumsuz etki olarak kendini gösterir¹⁴³.

6102 sayılı TTK ile, görünüşe güven ilkesi tam anlamıyla olmasa da belli şartlarda ve ölçüde öngörülmüş olup, bu düzenlemeyle üçüncü kişilerin tescil ve ilana güven duymaları sağlanmış ve güvenlerinin korunması amaçlanmıştır¹⁴⁴.

Tescilin hukuki etkilerinde, bu etkilerin gerçekleşme anının belirlenmesi de önem arz etmektedir¹⁴⁵. TTK md.36, f.1 düzenlemesine göre, ticaret sicili kayıtları

¹⁴¹ Bilge, “Ticaret Sicili İşlemlerinin Geçici Olarak Yapılması”, s.232; Demirel, **a.g.e.**, s.205.

¹⁴² Toksal, **a.g.e.**, s.366; Demirel, **a.g.e.**, s.206.

¹⁴³ Akdağ Güney, **a.g.e.**, s.59-70; Karahan, **a.g.e. 2015**, s.134-136; Dinç, **Ticaret Hukuku Bilgisi**, s. 156-162; Demirel, **a.g.e.**, s.221; Kaya, Tatlı, **a.g.e.**, s.203; Ticaret siciline tescilin, kurucu etkiye sahip olması durumlarında aynı zamanda düzeltici etkiye de sahip olabileceği hakkında bkz. Şener, **Ticari İşletme Hukuku**, s.483; Aynı yönde bkz. Ayhan, Çağlar, **a.g.e.**, s. 262, 263;

¹⁴⁴ Asuman Yılmaz, “Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Sicilinde Hukuki Görünüşe Güven (TTK m.37)”, **Batider**, c.XXX, no.3, Eylül 2014, s.70; Karahan, **a.g.e. 2015**, s.136, 137; Demirel, **a.g.e.**, s.221; Mehmet Bahtiyar, **Ticari İşletme Hukuku**, 19.bs., İstanbul, Beta Yayınları, 2018, s.209.

tescilin TTSG’de ilan edildiği günü takip eden iş gününden, TTSG’de yapılan ilanın tamamı aynı nüshada yayımlanmadığı durumda, son yayımlandığı günü takip eden iş gününden itibaren nerede bulunurlarsa bulunsunlar üçüncü kişiler açısından hüküm ifade ederler.

Genel kural, hukuki etkinin ilan tarihini izleyen günden itibaren doğması olmakla, TTK md.36, f.2’de bu genel kuralın istisnası olarak, tescil ile beraber derhal üçüncü kişiler bakımından hukuki sonuç doğuracağı veya bir hususun tescili ile sürelerin derhal işleyeceğine dair hükümler saklı tutulmuştur¹⁴⁶. Bu istisnai durumlarda, tescilin hukuki sonuç doğurması için, sicile tescil yeterli olmaktadır. Buna örnek olarak, TTK md.232, md.355 ve md.588’te düzenlendiği şekilde, ticaret şirketlerinin ticaret siciline tescili ile tüzel kişilik kazanması durumunda hukuki etkisi tescil ile anında doğmuş olacak ve üçüncü kişilere karşı bu andan itibaren hüküm ifade edecektir. Yani ticaret şirketlerinin tüzel kişiliği haiz olması ve bunun üçüncü kişiler açısından sonuç doğurması ilana bağlı değildir¹⁴⁷.

B. Tescilin Tescile Tabi Konulara Etkisi

1. Açıklayıcı Etki

Kural olarak, ticaret sicili kayıtları açıklayıcı nitelikte olup, tescil ve ilan, ilgili hususun alenileşmesini sağlar. Tescilin açıklayıcı etkisinden bahsedebilmek için tescilden önce oluşan ve hüküm doğurmakta olan bir hususa açıklık kazandırma amacının olması gerekir¹⁴⁸.

Örnek olarak, bir ticari işletmenin sicile kaydı açıklık kazandırma amacı taşır çünkü sicile kayıttan önce işletme ve ticari sıfat doğmuştur. Yapılan tescil yalnızca durumun ortaya konması ve açıklanmasını destekler. Bunun gibi ticari işletmelerde ticari temsilcilerin atanmasının sicile kaydı, anonim şirketlerde yönetim kurulu

¹⁴⁵ Demirel, **a.g.e.**, s.221.

¹⁴⁶ Hüseyin Ülgen, **Türk Ticaret Hukukunda Hukuki Görünüş Nazariyesi (Ticari İşletme Bakımından Uygulama)**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2005, s.169-170.

¹⁴⁷ Domaniç, **Ticaret Hukukunun Genel Esasları**, s.226 Demirel, **a.g.e.**, s.223.

¹⁴⁸ Karahan, **a.g.e.** 2015, s. 134; Şener, **Ticari İşletme Hukuku**, s.483, 484; Kayar, **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Hukuku**, s. 157

üyelerinin seçiminden sonra tescili, şube açılması gibi durumlar tescilin açıklayıcı nitelik amacını gerçekleştirdiği durumlara örnektir¹⁴⁹.

2. Kurucu Etki

Kanunda belirtilen durumlarda ticaret sicili kayıtları kurucu etkiye de sahip olup, yeni bir hukuki durum veya sonuç doğurur. Ticaret sicilinin kurucu etkisinden söz edebilmek için, sicile tescilin yeni bir hukuki durum doğurması, var olan bir hukuki durumu değiştirmesi veya sonlandırması gerekir¹⁵⁰.

Tescilin kurucu etkisine, ticaret şirketlerinin ticaret siciline tescil edilmesi ile tüzel kişilik kazanmaları örnek verilebilir. Kanunda ticaret şirketleri olarak düzenlenen kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerin tüzel kişilikleri olduğu düzenlenmiştir. TMK md. 47’de kişilerin kendileri ile ilgili özel hükümlere tabi olarak tüzel kişilik kazanacaklarını düzenlemiş olmakla, ticaret şirketlerinin tüzel kişilik kazanmasına dair özel düzenlemelerle ticaret şirketleri sicile tescil ile tüzel kişilik kazanırlar. Böylece tescil işleminin kurucu niteliği söz konusu olmaktadır¹⁵¹. Tescilin kurucu etkisine bir diğer örnek, ticaret şirketlerinde birleşme işleminin tescilidir. Birleşmeye katılan ticaret şirketlerinin birleşme sözleşmesini genel kurullarında onaylaması birleşmenin hukuken gerçekleşmesi için yeterli değildir. Birleşmenin hukuki sonuç doğurması için, birleşmeye taraf tüm şirketlerin birleşme sözleşmesini onaylaması ve ticaret siciline tescil edilmesi gerekmektedir. Birleşmenin ticaret sicile tescili ile birleşme kararı hukuki sonuçlarını doğuracak ve malvarlığı ile ortaklık hakları herhangi bir işleme ihtiyaç duyulmadan yeni şirkete geçmiş olacaktır¹⁵².

C. Tescil ve İlanın Üçüncü Kişilere Etkisi

Tescil ve ilan edilen hususların üçüncü kişiler üzerinde etkisi iki şekilde ortaya çıkmakla, bunları olumlu ve olumsuz etki olarak nitelendirebiliriz¹⁵³.

¹⁴⁹ Dinç, “Ticaret Sicilinin Oluşumu, Özellikleri, İşlevi, İspat Gücü ve Özellikleri”, s.51-58

¹⁵⁰ Kayar, 6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Hukuku, s. 157

¹⁵¹ Kocaer, Şirket Yeniden Yapılandırılması, 2. bsk., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014, s.41

¹⁵² Kocaer, a.g.e., s.105; Bilge Develi, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ayrılma Akçesi”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVII, No.:1-2, 2013, s.445

¹⁵³ Kayar, 6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Hukuku, s. 158.

1. Olumlu Etki

Genel kural, ticaret sicili kayıtlarının üçüncü kişiler açısından ilan tarihini izleyen iş gününden itibaren hüküm ifade etmesidir. Bu genel kural gereği sicil kayıtlarının üçüncü kişiler tarafından ilan tarihinden itibaren bilindiği varsayılacak ancak istisnai olarak kanunda açık hüküm bulunması halinde tescilden itibaren üçüncü kişiler açısından hüküm ifade edecektir. Tescil ve ilan tarihinden, istisnai olarak da tescil tarihinden itibaren ilgili hususun üçüncü kişiler tarafından bilinmediği yönündeki iddialar dinlenmez. Böylece tescil ve ilan sahibi korunmuş olacaktır ve bu da sicilin olumlu etkisidir¹⁵⁴. Üçüncü kişiler açısından bakıldığında ise, tescili ve ilanı zorunlu olmayan bir hususun tescil ve ilan edilmiş olması, bu hususun üçüncü kişiler tarafından bilindiği anlamına gelmeyecektir. Dolayısıyla bu durumda tescilin olumlu etkisinden söz edilemez¹⁵⁵. Kaldı ki, tescil ve ilan edilmesi gereken hususlar kanunda açıkça belirtilmiş olup, üçüncü kişilerin bu belirli hususlar dışındaki hususların tescil ve ilan edilmesini göz önünde bulundurmaları beklenemeyecektir¹⁵⁶.

Bir hususun tescil ve ilan edilmesiyle kanuni gerekler yerine getirilmiş olduğundan ispat yükünün yer değiştirmesine sebep olur ve ispat yükü üçüncü kişilere geçer. İspat yükünün üçüncü kişiye geçmesinin sebebi, tescil ve ilan edilen hususlarla ilgili bilgilerin üçüncü kişilerde var olduğu varsayımdır ve bu kanuni karene teşkil eder. Tescile tabi hususlar kanunda açıkça düzenlenmiş olup, ancak bu hallerde olumlu etkiden söz edilir. Fakat tescile tabi her husus olumlu etki doğurmaz. Bu açıdan bazı hususların tescil ve ilanında ispat yükünün üçüncü kişiye geçmesini engel oluşturacak şekilde sınırlama yapılmıştır. Özellikle tescil edilen hususun metninin tamamında, üçüncü kişiler bakımından hüküm ifade etmeme ihtimali olan ve üçüncü kişiyi alakadar etmeyen hususların bulunduğu durumlar olabilir. Bu durumlarda üçüncü kişiye kendisini alakadar etmeyen veya kendisi için hüküm ifade etmeyen hususlarda, ispat yükünün yüklenmesi tescilin olumlu etkisine uygun

¹⁵⁴ Kayar, **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku**, s. 158; Kayıhan, **Ticari İşletme Hukuku**, s.168; Arkan, **a.g.e**, s.272.

¹⁵⁵ Fahri Özsungur, "Ticaret Sicilinde Tescil ve İlanın Etkileri Sorunu", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.22, No.2, 2014, s.138-139.

¹⁵⁶ Kayar, **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku**, s. 158.

düşmeyeceğinden bu hususta kanunda birtakım düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre TTK md.354, f.1’de ve TTK md.587, f.1’de, tescil ve ilan edilen esas sözleşme ve şirket sözleşmesinde maddede özellikle sayılanlar dışındaki hususlar TTK md.36, f.1¹⁵⁷ hükmü uygulanmayacaktır. Yani esas sözleşme ve şirket sözleşmesinin ticaret sicil müdürlükleri tarafından tescil ve ilan edilmiş olması, üçüncü kişiler açısından sözleşmenin tamamının bildikleri anlamını taşımaz¹⁵⁸.

2. Olumsuz Etki

Tescil ve ilanın, sahipleri açısından olumlu etkisinin tersi olarak, bu kere tescili ve/veya ilanı gerekli olduğu halde tescil ve/veya ilan edilmemiş hususlar üçüncü kişilere karşı koruma sağlamayacak ve üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyecektir. Bu şekilde üçüncü kişilerin ilgili hususları bilemediğinin varsayıldığı haller de ticaret sicilinin olumsuz etkisi olarak nitelendirilmektedir. Olumsuz etkinin yani üçüncü kişilerin ilgili hususları bilemediği varsayımının istisnası ise bu üçüncü kişilerin iyiniyetli olmadığının ispat edilmesi durumudur¹⁵⁹.

TTK md.36, f.4’e göre, tescili zorunlu olup tescil edilmemiş veya tescili yapılmış ancak ilanı zorunlu olduğu halde ilan edilmemiş hususlar, üçüncü kişilere karşı bunu bildikleri veya bilmeleri gerektiği ispat edildiği halde ileri sürülebilir. Buna göre üçüncü kişilerin tescili zorunlu olup da tescil edilmemiş veya tescil edilmiş olmakla ilanı zorunlu olup da ilan edilmemiş olan bu hususları bilmediği veya bilmesi gerekmediği varsayılır. Bu varsayımın aksini, üçüncü kişilerin iyiniyetli olmadığının ispat yükü ise üçüncü kişilerin bu hususları bildiklerini veya bilmesi gerektiğini iddia eden taraftadır¹⁶⁰.

¹⁵⁷ “TTK md.36 - (1) Ticaret sicili kayıtları nerede bulunurlarsa bulunsunlar, üçüncü kişiler hakkında, tescilin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edildiği; ilanın tamamı aynı nüshada yayımlanmamış ise, son kısmının yayımlandığı günü izleyen iş gününden itibaren hukuki sonuçlarını doğurur. Bu günler, tescilin ilanı tarihinden itibaren işlemeye başlayacak olan sürelerle de başlangıç olur.”

¹⁵⁸ Özsungur, “Ticaret Sicilinde Tescil ve İlanın Etkileri Sorunu”, s.138-139.

¹⁵⁹ Kayar, **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Hukuku**, s. 158-159; Kayıhan, **Ticari İşletme Hukuku**, s.169.

¹⁶⁰ Özsungur, “Ticaret Sicilinde Tescil ve İlanın Etkileri Sorunu”, s.139; Kayıhan, **Ticari İşletme Hukuku**, s.169.

Görüldüğü üzere olumlu etki ilgili lehine durumu ifade ederken, olumsuz etki ise üçüncü kişileri korumaktadır¹⁶¹.

D. Görünüşe Güven

6762 sayılı eTK'da sicile güven duyulmasına dair özel bir düzenleme öngörülmemiştir¹⁶². Ticaret sicili kayıtlarının doğruluğu konusunda sicil müdürlerinin detaylı inceleme görevleri, değişiklikler konusunda sicil müdürleri ve ilgililerin yükümlülükleri, sicil kayıtlarının tutulmasından doğan zararlarda Devlet ve ilgili odanın sorumluluğu gibi hususlar ilgililerin ve iyi niyetli üçüncü kişilerin menfaatlerinin korunmasını amaçlamıştır. Bununla beraber sicilde görüşe güven ilkesinden bahsedilebilmesi için tüm önlemlere rağmen hatalı kayıt yapılması halinde iyi niyetli üçüncü kişilerin bu bilgilerin doğruluğuna güvenebilmesi gerekir. Buna göre, görüşe güven ilkesi, hatalı kayıtlara dayanarak üçüncü kişi açısından hak kazanılmasını ifade eder¹⁶³.

TTK'da gerçek anlamda görüşe güven ilkesi benimsenmemiş olup, TTK md.37 hükmü ile, tescil ve ilan edilen hususların birbirine aykırılık teşkil etmesi halinde, üçüncü kişilerin ilan edilen hususa güvenlerinin korunması için, tescil edilmiş olan gerçek durumu bildiklerinin ispat edilememiş olması gerektiği benimsenmiştir. İlgili düzenlemeye göre yalnızca tescil edilen ve ilan edilen içeriğin farklılık arz etmesi durumunda ilan edilen içeriğe güvenerek işlemde bulunan üçüncü kişiler korunacaktır.

Bu durumda üçüncü kişinin tescil ile ilanın farklılık gösterdiğini bilmesinin gerektiği yeterli olmayıp, bildiğinin ispatı gerekir¹⁶⁴.

¹⁶¹ Tekil, **Ticari İşletme Hukuku**, s.156

¹⁶² Ülgen v.d., **a.g.e.**, N.747; Bahtiyar, **Ticari İşletme Hukuku**, s.211; Arkan, **a.g.e.**, s.274.

¹⁶³ Ülgen, **a.g.e.**, s.152,161; Ülgen v.d., **a.g.e.**, N.751; Şener, **Ticari İşletme Hukuku**, s.494, 495; Arkan, **a.g.e.**, s.274, 275; Demirel, **a.g.e.**, s.240-241.

¹⁶⁴ Yavuz Akbulak, "Ticaret Sicilinin Temel Esasları ve Görünüşe Güven İlkesi", İstanbul Barosu Dergisi, c.88, no:5, 2014, s.353; Kayar, **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku**, s. 160; Kayar, **Ticari İşletme Hukuku**, s.204.

IV. TİCARET SİCİLİ MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN TEŞKİLATI

A. Genel Olarak

Hukukumuzda ticaret sicili, devletin gözetim ve denetimi altında tutulmaktadır. Ticaret ve sanayi odaları veya ticaret odalarına bağlı olarak kurulan ticaret sicili müdürlükleri ticaret sicili teşkilatını oluşturur. Ticaret Bakanlığı da işleyiş ve yönetim bakımından ilgili oda aracılığıyla müdürlükleri gözetleyen ve denetleyen pozisyonda bulunduğundan, teşkilatın bir parçası konumundadır¹⁶⁵.

B. Ticaret Sicili Müdürlüğü

1. Kuruluş

TTK md. 24'e göre, ticaret sicili müdürlükleri, Ticaret Bakanlığı tarafından kurulmakta olup, il merkezindeki ticaret ve sanayi odaları ile ticaret odalarında faaliyet gösterirler. Bununla beraber Bakanlık, il merkezlerinde bulunmayan odalarda ticaret sicili müdürlükleri kurabilir ayrıca müdürlüklere bağlı şubeler de kurabilir. Ticaret sicili müdürlüklerinin kuruluş şartları ve odalar arasındaki iş birliğine ilişkin esaslar, Ticaret Bakanlığı'nın çıkaracağı bir "tebliğle"¹⁶⁶ düzenlenir (TTK md.24)¹⁶⁷.

2. Görevliler

Ticaret sicili müdürlüklerinde görev alanlar, yönetimden sorumlu ticaret sicili müdürü, müdürlüğün iş hacmine göre belirlenecek sayıda müdür yardımcısı ve ticaret sicili müdürlüğünün iş ve işleyişinde ihtiyaç duyulan diğer görevlilerdir¹⁶⁸.

Ticaret sicili müdürlüklerinde ilk kez çalışacak görevlilerde aranacak nitelikler TSY'de hüküm altına alınmıştır¹⁶⁹. Her yıl Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği görüşü

¹⁶⁵Karayalçın, **Ticaret Hukuku**, s.283; Demirel, **a.g.e.**, s.93.

¹⁶⁶ Şirketlerde Yapı Değişikliği Ve Ayni Sermaye Konulmasında Siciller Arası İşbirliğine İlişkin Tebliğ, R.G. 31.10.2012 T., No.: 28453.

¹⁶⁷ Kayar, **Ticari İşletme Hukuku**, s.186.

¹⁶⁸ Develi, **"Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Sonuçları"**, s.40.

¹⁶⁹ TSY md.8: "Müdürlük personeline aranacak nitelikler

MADDE 8- (1) Müdürlüklerde; müdür veya müdür yardımcısı ile tescil işlemlerini yürütecek personel olarak ilk kez görev alacak kişilerde aşağıdaki şartlar aranır:

a) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak.

ile Ticaret Bakanlığı tarafından, ticaret sicili görevlilerinin tavan ve taban ücreti belirlenir (TTK md.25, f.1). Tüm görevliler, görevleriyle alakalı işledikleri suçlar nedeniyle kamu görevlisi olarak cezalandırılır ve bu kişilere karşı işlenmiş suçlar da kamu görevlisine karşı işlenmiş sayılır¹⁷⁰. Kanun koyucu bu düzenlemeyle, ticaret sicili görevlilerini kamu görevlisi saymıştır. Anayasanın¹⁷¹ 128. maddesine göre de, gerekli kamu hizmetlerinin sürdürülmesiyle ilgili görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri tarafından gerçekleştirilir. Ticaret sicil müdürlüklerinde istihdam edilecek görevlilerin 5174 sayılı Türkiye Odalar Ve Borsalar Birliği İle Odalar Ve Borsalar Kanunu'nda¹⁷² düzenleme altına alınan hükümler haricinde 4857 sayılı İş Kanunu'na¹⁷³ tabi olacağı düzenlenmişse de bu düzenleme, ticaret sicili müdürlüklerinde görev alanların kamu görevlisi sıfatını etkilemeyecektir¹⁷⁴.

b) Müdür ve müdür yardımcılarında kırk yaşını; diğer personelde otuzbeş yaşını doldurmamış olmak.

c) Askerlikle ilişkisi bulunmamak.

ç) Müdür ve müdür yardımcıları için kamuda veya özel sektörde en az beş yıl iş tecrübesine sahip olmak veya en az iki yıl müdürlükte çalışmış olmak.

d) Kamu haklarından mahrum bulunmamak.

e) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile Devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkum olmamak.

f) Görevini devamlı yapmasına engel olabilecek vücut yahut akıl hastalığı bulunmamak.

g) Tacir veya esnaf sayılmalarını gerektiren bir faaliyette bulunmamak.

ğ) Kısıtlanmış olmamak.

h) Üniversitelerin en az dört yıl süre ile eğitim veren hukuk, siyasal bilgiler, iktisadi ve idari bilimler, işletme, iktisat fakülteleri ile bunlara denkliği yetkili makamlarca kabul edilen yurtiçi veya yurtdışındaki öğrenim kurumlarından birini bitirmiş olmak.

ı) Başvurunun yapıldığı tarih itibarıyla geçerlilik süresi dolmamış Kamu Personeli Seçme Sınavında ilgili puan türünde Bakanlıkça belirlenen asgari puanı almış olmak.

(2) Müdür veya müdür yardımcısı ile tescil işlemlerinin yürütülmesinde görev alacak diğer personel, yapılan sınavda başarılı olanlar arasından seçilir. Bunların göreve alınmalarına, görevde yükselmelerine ve yapılacak sınavlara ilişkin usul ve esaslar, Kanunun 24 üncü maddesi uyarınca Bakanlıkça çıkarılan tebliğde düzenlenir.

(3) Oda personelinden müdürlükte görevlendirilecekler için birinci fıkranın (b) bendinde öngörülen şart aranmaz."

¹⁷⁰ Kayar, **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku**, s. 148.

¹⁷¹ R.G. 09.10.1982 T., No.: 17863 (Mükerrer).

¹⁷² R.G. 01.06.2004 T., No.: 25479.

¹⁷³ R.G. 10.06.2003 T., No.:25134.

¹⁷⁴ Develi, **"Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Sonuçları"**, s.41-42.

a. Ticaret Sicili Müdürü

Ticaret sicili müdürü, ticaret sicilini yönetir. Müdürler, TSY’de hüküm altına alınmış özelliklere sahip olanlar arasından, Ticaret Bakanlığı tarafından ilgili odanın teklifi üzerine görevlendirilir. Müdür atamaları için ilgili oda, Ticaret Bakanlığının ikazlarına rağmen 30 gün içerisinde teklifte bulunmazsa, Bakanlık atamayı re’sen gerçekleştirir ve müdürler aynı usulle görevden alınabilir¹⁷⁵.

b. Ticaret Sicili Müdür Yardımcıları ve Diğer Görevliler

Ticaret sicili müdürleri gibi müdür yardımcıları da Ticaret Bakanlığı tarafından ilgili odanın teklifi üzerine müdürlüklerin iş durumuna göre ihtiyaçları olan sayıda görevlendirilir. Müdür yardımcısı atamaları için ilgili oda, Ticaret Bakanlığının ikazlarına rağmen 30 gün içerisinde teklifte bulunmazsa, Bakanlık atamayı re’sen gerçekleştirir ve müdür yardımcıları aynı usulle görevden alınabilir¹⁷⁶.

Ayrıca ticaret sicili müdürü, müdürlüğe bağlı şubelerde görev almak üzere, bir müdür yardımcısı ve yeteri kadar görevli alınması için öneride bulunur ve ilgili oda gerekli görevlendirmeleri yapar. Yapılan görevlendirmeler, yazılı olarak Bakanlığa bildirilerek atama işlemi gerçekleştirilir (TSY md.7, f.5).

TTK md. 25, f.2’de sicil müdürlüğündeki diğer görevlilerden bahsedilmiş fakat bu görevlilerle ilgili ayrıntılı bilgiye yer verilmemiştir. TSY’de ise diğer görevliler müdür ve müdür yardımcısı hariç tescil işlemlerini yürütmekle görevli kişiler olarak belirtilmiştir. Bu görevlilerin atanması hususunda TTK’da bir düzenleme bulunmamakla beraber, TSY’de ihtiyaç kadar görevlinin oda yönetimi tarafından sağlanacağı ifade edilmiştir¹⁷⁷. Yani ilgili ticaret veya ticaret ve sanayi odası yönetimi ticaret sicili müdürlüğünde yeterli sayıda görevli veya diğer hizmetli kişileri görevlendirebilir¹⁷⁸.

Müdürlük görevlilerinde aranacak özellikler TSY’nin 8. Maddesinde belirtilmiş olup, ticaret sicili müdürlüğünde çalışacak diğer görevlilerin göreve

¹⁷⁵ Kayar, **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Hukuku**, s. 148; Kaya, Tatlı, **a.g.e.**, s.199.

¹⁷⁶ Kayar, **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Hukuku**, s. 148.

¹⁷⁷ Develi, “**Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Sonuçları**”, s.55.

¹⁷⁸ Demirel, **a.g.e.**, s.105; Ayhan, Çağlar, **a.g.e.**, s. 255.

alınmasında usul ve esasların TTK md. 24 uyarınca Bakanlıkça çıkarılacak tebliğde düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Buna rağmen, TTK veya TSY’de diğer görevlilerin atanmasında Bakanlık onayından bahsedilmemiş olması, bu görevlilerin atanmasında oda yönetiminin tek karar organı olduğunu göstermektedir¹⁷⁹.

C. Ticaret ve Sanayi Odaları

Ticaret sicili müdürlükleri, faaliyetlerini ticaret ve sanayi odaları veya ticaret odaları bünyesinde gerçekleştirir¹⁸⁰. 5174 sayılı Türkiye Odalar Ve Borsalar Birliği İle Odalar Ve Borsalar Kanunu’nun 4. Maddesine göre, odalar, oda üyelerinin ortak ihtiyaçlarına cevap vermek, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin gelişmesini sağlamak, mesleki disiplin, ahlak ve dayanışmayı koruma altında tutmak, Kanun ve mevzuatla verilen görevleri yerine getirmek için kurulan, tüzel kişiliği haiz kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşudur¹⁸¹. Bu odalar bünyesinde kurulan ticaret sicili müdürlükleri ise, tüzel kişiliği haiz olmayan kamu kuruluşlarıdır¹⁸².

Oda yetkilileri, müdürlük görevlilerine ilgili odanın düzeni, işleyişi ve faaliyetleri ile ilgili süreklilik arz etmeyecek şekilde veya yine ilgili odada diğer hizmet birimleriyle ortak iş yapmayı gerektiren faaliyetler ile ilgili görev ve talimat verebilir. Odalar tarafından ticaret sicili müdürlüğü görevlilerine tescil işlemleri ile ilgili görev ve talimat verilemez, bu hususta sadece Bakanlık yetkilidir (TSY md.7, f.6).

5174 sayılı TOBB Kanunu’nun 10. Maddesine göre, odalara kayıt mecburiyetinde olan ilgililer, TTK’ya göre tescil ve ilanı gerekli her türlü değişikliği, değişikliğin gerçekleştiği tarihten başlamak üzere bir ay içinde, kayıtlı bulundukları odalara bildirmek mecburiyetindedirler. Sicile tescili zorunlu olan ve fakat ilgililerin yasal şekil ve sürede tescil ettirmediği hususun varlığını haber alan ilgili oda, bu durumu gerekli değişikliklerin yapılması amacıyla ilgili ticaret sicili müdürlüğüne bildirir. Ticaret sicili müdürlüğünün ise ilgili odanın bildirimini üzerine gereken işlemleri yapma yükümlülüğü vardır.

¹⁷⁹ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.69; Develi, “**Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Sonuçları**”, s.55-56.

¹⁸⁰ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.39; Ayhan, Çağlar, **a.g.e.**, s. 254.

¹⁸¹ Ayhan, Çağlar, **a.g.e.**, s. 254; Demirel, **a.g.e.**, s.106,107.

¹⁸² Demirel, **a.g.e.**, s.106,107.

TTK'nın ticaret sicili harçlarını düzenleyen 1532. maddesine göre, 492 sayılı Harçlar Kanunu¹⁸³ hükümlerine göre tahsil olunan ticaret sicili işlemlerine yönelik harçların, red ve iade olunan bedeller düşüldükten sonra kalan tutarının yüzde yirmibeşi ilgili odalara aktarılmaktadır. Buna bağlı olarak TSY md.6, f.4'e göre de, ticaret sicili işlemlerinden alınan harçlardan odaya aktarılan tutarın, oda mizanında ayrı bir hesapta gösterileceği ve bu tutarın öncelikle müdürlüğün ihtiyaçlarını karşılamak için kullanılacağı hüküm altına alınmıştır. Odaya aktarılan tutarın, müdürlüğün ihtiyaçlarını karşılamaması durumunda ise gerekli kaynağı ilgili odanın sağlayacağı yine aynı madde hükmünde düzenlenmiştir. Yine TSY md.7, f.3'e göre, sicil çalışmaları sırasında gerekli olan görevli, çalışma alanı ve çalışma esnasında gerekli olan tüm diğer malzemeler oda yönetimi tarafından geciktirilmeden tedarik edilir. Ayrıca ticaret sicili ile ilgili fiziki belge ve kayıtların korunması için gerekli tedbirlerin alınması da odaların sorumluluğundadır (TSY md.11, f.4).

Odaların, sicil işlemlerinden elde etmiş oldukları gelir, harç payı tutarları ile müdürlük görevlileri ve tüm diğer giderler her yıl Mart ayı sonuna kadar odalar tarafından TOBB'a bildirilmelidir ve TOBB bu bildirimleri Nisan ayı sonuna kadar Bakanlığa bildirmektedir (TSY md.6, f.4). Sicil müdürlüğünün mali yönden devletle olan ilişkisi de bu şekilde kendini göstermektedir¹⁸⁴.

D. Ticaret Bakanlığı

Ticaret sicili müdürlüklerinin işlemleri Ticaret Bakanlığı¹⁸⁵ tarafından denetlenir ve Bakanlık gerekli her türlü önlemi almaya ve talimat vermeye yetkilidir. Ticaret sicili müdürlükleri, bu talimat ve önlemlere uymakla yükümlüdürler (TTK md.25, f.3, TSY md.10). Anayasa md.135, f.5'e göre, Devletin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları üzerinde idari ve mali denetimine ilişkin kuralların kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre Bakanlık, kamu kurumu

¹⁸³ R.G. 17.07.1964 T., No:11756.

¹⁸⁴ Demirel, **a.g.e.**, s.108.

¹⁸⁵ 09.07.2018 tarihli 703 sayılı KHK (Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, R.G. 09.07.2018 T., No:30473, 3. Mükerrer) düzenlemesi gereği Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın Ticaret Bakanlığı olarak anlaşılması gerekmektedir.

niteliğindeki meslek kuruluşu olan odalar bünyesinde kurulan ticaret sicili müdürlükleri üzerinde mali ve idari denetim yetkisine sahiptir¹⁸⁶.

Ticaret sicili müdürlüğü görevlilerinin mesleki anlamda bilgi ve görgüsünün artması ve yine çalışmada verimliliğin artması amaçlarıyla Bakanlık her türlü tedbiri alacaktır. Ayrıca bu hususta TOBB ve odalar ile gerekli iş birliğini de Bakanlık sağlayacaktır (TSY md.10, f.3). Ticaret sicilinin elektronik ortamda tutulmasına yönelik kayıtlar ile tescil ve ilan edilmesi gereken hususların depolandığı merkezi ortak veri tabanı Ticaret Bakanlığı ile TOBB nezdinde oluşturulmuştur (TTK md.24, f.3). TTK md.24, f.4 ve TSY md.14, f.2 uyarınca TOBB'la birlikte Bakanlığın, bu elektronik sistemlerin işlerliği ve güvenliği için gereken tedbirleri alma sorumlulukları mevcuttur¹⁸⁷.

Bakanlığın denetimi yerine getirecek denetim elemanları vardır ve denetim işlemini bu elemanları ile yapar. Denetim elemanları, ticaret sicili defterlerini, sicil müdürlüğünde inceleyebilir. Bakanlık aynı zamanda ön araştırma mahiyetindeki işleri Bakanlık personeline de yaptırabilir (TSY md.10, f.2).

Bakanlığın, ilgili odanın müdürlüklere dair sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini de denetleme yetkisi vardır (TSY md.10, f.1).

¹⁸⁶ Turan Yıldırım, **Türkiye'nin İdari Teşkilatı**, 5. bsk., Alkım, İstanbul, 2007, s.360; Bilgili, Demirkapı, **a.g.e.**, s.153; Demirel, **a.g.e.**, s.109.

¹⁸⁷ Demirel, **a.g.e.**, s.109.

İKİNCİ BÖLÜM

TİCARET SİCİLİ MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN GÖREV VE YETKİLERİ

I. TİCARET SİCİLİ MÜDÜRÜNÜN GÖREV VE YETKİLERİ

Ticaret sicili, TTK md.25, f.1 ve TSY md.7, f.1'de düzenlendiği üzere ticaret sicili müdürü tarafından yönetilir. Ticaret sicili müdürünün görevleri, TTK md.32, 33 ve 34'te "*Sicil müdürünün görevleri*" başlığında düzenleme altına alınmış olmakla, sicil müdürünün görev ve yetkileri yalnızca bu maddelerde belirtilenlerden ibaret değildir. Müdürün diğer görev ve yetkileri TTK ve TSY'de çeşitli maddelerde düzenleme altına alınmıştır¹⁸⁸.

Ticaret sicili müdürünün temel görevi sicilin tutulması olmakla, bunun yanında ticaret sicili müdürlüğünün yönetilmesi, defter ve belgelerin tutulması, saklanması ve korunması, taleplerin incelenmesi, tescil işlemlerinin gerçekleştirilmesi, bildirim, davet ve ihtarların yapılması gibi görevleri de vardır¹⁸⁹.

Ticaret sicili müdürünün görev ve yetkileri, temel sorumluluğu olan sicilin tutulmasına ilişkin görevler ve müdürlüğün yöneticisi sıfatıyla yerine getirmesi gereken görevler olmak üzere iki farklı başlık altında incelenebilir¹⁹⁰.

A. Yönetime Dair Görev ve Yetkiler

TTK md.25 ve TSY md.7'ye göre, ticaret sicili müdürlüğü, ticaret sicili müdürü tarafından yönetilir. Yine TSY md.7'ye göre, müdür, müdürlüğün iş yoğunluğunu göz önüne alarak müdür yardımcıları ve diğer personel arasındaki iş paylaşımını yapar. Müdür, yönetim görevini yerine getirirken işlerin aksamamasını teminen gerekli önlemleri alır. Müdürlüğün şubelerinde görev alacak müdür yardımcısı ve gerekli personel oda tarafından görevlendirme yapılmak üzere müdür tarafından önerilir.

¹⁸⁸ Aslı E. Gürbüz Usluel, "Ticari İşletmelerin Devri, Yapısal Değişiklik ve Ticaret Şirketlerine Ayni Sermaye Getirilmesi İşlemlerinde, Ticaret Sicili Müdürünün Bildirim Yükümlülüğü ve Hukuki Sonuçları", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C.LXXI, No.2, 2013, s.145-146; Demirel, **a.g.e.**, s.109-110; Ayhan, Çağlar, **a.g.e.**, s. 255,256.

¹⁸⁹ Demirel, **a.g.e.**, s.110 Ayhan, Çağlar, **a.g.e.**, s. 255.

¹⁹⁰ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.142.

Gerekli şartların varlığı halinde, müdür yardımcılara uyarma, kınama ve ücretten kesme cezalarının verilmesi, müdürün oda genel sekreteri ile beraber kullanacağı yönetsel yetkilerindendir. Müdürlüğün diğer personeline uyarma, kınama ve ücretten kesme cezası verilmesinde ise müdür, müdür yardımcısı ile beraber yetkilidir ancak bu personele görevden alma cezası verilmesi, müdür ve oda genel sekreterinin müşterek imzası ile mümkündür (TSY md.9, f.11)¹⁹¹.

B. Sicilin Tutulmasına Dair Görev ve Yetkiler

TTK ve TSY'ye göre, defter ve belgelerin tutulması, korunması, saklanması, bunlar üzerinde sicil işlemlerinin gerçekleştirilmesi, diğer sicil müdürlüklerine bildirim yapılması ve sicilin tutulmasına ilişkin diğer iş ve işlemler sicil müdürünün görev kapsamında yer almaktadır¹⁹².

1. İnceleme ve Araştırma – Sicile Kayıt ve Kayıt İşleminin Reddi – Sicil Müdürünün Takdir Yetkisi

a. İnceleme ve Araştırma

1) Genel Olarak

Sicil müdürü, sicil işlemlerine yönelik gelen talepleri hemen kabul edemeyecek, gerekli inceleme ve araştırmayı gerçekleştirdikten sonra karar verecektir. Sicil müdürünün inceleme ve araştırma görev ve yetkisi TTK ve TSY'nin ilgili maddelerinde düzenlenmiştir. Tescil için gerekli kanuni şartların var olup olmadığı sicil müdürü tarafından incelenmelidir (TTK md.32, f.1). Buna göre sicil müdürü tarafından incelenmesi gereken ilk şey, tescili talep edilen hususa ilgili kanunlarda ya da TSY'de yer verilip verilmediğidir. Tescili talep edilen hususun kanunlarda ya da TSY'de düzenlenmemiş olması halinde ise başkaca bir incelemeye gerek kalmadan tescil talebi reddedilir¹⁹³.

¹⁹¹ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.50-51.

¹⁹² Bilge, **Ticaret Sicili**, s.50-51; Demirel, **a.g.e.**, s.110.

¹⁹³ Şener, **Ticari İşletme Hukuku**, s.463; Bozkurt, **a.g.e.**, s.251; Kaya, Tatlı, **a.g.e.**, s.200.

Tüzel kişilerin tescil işlemlerinde, özellikle incelenecek hususlar, şirket sözleşmesinde emredici hükümlere aykırı bir durum olup olmadığı ve sözleşmenin kanunda bulunması zorunlu olduğu emredilen hükümleri içerip içermediğidir. Sicil müdürü, tescil edilecek hususların gerçeği tam olarak yansıtıp yansıtmadıklarını, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratacak nitelik taşıyıp taşımadıklarını ve kamu düzenine aykırı olup olmadıklarını incelemek ve araştırmakla yükümlüdür (TTK md.32)¹⁹⁴.

Sicil kayıtlarının tutulmasında, üçüncü kişilere açık olan bilgilerin gerçeği tam anlamıyla yansıtması ve doğruluğu açısından incelenmesi ve böylece sicilde açıklık ilkesinin işlevini tam anlamıyla yerine getirebilmesinde sicil müdürünün bu görevi bir nevi *süzgeç fonksiyonu* görmektedir¹⁹⁵.

Sicile kaydedilecek hususların, doğru ve gerçeğe uygun olmasının sağlanması açısından sicil müdürünün inceleme görev ve yetkisi yanında, tescilden önce gerekli denetimin sağlanması açısından başkaca denetim mekanizmaları da mevcuttur. Ancak mevcut durumda bu denetim mekanizmaları kaldırılmış veya denetim yetkisi daraltılmış olup ticaret sicilinin inceleme görevi daha fazla önem teşkil etmektedir¹⁹⁶.

TTK'da 2012 senesinde, 6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun¹⁹⁷ ile yapılan değişiklik öncesinde, “işlem denetçisi” kavramı düzenlenmişti. Düzenlenen işlem denetçisinin sermaye şirketleri ile ilgili tescil edilecek işlemler öncesinde bu işlemleri denetleme görevi bulunmaktaydı. Bu şekilde, bu işlemler sicil müdürünün önüne gelmeden önce bir denetimden geçirilmiş olacağından sicil müdürünün görevi hafiflemekteydi. Ancak “işlem denetçisi” kavramı 6335 sayılı kanun ile yapılan değişiklik sonucu tamamen kaldırıldıktan sonra denetçinin yapacağı inceleme işlemlerini tek başına ticaret sicili müdürü yapar

¹⁹⁴ Bozer, Göle, a.g.e.,s.337.

¹⁹⁵ Karayalçın, **Ticaret Hukuku**, s.301; Doğanay, a.g.e., s.315-361; Aydın Çelik, “Anonim Ortaklıkların Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişikliklerinde Bakanlığın İzin Yetkisinin Sınırlandırması Karşısında Sicil Memurunun İnceleme Yetkisi”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.4, No.8 Güz 2005, s.31; Demirel, a.g.e., s.111; Poroy, Yasaman, a.g.e., s.231.

¹⁹⁶ Demirel, a.g.e., s.111-112.

¹⁹⁷ R.G. 30.06.2012 T., No.:28339.

hale gelmiştir. Sicile tescil edilecek hususların denetimden geçmesi anlamında Bakanlığın da birtakım işlemleri denetleme görevi vardır. Bakanlığın bu görevi, eTK döneminde düzenlenmiş olmakla, bazı şirketlerin kuruluşları ve esas sözleşmelerinde yaptıkları değişikliklerle ilgili denetlemeleri kapsamaktaydı. Ancak daha sonra 4884 sayılı Türk Ticaret Kanunu, Vergi Usul Kanunu, Damga Vergisi Kanunu, İş Kanunu ve Sosyal Sigortalar Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun¹⁹⁸ ile yapılan değişikliklerde denetim kapsamı daraltılmıştır. İlgili düzenleme TTK'da sürdürülerek, anonim şirketlerin kuruluşunun ve esas sözleşme değişikliklerinin Bakanlık'ın iznine bağlandığı¹⁹⁹, incelemenin ise yalnızca emredici hükümlere aykırılık olup olmadığı açısından yapılabileceği bunun haricinde anonim şirketlerin hukuki konum, nitelik ve işletme konusu fark etmeksizin şirketlerin kuruluş ve esas sözleşmelerinde yapılacak değişikliklerin başkaca bir makamın iznine bağlanamayacağı TTK md.333'de düzenleme altına alınmıştır²⁰⁰.

Bakanlığın denetim yetkisinin geniş olduğu eTK döneminde, Bakanlık tarafından atanan sicil müdürünün Bakanlığın iznine tabi hususlarda aksi görüş belirtmesinin zor olacağı doktrinde tartışılmıştır. 4884 sayılı Türk Ticaret Kanunu, Vergi Usul Kanunu, Damga Vergisi Kanunu, İş Kanunu ve Sosyal Sigortalar Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile eTK'da yapılan değişikliklerle ve TTK ile devam eden düzenlemede Bakanlığın denetim yetkisinin kanunun emredici hükümleri ile sınırlandırılması ve sicil müdürünün görev kapsamının bu denetimden çok daha fazlasını ifade etmesi, sicil müdürünün Bakanlığa karşı bağımsızlığını koruyamayacağı konusundaki endişeleri ortadan kaldırmıştır²⁰¹.

Sicil müdürünün inceleme görevi şeklen inceleme ve içerik bakımından inceleme olarak ayrılabilir. TSY'de, müdürün şeklen ve içerik bakımında yaptığı

¹⁹⁸ R.G. 17.06.2003 T., No.:25141

¹⁹⁹ Bakanlığın iznine tabi anonim şirketler, Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Tutarlara Yükseltmelerine ve Kuruluşu ve Esas Sözleşme Değişikliği İzne Tabi Anonim Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ'in (R.G. 15.11.2012 T., No.:28468) 5. maddesi ile belirlenmiştir.; Serhan Dinç, **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, 1. bsk., Ankara, 2017, s.105, dn.153.

²⁰⁰ Çelik, **a.g.e.**, s.28; Özdamar, "**6102 Sayılı (Yeni) Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Sicili**", s.53; Bilgili, Demirkapı, **a.g.e.**, s.241-242; Demirel, **a.g.e.**, s.111.

²⁰¹ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.46; Demirel, **a.g.e.**, s.112-113, dn.377.

inceleme daha ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Müdür bir hususun tescili için gerekli kanuni koşulların var olup olmadığını incelerken birtakım düzenlemeleri dikkate alır. Buna göre müdür, şeklen incelemesinde talebin yapıldığı sicil müdürlüğünün yetkili olup olmadığını, tescili istenen hususun sicile kaydının gerekli olup olmadığını ve yine tescil isteminin TTK ve TSY’de düzenleme altına alınan şartlara uygun ve ilgililer tarafından yapıp yapılmadığını, tescil için gerekli belgelerin ve harç makbuzunun var olup olmadığını, tescil edilecek hususun izne veya uygun görüşe tabi olması durumunda, ilgili resmi kurumun izni veya uygun görüşünün alınıp alınmadığını; içerik bakımından incelemesinde ise şirketlerde tescil edilecek hususun kendisinin veya bu hususu organ kararına dayanmakta ise kararın, şirket sözleşmesine ve kanunun emredici hükümlerine aykırı olup olmadığını, tescil edilecek hususların gerçeği tam olarak yansıtıp yansıtmadıklarını, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratacak nitelik taşıyıp taşımadıklarını, kamu düzenine aykırı olup olmadıklarını, şirketlerin tescilinde, şirket sözleşmesinde emredici hükümlere aykırı bir durum olup olmadığını ve sözleşmenin kanunda bulunması zorunlu olduğu emredilen hükümleri içerip içermediğini göz önünde bulundurur (TSY md.34, f.1)²⁰².

Sicil müdürünün yaptığı inceleme, müdürün yetkisi kapsamında olup aynı zamanda bir görev ve sorumluluktur²⁰³. Doktrinde bir görüşe göre, müdürün yapacağı işlemler bakımından cezai ya da hukuki sorumluluk var ise, bu durum görev veya sorumluluk olarak nitelendirilecektir. Herhangi bir yaptırımı olmayan durumlar yetki olarak adlandırılabilir²⁰⁴. Bir diğer görüşe göre ise, TTK md. 32’nin tescile tabi tüm hususları içerdiği ve bu hususlarda sicil müdürünün inceleme sorumluluğu olduğu düzenlendiğinden yapılacak tüm incelemelerin sicil müdürünün görevi kapsamında olduğu söylenmiştir²⁰⁵. Sicil müdürünün tescilden önce yapacağı inceleme TTK md. 32’de görev olarak, TSY md. 34’te ise sorumluluk olarak düzenleme altına alınmıştır. Dolayısıyla sicil müdürünün inceleme adına yaptığı

²⁰² Demirel, a.g.e., s.113; Dinç, **Ticaret Hukuku Bilgisi**, s. 142, 143.

²⁰³ Şaban Kayıhan, “Ticaret Sicili Memurunun Tescil Başvurularını İnceleme Görev ve Yetkisinin Kapsamı”, **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.XI, No.3-4, 2007, s.359; Demirel, a.g.e., s.114.

²⁰⁴ Karayalçın, **Ticaret Hukuku**, s.301.

²⁰⁵ Kayıhan, “Ticaret Sicili Memurunun Tescil Başvurularını İnceleme Görev ve Yetkisinin Kapsamı”, s.359; Demirel, a.g.e., s.114.

işlemlerde ayrıma gidilmemiş ve tüm işlemler sicil müdürünün görev ve sorumluluğu olarak düzenlenmiştir. Aynı zamanda bu görevi ifa etmek sicil müdürünün yetkisindedir. TTK md. 25, f.2'ye göre ise sicil müdürünün bu inceleme görevini gerine getirmemesi sonucu birtakım sorumlulukları doğacağı hüküm altına alınmış olup, buna göre sicil müdürünün inceleme görev ve yetkisini gereği gibi yerine getirmemesi halinde meydana gelen zarardan Devlet ve ilgili oda müteselsilen sorumlu tutulacak ve sicil müdürüne rücu edebilecektir²⁰⁶.

Sicil müdürünün inceleme görevi, 1926 tarihli TK'da açıkça düzenlenmemiş, eTK'da düzenleme alanı bularak, bu görevi TTK düzenlemesinde de sürdürülmüştür²⁰⁷. ETK döneminde sicil müdürünün inceleme görevinin yanında araştırma görevinin de bulunduğu ifade edilmekle, bu konudaki düzenlemeye eTK'da yer verilmemiş, kanunun alt düzenlemesi olan TST'de düzenlenmişti²⁰⁸. Buna göre TST md.45 f.1'de sicil memurunun teşkilatın izin verdiği ölçüde ve imkanlarına göre tescile tabi olan işletmelerin sahiplerini araştırmaya ve hususların tescilini sağlamaya, gerçeğe veya kanuna aykırı bulunan tescil edilmiş hususları araştırarak tespit etmeye zorunlu olduğu ve diğer görevlilerden yardım isteyebileceği düzenlenmişti. Böylece TST ile sicil müdürüne genel bir araştırma görevi verilmişti²⁰⁹. Bu genel araştırma görevinin yanında sicil müdürüne gizli araştırma yapabilme yetkisi veren TST md.29, f.2'ye göre ticaret sicil memurunun gerekli görmesi halinde savcılık ve emniyet teşkilatı veya ticaret odası aracılığıyla işletme ve sahibinin mali durumu ile ilgili gizli araştırma yaptırabileceğini düzenlemişti. Araştırmanın sonucuna göre sicil memuru, ilgilinin dilekçesinde bildirdiği durumda olmadığına kanaat getirirse tescil isteğini reddedeceğini hüküm altına almıştı²¹⁰. TST ile sicil müdürüne yüklenen araştırma görevi hakkında doktrinde bu görevi yerine getirme sorumluluğunun sicil müdürlüklerinin donanımı, iş yükü ve maddi

²⁰⁶ Demirel, **a.g.e.**, s.114-115.

²⁰⁷ Şener, **Ticari İşletme Hukuku**, s.474, 475.

²⁰⁸ Karayalçın, **Ticaret Hukuku**, s.297-298; Ülgen, **a.g.e.**, s.152; Bilge, **Ticaret Sicili**, s.65-66; Kayıhan, **"Ticaret Sicili Memurunun Tescil Başvurularını İnceleme Görev ve Yetkisinin Kapsamı"**, s.366; Demirel, **a.g.e.**, s.115.

²⁰⁹ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.65-66; Kayıhan, **"Ticaret Sicili Memurunun Tescil Başvurularını İnceleme Görev ve Yetkisinin Kapsamı"**, s.366; Demirel, **a.g.e.**, s.115.

²¹⁰ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.65-66; Kayıhan, **"Ticaret Sicili Memurunun Tescil Başvurularını İnceleme Görev ve Yetkisinin Kapsamı"**, s.366; Demirel, **a.g.e.**, s.115 dn.389.

imkanlarına göre farklılık göstereceği donanım ve maddi imkanları olmayan müdürlüklerin ve iş yükü fazla olan müdürlüklerin gerekli ve yeterli araştırmayı yapamamaları halinde haklı gerekçeleri olacağı söylenmiş ancak yeterli donanım ve maddi imkanı bulunması halinde veya iş yükü bakımından müsait oldukları durumda yeterli ve gerekli araştırmanın yapılmaması düşünüldüğünde memurların sorumluluğunun söz konusu olacağı ifade edilmiştir²¹¹. Doktrinde gizli araştırma konusunda sicil müdürünün gerekli görmesi halinde bu yola başvurulacağı ifade edilmiş, böylece bu tür bir araştırmayı gerektirecek önemli şüpheler olmadıkça sicil müdürünün inceleme yaptırmamasından dolayı sorumlu tutulamayacağı belirtilmiştir²¹².

6102 sayılı TTK döneminde ise kanun ve TSY düzenlemesinde eski kanunda yer verilen araştırma görevi düzenlemeye dahil edilmemiştir. Sicil müdürlüğünce yapılacak araştırma konusunda sadece TSY md.115, f.3'te²¹³ değinilmiş ancak bu araştırma görevi inceleme görevi dahilinde olduğundan ayrıca bir sorumluluk yüklendiği anlamına gelmemektedir. Dolayısıyla araştırma görevi güncel mevzuat kapsamına alınmadığından bu açıdan sicil müdürünün yükümlü olduğu söylenemeyecektir. Sicil müdürünün bu konuda her ne kadar sorumluluğundan bahsedilemese de inceleme görevi sırasında birtakım araştırmalar yapması görevinin gereklerindendir. Kaldı ki tescil talebinin dayandığı hususun gerçeğe uygun olup olmadığının tespitinde sicil müdürünün birtakım resmi kurumlardan bilgi talebi araştırma yapma gerekliliğinin örneğini teşkil etmektedir²¹⁴.

Ayrıca araştırma görevinin kanun ve yönetmelikte düzenleme dışında bırakılmış olması, sicil müdürünün böyle bir görev ve yetkisi olmadığı dolayısıyla kendisine beyan edilen hususları araştırma yapmaksızın doğru kabul etmesi anlamına

²¹¹ Bilge, *Ticaret Sicili*, s.66.

²¹² Kayıhan, “*Ticaret Sicili Memurunun Tescil Başvurularını İnceleme Görev ve Yetkisinin Kapsamı*”, s.368.

²¹³ TSY md.115, f.3: “*Merkezini Türkiye’ye taşıyan işletmelerin tescili için, Türkiye’de bulunan işletmelerin tescili hakkındaki hükümler uygulanır. Merkezini Türkiye’ye taşıyan ticaret şirketlerinin tescilinde ise kuruluşu ait hükümler uygulanır. Müdürlükler; bu tescil sırasında, merkezi Türkiye’ye taşınan ticari işletmenin Türk hukukuna göre örgütlenerek faaliyet göstermesinin mümkün olup olmadığını, merkezini taşıyan ticaret şirketi ise şirket sözleşmesinin Türk hukukuna uygun olup olmadığını veya uyarlanıp uyarlanmadığını araştırmakla yükümlüdür.*”

²¹⁴ Demirel, *a.g.e.*, s.116.

gelebilir. Bu sebeple ETK dönemindeki gibi genel bir araştırma görevi verilmesi de gelen tescil taleplerini değerlendirme anlamında örneğin tescil edilecek hususların gerçeği tam olarak yansıtıp yansıtmadığının kontrolü kapsamında araştırma görevi ve yetkisi verilerek, bu araştırmanın yöntemi belirlenmelidir kanaatindeyiz.

Müdür tarafından yapılan bu inceleme sonucu bir eksiklik tespit edildiği durumlarda, bu eksiklikler ilgiliye yazı ile bildirilir ve ilgiliye bu eksikliği gidermesi için en fazla otuz gün süre verilir. Bu süre en fazla iki defa aynı süre ile uzatılabilir. Verilen süre sonunda tescil istemi hukuka uygun hale getirilmediği takdirde reddedilir (TSY md.34, f.2).

Müdürün sadece sicile tescile konu oluşturan olguları inceleme görevi mevcuttur. Bununla beraber, sicile tescili zorunlu olmayan ancak müdürlüğe bildirilmesi ve verilmesi gerekli bilgi ve belgeler üzerinde inceleme yapma görevi yoktur²¹⁵.

2) Kapsamı

Kanuni şartlara uymayan, gerçekleri tam anlamıyla yansıtmayan, kamu düzenine aykırılık içeren hususların açıklık kazanarak kamuya yayılması, ancak sicil müdürlüğü tarafından gerçekleştirilecek içerik incelemesiyle engellenebilir. Bu anlamda sicil müdürlüğünün inceleme görevi ve bu görevin kapsamı, ticari hayatın güvenilir ve doğru şekilde seyretmesi açısından oldukça önemlidir²¹⁶.

Ticaret sicili müdürüne verilen içerik incelemesi görevi TTK md.32 ve TSY md.34'de düzenlenmiştir. Bu düzenlemelere göre; kanun ve kanunun emredici hükümlerine uygunluk, gerçeklere tam anlamıyla uygunluk, üçüncü kişileri yanıltıcı nitelikte olup olmadığı ve kamu düzenine aykırılık incelemesi ticaret sicili müdürünün içerik incelemesi görevinin kapsamını teşkil eder²¹⁷.

²¹⁵ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.53.

²¹⁶ Demirel, **a.g.e.**, s.159.

²¹⁷ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.55; Demirel, **a.g.e.**, s.159; Poroy, Yasaman, **a.g.e.**, s.229-231; **T.C. Yargıtay 11. H.D. 09.04.2018 T., 2016/9608 E., 2018/2514 K.** “Davacı vekili, ... Valiliği'nin olur yazısı ile kooperatif merkezinin...’ye nakline karar verildiğini, ... Ticaret Siciline tescil ve ilan

TTK md.32, f.2 düzenlemesinin ifadesinden kaynaklı olarak şirketlerin kuruluşu esnasında şirket sözleşmelerinin, sicil müdürünün inceleme görevi kapsamına dahil olmasına rağmen şirket organ kararlarının inceleme kapsamına dahil olup olmadığı konusu doktrinde tartışılmıştır²¹⁸. Bu düzenlemeye göre yapılacak kanuna ve kanunun emredici hükümlerine aykırılık incelemesi, tüzel kişilerin tescilinde özellikle şirket sözleşmesi bakımından yapılır (TTK md.32, f.2). Madde metninde “tüzel kişilerin tescilinde, özellikle şirket sözleşmesinin” ifadesi kullanılmış olduğundan doktrinde bazı görüşler sicil müdürü tarafından yapılacak incelemenin yalnızca tüzel kişilerin kuruluşunun tescilinde yapılabileceğini savunmuştur²¹⁹. Bu görüşün aksi yönündeki görüşler ise kanuna ve emredici hükümlere uygunluk incelemesinin tescile tabi tüm konular açısından zorunluluk teşkil ettiğini, bunun aksinin tescile ilişkin genel ilkelerle uyumlu olmayacağını savunmuştur²²⁰. Doktrindeki bu tartışmaya TSY md.34, f.1/ç düzenlemesi ile açıklık getirilmiş ve kanuna ve emredici hükümlere uygunluk incelemesinin tescile tabi tüm hususları kapsayacağı kabul edilmiştir²²¹.

Ticaret sicili müdürünün tescile tabi tüm hususlar üzerinde inceleme yapma görevi bulunmakla, doktrinde tescilin kurucu ya da açıklayıcı etkiye sahip olup olmamasına göre yapılacak olan incelemenin kapsamı tartışılmıştır²²². Bir görüşe göre tescilin kurucu etki göstermesi halinde inceleme kapsamının daha geniş olacağı, tescilin açıklayıcı etkiye sahip olması halinde ise incelemenin kapsamının dar olması

talebinin "firmalar tasfiye halinde iken merkez nakli yapamaz. Ancak tasfiyeden çıktıktan sonra merkez nakli işlemleri gerçekleştirebilir." gerekçesiyle reddettiğini, ... 10/02/2014 tarih ve 2010-2011-2012-2013 yılları genel kurulunun bütün sonuçları ile birlikte tescil ve ilanına, ...'nin ... Ticaret Siciline tescil ve ilanına karar verilmesini istemiştir...Davalı vekili, ticaret sicil müdürlüğünün TTK'nin 32. maddesi hükmü çerçevesinde işlem yaptığını...tescil talebinin geri çevrilmesinin hukuka uygun olduğu gerekçesiyle davanın reddini istemiştir...Mahkemece tüm dosya kapsamına göre, tasfiyeye giren şirketlerin tasfiye amacı dışındaki bir konuda karar alarak tescil ettirmesi mümkün olmadığından davaya konu tasfiye halindeki kooperatifin genel kurulunun tasfiye dışındaki bir konuda aldığı bir kararının tescil talebinin geri çevrilmesinin hukuka uygun olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir...davacı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA... karar verildi.”, <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 11.06.2019).

²¹⁸ Demirel, **a.g.e.**, s.160-161.

²¹⁹ İmregün, **Ticaret Hukuku Genel İlkeleri**, s.76; Berzek, **a.g.e.**, s.66.

²²⁰ Karayalçın, **Ticaret Hukuku**, s.299; Bilge, **Ticaret Sicili**, s.55; Kayıhan, “**Ticaret Sicili Memurunun Tescil Başvurularını İnceleme Görev ve Yetkisinin Kapsamı**”, s.362.

²²¹ Teoman, **a.g.e.**, s.1701; Moroğlu, **a.g.e.**, s.383; Demirel, **a.g.e.**, s.162.

²²² Demirel, **a.g.e.**, s.162.

gerektiği savunulmuştur²²³. Bu görüş, inceleme kapsamına ilişkin kanunda böyle bir farklılaştırmaya gidilmemesi sebebiyle haklı olarak eleştirilmiştir. TTK md.32 ve TSY md.34 düzenlemelerinde tescile tabi tüm hususların, kurucu ya da açıklayıcı etki göstermeleri önem arz etmeksizin, kanuna ve emredici hükümlere uygun olup olmadıkları, gerçeğe uygun olup olmadıkları, üçüncü kişiler üzerinde yanlış izlenim bırakıp bırakmadıkları konularında incelemeye tabi tutulacakları hüküm altına alınmıştır²²⁴. Kanunun açık düzenlemesine göre tescile tabi hususlar gösterecekleri kurucu ya da açıklayıcı etkiye göre ayrılmaksızın incelemeye tabi tutulması gerektiğinden doktrinde etkilerine göre yapılacak olan incelenin dar veya geniş tutulması görüşüne katılmamaktayız.

Sicil müdürünün inceleme görevinin sınırları, sicil müdürlüğü görevlileri bakımından doktrinde tartışılmıştır²²⁵. Bir görüşe göre, sicil müdürlerinin hukukçu olmayan kişiler arasından atanması, bu kişilere oldukça geniş bir inceleme, araştırma ve değerlendirme yetkisi tanınması ancak bu değerlendirmenin hukuki bir değerlendirme olması sebebiyle eleştirilmiştir. Sicil müdürlüklerinin takdir yetkisi kullanan makamlar değil, belirli hususların tesciline yönelik katiplik görevi yürüten makamlar olması gerektiği, aksi halde hukuki değerlendirme anlamında yetersiz kalacak olan görevlilerin, ilgililerin mağduriyetine sebebiyet verebilecekleri savunulmuştur²²⁶. Diğer bir görüşe göre, sicil müdürlüğü görevlilerinin yetkileri gereklidir ve bu yetkiler Mahkeme denetimine tabidir. Ancak ilk görüşü destekler şekilde daha nitelikli kişilerin görevlendirilmesi amacıyla sicil müdürlüğü görevlerinin daha cazip hale getirilmesi ve bu kişilerin yetiştirilmesi gerektiği önerilmiştir²²⁷. Kanımızca da sicil müdürlükleri takdir yetkisi kullanan makamlar

²²³ Kayıhan, “Ticaret Sicili Memurunun Tescil Başvurularını İnceleme Görev ve Yetkisinin Kapsamı”, s.374-376; Dinç, *Ticaret Hukuku Bilgisi*, s. 143.

²²⁴ Eminoğlu, *a.g.e.*, s.66.

²²⁵ Demirel, *a.g.e.*, s.113.

²²⁶ Sami Karahan, *Ticari İşletme Hukuku*, 23. Bsk., Konya, Mimoza Yayınları, 2012, s.106-107.

²²⁷ Kayar, *6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Hukuku*, s. 152-153; Kayar, *Ticari İşletme Hukuku*, s.193.

değildir ve bu yönde sicil müdürlüğüne verilen inceleme görevinin de takdir yetkisi kullanmaya mahal vermeyecek şekilde sınırlamalara tabi tutulması gerekmektedir²²⁸.

Bir diğer tartışma konusu ise anonim şirketlerde genel kurul kararlarının tescili aşamasında karşımıza çıkmaktadır. Teoman'a göre, sicil müdürünün, anonim şirket genel kurul kararlarının tescilinden önce yapacağı incelemede, iptale konu olabilecek hususları tescilden kaçınıp kaçınamayacağı tartışılmış, tescilden kaçınmasının inceleme görevini aşacağı belirtilmiştir. Olası davacıların iptal davası açmak istememe yönünde iradeleri yok sayılarak sicil müdürüne bu konuda irade tanınmasının haklı bir dayanağı bulunmadığı ifade edilmiştir²²⁹. İmregün, sicil müdürünün iptal davasına konu olabilecek hususlarla ilgili tescil talebini reddedip reddetmeme konusunda geniş takdir yetkisi olmadığını belirtmiştir. Genel kurul kararlarına karşı iptal davası açamayacak olan sicil müdürünün yapacağı inceleme ile tescil talebini reddedebilmesinin uygun olmadığı belirtmiştir²³⁰. Moroğlu ise, sicil müdürünün iptale tabi olan kararlarla ilgili, bu kararlara karşı açılmış bir iptal davası olmaması halinde, iptal davasının başarılı olabileceğini düşünüyorsa tescil istemini reddedebileceğini savunmuştur²³¹. Poroy/Yasaman'a göre ortaklıklarla ilgili tescil taleplerinde, tescili talep edilen hususun yokluk veya butlanla sakat olduğunun sicil müdürü tarafından tespit edilmesi halinde ve emredici hükümlere aykırılık halinde de tescil talebi reddedilecektir²³². Ancak iptal edilebilir nitelikteki karar hakkında tescil

²²⁸ Sicil müdürünün takdir yetkisi konusunda ayrıntılı değerlendirme için bkz. İkinci Bölüm, I. B. 1. a. 2) c.

²²⁹ Teoman, **a.g.e.**, s.1703-1706; Demirel, **a.g.e.**, s.113.

²³⁰ İmregün, **Ticaret Hukuku Genel İlkeleri**, s.76, dn.10.

²³¹ Moroğlu, **a.g.e.**, s.386.

²³² Poroy, Yasaman, **a.g.e.**, s.230; **T.C. Yargıtay 11. H.D. 08/02/2017 T., 2015/12786 E., 2017/665 K.:** “Dava, genel kurul kararlarının tescili istemine ilişkindir... Ticaret Sicil Müdürlüğüne 06.12.2013 tarihli olarak 2 ayrı toplantı tutanağı ibraz edildiği, ilk toplantı tutanağında toplantının TTK'nun 416/1 maddesi uyarınca çağrısız yapıldığı, ortak ... vekili ...'ın toplantıdan çekildiği, bu tutanakta ertelemenin 10.01.2014 tarihinde yapılacağına dair herhangi bir karar alınmadığı, toplantıdan çekildikten sonra toplantıya devam edilerek TTK 613/2 maddesi gereği ...'ın şirket ortaklığından çıkartılması için karar alındığı, bu kararın TTK'nın 621. maddesine tamamen aykırı olması nedeni ile ve tescil talebi red edilen 10.01.2014 tarihli genel kurul kararının gerek 06.12.2013 tarihli tutanakta ertelemenin 10.01.2014 tarihinde yapılacağına dair herhangi bir karar alınmamış olması gerekse TTK 617. maddesi yollaması ile TTK 414. maddesi gereğince genel kurul toplantısının çağrı usullerine uyulmaksızın yapılmış olması gerekçesiyle ...'nın ... Un Mamulleri Nakliye ve Ticaret Ltd. Şti'nin 06.12.2013 tarihli ve 10.01.2014 tarihli kararlarının tescil ve ilanı taleplerinin reddine dair 27.01.2014 tarihli kararı TTK'nun hükümlerine tamamen uygun olduğu gerekçesiyle haksız ve yersiz açılan davanın reddine karar verilmiştir...”, <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 11.06.2019).

talebinde bulunulması halinde sicil müdürünün tescil talebini reddetmesine imkan yoktur²³³.

Sicil müdürünün inceleme görevinin temelini, TTK ve TSY’de düzenlenen tescile tabi tutulan tüm hususlarla ilgili yapılacak kanun ve kanunun emredici hükümlerine uygunluk incelemesi oluşturmaktadır. Aynı zamanda, tescil talebine konu olan hususun tabi olduğu özel kanunlardaki emredici hükümler de inceleme görevi kapsamına girmektedir. TSY md.34, f.1/ç bendi düzenlemesi doğrultusunda sicil müdürü şirket sözleşmesi ve organ kararlarının kanuna ve emredici hükümlere uygunluğunu inceleyecektir. Sicil müdürünün iptale tabi olduğunu tespit ettiği husus aynı zamanda emredici hükümlere aykırılık teşkil ediyorsa, tescilden kaçınmakla yükümlü olacaktır. Ancak iptale tabi olan bu hususlar, emredici hükümlere aykırılık dışında bir durumdan dolayı iptale tabi ise, sicil müdürü tescil istemini yerine getirecektir²³⁴.

Sicil müdürünün, tescile tabi hususların kanuna ve kanunun emredici hükümlerine uygunluğunun incelenmesinin yanında tescili talep edilen hususların gerçekleri yansıtıp yansıtmadığı, üçüncü kişileri yanıltıcı nitelikte olup olmadığı ve kamu düzenine aykırılık teşkil edip etmediği yönünden inceleme görev ve yetkisi de mevcuttur (TTK md.32, f.3, TSY md.27).

²³³ Poroy, Yasaman, **a.g.e.**, s.230; **T.C. Yargıtay 11. H.D. 01/10/2001 T., 2001/7442 E., 2001/7269 K.:** “Anasözleşme, ortaklar arasında yapılmış bir sözleşme niteliğinde olup, uyulması zorunlu bulunduğundan, gerekli karar nisabını taşımayan kararlar, iptali kabil değil, yoklukla sakat kararlardır...Ana sözleşme ortaklar arasında yapılmış bir sözleşme niteliğinde olup uyulması zorunlu bulunduğundan, gerekli karar nisabını taşımayan kararlar iptali kabil değil, yoklukla sakat kararlardır. Mahkemece bu husus gözden kaçırılarak, ana sözleşmenin emredici hükmüne aykırı olarak karar verilmesi hatalı olmuştur. Bu durumda mahkemece yapılacak iş; ana sözleşme ile ağırlaştırılmış karar nisabının uyulmasının zorunlu ve bu hükme uymamanın müeyyidesinin de yokluk olduğu kabul edilerek, davacı isteminin yeniden değerlendirilmesi ve oluşacak sonucuna göre bir karar vermekten ibarettir. Mahkemece, bu hususlar gözden kaçırılarak, yazılı şekilde hüküm tesisi hatalı olmuş ve kararın açıklanan nedenle davalı yararına bozulması gerekmiştir.”, <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 11.06.2019).

²³⁴ Teoman, **a.g.e.**, s.1703-1704; Rauf Karasu, **Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi**, 2.bs, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2015; Demirel, **a.g.e.**, s.178-179; **T.C. Yargıtay 11. H. D. 24.04.1989 T., 1988/9611 E., 1989/2486 K.:** “...Ticaret Sicil Memurlarının yasal koşulların var olup olmadığını tescil sırasında inceleme yetkileri, buyurucu (emredici) hükümlere aykırılık olup olmadığı hususu ile sınırlıdır...Ticaret Sicil Memurları...kanuni şartların mevcut olup olmadığını tescil sırasında incelemekle mükellef iseler de, memurların bu yetkisi, emredici hükümlere aykırılık olup olmadığı hususuyla sınırlı bulunmaktadır. Bunun dışında iptal davasına konu teşkil edecek aykırılıklar bakımından sicil memurlarının resen hareketle tescilden imtina etmeleri bahse konu değildir...” , <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 11.06.2019).

TSY md.37 düzenlemesi de sicil müdürünün inceleme görevi kapsamında değerlendirilmiş, TTK md.32 ile ilişkilendirilmiştir. Buna göre, müdürlüğün tescil talebine dair kararı veya işlemi üzerine üçüncü kişiler, yararı bulunsun ya da bulunmasın, kararın veya işlemin gerçeği tam anlamıyla yansıtmadığı, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yarattığı, kanuna aykırı olduğu veya kamu düzenine aykırı olduğu konusunda müdürlüğe bildirim yapabilir. Müdürün gelen bildirim üzerine iddiaları inceleme görev ve yetkisi mevcuttur. Sicil müdürü, yapacağı inceleme sonucunda üçüncü kişilerce ileri sürülen iddiaların doğru olduğu kanaatine varırsa, izleyeceği iki yol mevcuttur. Buna göre, talep üzerine işlem yapılmamış durumdaysa, ilgilinin talebi reddedilecek, talep gereği işlem gerçekleştirilmiş ise TTK md.36 uyarınca tescile davet ve ceza prosedürü işletilecektir (TSY md.37)²³⁵.

TTK md. 40 ile, şubelerin bulunduğu yerdeki sicil müdürünün kayıtlar üzerinde ayrıca bir inceleme zorunluluğu bulunmadığı düzenleme altına alınmıştır. TTK md. 40, f.3'e göre, ticari işletmenin merkezinin Türkiye'de bulunması halinde, şubeleri de bulundukları yer ticaret sicil müdürlüğünde tescil edilir. Ticari işletmenin merkezinin bulunduğu sicile kaydedilen hususlar, aksine bir düzenleme olmadıkça şubelerinin bulunduğu sicile de tescil edilir. Böyle bir durumda, şubelerin bulunduğu yerdeki sicil müdürünün bu kayıtlar üzerinde inceleme zorunluluğu bulunmamaktadır²³⁶.

Ayrıca ticaret sicili müdürünün, tescili zorunlu olmayıp da bildirilmesi gereken bilgi ve belgeler üzerinde inceleme yapma sorumluluğu bulunmamaktadır²³⁷.

Ticaret sicili müdürü, inceleme görev ve yetkisini ifa ederken hukuka aykırı davranışlarda bulunmamalı, bu görevini olabildiğince hızlı yerine getirmeli, gecikmelere sebebiyet vermemeli ve kanunun aramadığı şartları gerekçe göstermek suretiyle tescil talebini reddetmemelidir. Ticaret sicili müdürünün, kanunun aramadığı şartları gerekçe göstermek suretiyle tescil talebini reddetmemesi gerektiğine örnek vermek gerekirse; kollektif şirketin, sözleşme süresinin bitmesi nedeniyle sona ermesi ve bu yönde usulüne uygun tescil talebi olması karşısında

²³⁵ Şener, **Ticari İşletme Hukuku**, s.467.

²³⁶ Şener, **Ticari İşletme Hukuku**, s.468.

²³⁷ Dinç, **Ticaret Hukuku Bilgisi**, s.144.

ticaret sicili müdürü oda aidatının ödenmemiş olması gerekçesiyle talebi reddetmemelidir²³⁸.

Müdürün inceleme görev ve yetkisi, hukuk kurallarının uygulanması ve kanuna aykırılıkların önüne geçilmesi açısından sicilin işlevini sağlar²³⁹.

b. Sicile Kayıt ve Kayıt İsteminin Reddi

Ticaret siciline kayıt işlemleri sicil müdürü tarafından yasal hükümler çerçevesinde gerçekleştirilir. Tescil, tadil ve terkin olarak nitelendirilen sicil işlemleri ilgilinin talebi veya ilgili makamın bildirmesi üzerine yapılır²⁴⁰.

Müdürün görevleri arasında bulunan geçici tescil işlemi, kesin olarak tescilinde duraksanan veya çözümü için mahkeme kararı beklenen durumlarda, ilgililerin istemi halinde söz konusu olur. İlgililer, geçici tescilin devamı için, üç aylık süre içinde mahkemeye başvurduklarını veya aralarında anlaştıklarını ispat etmelidirler. Aksi halde geçici tescil müdür tarafından re'sen silinir. Müdür, çözümü için mahkeme kararı beklenen durumlarda kesinleşen hükme göre işlem yapar (TTK md.32).

TSY md.35'e göre, sicil müdürü, tescil talebinde tespit edilen eksiklikler tamamlanmadığı veya düzeltilmediği takdirde veya tescil isteminin kısmen ya da tamamen reddini gerekli gördüğü durumlarda tescil talebini reddedebilir. Reddedilme sebepleri, tescil isteminin konusu ile beraber gösterilerek, dilekçe ile ilgisine tebliğ edilir.

c. Sicil Müdürünün Takdir Yetkisi

İlgililerin, kanun ve yönetmeliğe uygun şekilde hazırlamış olduğu tescil başvuruları sicil müdürlüğü tarafından kabul edilir. Başvurunun kanun ve yönetmeliğe uygun olmadığı hallerde ise ilgilinin tescil talebi sicil müdürlüğü tarafından reddedilir. Tescil talebinin kabulü ya da reddinin takdiri yasal düzenlemeler çerçevesinde olmak üzere ticaret sicili müdürüne verilmiştir. Bu

²³⁸ Şener, **Ticari İşletme Hukuku**, s.446.

²³⁹ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.52.

²⁴⁰ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.67; Ayhan, Çağlar, **a.g.e.**, s. 256.

kapsamda TTK md.32 ve TSY md.34'te ticaret sicili müdürlüğünün inceleme görevinin genel kapsamı düzenlenmiştir²⁴¹.

TTK md.32'ye göre ticaret sicili müdürünün tescil talebine yönelik ret kararı vermesi için; tescil için gerekli kanuni şartların var olmaması, tüzel kişilerin tescilinde bilhassa şirket sözleşmesinin kanunda düzenlenen zorunlu hükümleri içermemesi ve emredici hükümlere aykırı olması, tescili istenen hususların tam olarak gerçeği yansıtmaması, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratması, kamu düzenine aykırı olması söz konusu olmalıdır. *Özsungur*'a göre, bu durumlar söz konusu olduğunda tescilin reddi kararı ticaret sicili müdürünün yorumuna açık değildir²⁴². Kanımızca da tescil talebinin kabulü ya da reddi yönünde verilecek kararlarda kanuna, emredici hükümlere uygunluk, gerçeğe ve kamu düzenine uygunluk incelemesinde ticaret sicili müdürünün takdir yetkisi olmamakla, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratmak konusunda takdir yetkisi olduğu söylenebilir.

İlgililer tarafından yapılan tescil talebi yasal şartları sağlıyor ise ticaret sicili müdürü yorum yapmadan, yani takdir yetkisi kullanmadan tescil talebini kabul ile tescili gerçekleştirir. Kanun ve yönetmelikte emredici hükümlerle tescili zorunlu kılınan hususlar ticaret sicili müdürü tarafından kesin olarak tescil edilir. Kesin tescil durumunda dahi ticaret sicili müdürünün kararı mahkeme denetimine açıktır²⁴³.

Takdir yetkisinin kullanılamayacağı durumlardan olan emredici hükümlere uygunluk incelemesi konusunda örnek olarak verilebilecek ve uygunluğu durumunda kesin tescil ile sonuçlanacak kanun maddeleri örnekleri şu şekildedir: TTK md.359, f.2'ye göre tüzel kişilerin anonim şirketlerde yönetim kurulu üyeliği durumunda *sadece* bir gerçek kişi de tescil ve ilan olunur ve tüzel kişi adına *sadece* bu tescil edilmiş gerçek kişi toplantılara katılarak oy kullanabilir. Burada sadece bir gerçek kişinin tescil ve ilanı ile sadece bu gerçek kişinin toplantılara katılarak oy kullanabilmesi duraksamaya yer vermeyecek şekilde kesin tescili ifade eder²⁴⁴. Bu örnek bazından bakıldığında ticaret sicili müdürünün takdir yetkisi kullanarak,

²⁴¹ Özsungur, Fahri, "Ticaret Siciline Tescilin Evreleri ve Türleri", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.16, No.1, 2014, s.277-278.

²⁴² Özsungur, "Ticaret Siciline Tescilin Evreleri ve Türleri", s.278.

²⁴³ Özsungur, "Ticaret Siciline Tescilin Evreleri ve Türleri", s.283.

²⁴⁴ Özsungur, "Ticaret Siciline Tescilin Evreleri ve Türleri", s.284.

örneğin birden fazla kişiyi tescil ve ilan etmesi söz konusu olamaz. TTK md.107, f.2'ye göre müvekkilleri adına sözleşme yapacak acentelerin kendilerine söz konusu yetkisi veren belgeleri tescil ve ilan ettirmesi *zorunludur*. Bu hüküm de yoruma açık olmayıp kesin tescile işaret etmektedir. Bu çerçevede acentelerin ilgili belgeleri tescile talebi karşısında ticaret sicili müdürünün takdir yetkisi söz konusu değildir²⁴⁵.

Takdir yetkisinin kullanılamayacağı durumlardan olan kanuna uygunluk incelemesi konusunda örnek olarak verilebilecek ve uygunluğu durumunda kesin tescil ile sonuçlanacak kanun maddesine örnek olarak TTK md.419, f.2 verilebilir. Buna göre anonim şirkette genel kurulun çalışma usul ve esaslarını içeren iç yönerge yönetim kurulu tarafından hazırlanır ve ancak bu iç yönerge genel kurulun onaylaması halinde yürürlüğe girer. İç yönerge ticaret siciline tescil ve ilan edilir. Madde düzenlemesine göre iç yönergenin ticaret sicilinde tescil edilebilmesi için yönetim kurulu tarafında hazırlanması ve genel kurul tarafından onaylanması gerekir. Ticaret sicili müdürü, yapılan tescil başvurusunda kanunun aradığı, yönetim kurulu tarafından hazırlanma ve genel kurul tarafından onaylanma şartlarının yerine getirilmiş olması durumunda tescili gerçekleştirmek zorunda olup takdir yetkisini kullanamaz. Yine aynı şekilde genel kurul tarafından onaylanmamış bir iç yönergenin tescili talebinde ticaret sicili müdürü takdir yetkisini kullanamayacak ve tescil talebini reddedecektir²⁴⁶.

TTK md.32, f.2'ye göre ticaret sicili müdürü, tüzel kişilerin tescili işleminde, özellikle şirket sözleşmesinin kanunda bulunması zorunlu olarak öngörülen hükümleri içerip içermediği ve emredici hükümlere aykırı olup olmadığını incelemelidir. Anonim şirketler açısından esas sözleşmede bulunması zorunlu olan unsurlar TTK md.339'da sayılmıştır. Yine 'Emredici hükümler' başlıklı TTK md.340'da anonim şirket esas sözleşmelerinin TTK'da anonim şirketlere dair hükümlerden ancak açıkça izin verilmişse sapabileceği hüküm altına alınmıştır. İlgili hükümlerden anlaşılacağı üzere ticaret sicili müdürü, anonim şirket esas sözleşmesinin tescilinde sözleşme hükümlerinin TTK md. 339'da sayılan hususları içerip içermediğini inceleyecek, ayrıca esas sözleşmede anonim şirket

²⁴⁵ Özşungur, "Ticaret Siciline Tescilin Evreleri ve Türleri", s.284.

²⁴⁶ Özşungur, "Ticaret Siciline Tescilin Evreleri ve Türleri", s.280.

hükümlerinden sapma söz konusu ise, bu sapmaya kanunda açıkça izin verilmiş olup olmadığını inceleyecektir. Ticaret sicili müdürünün yapacağı bu incelemenin kanun hükümleri ile çerçevesi belirlenmiş olup, müdür takdir yetkisi kullanamayacaktır²⁴⁷.

²⁴⁷ **T.C. Yargıtay 11. H. D. 2015/1413 E., 2015/6551 K., 7.5.2015 T.:** “...Davacı vekili, müvekkili şirketin 28.06.2013 tarihinde yapılan genel kurul toplantısı ile şirket ana sözleşmesinin 6102 sayılı TTK'ya uygun olarak tadil edildiğini, davalı Kurumun şirket merkez ve şubeleri ile genel kurul toplantılarının yerine ilişkin maddelerin tescil talebini haksız olarak reddettiğini ileri sürerek, ret kararına karşı itirazlarının kabulü ile reddedilen hususların tesciline karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı vekili, davacı tarafın ana sözleşmesinde şirketin merkezinin K. olduğunu belirttiğini ancak, K.'nde 3 tane ticaret sicil müdürlüğü bulunduğundan hangi ticaret sicil müdürlüğünün yetkili olacağı sorunu çıkacağını, ayrıca yapılacak tebligatlar açısından adresin yazılması gerektiğini, şirket merkezi belirtilmediğinden bu durumda genel kurulun nerede yapılacağına ilişkin açıklık da bulunmadığı savunarak, davanın reddini istemiştir...Mahkemece iddia, savunma ve tüm dosya kapsamına göre, şirketin bağlı olduğu ticaret sicilinin belli olması gerektiğinden bağlı olarak bağlı olunan ticaret sicil müdürlüğünün anlaşılmasını mümkün kılacak şekilde mülki idarenin belirtilmesi gerektiği, diğer ret gerekçesinin yerinde olmadığı gerekçesiyle, davanın kısmen kabulüne, Gebze Ticaret Sicil Müdürlüğünün 18/09/2013 tarihli ve 17736 sayılı kararının: "Esas sözleşmenin yeni şeklinde 17. Maddenin c fıkrasının 2. Paragrafında genel kurul toplantı yerinin genel kurul toplantı yeri için Yönetim Kurulunun uygun bulduğu bir yerde toplanacağına belirtilmesinin uygun olmadığına ve mülki idare sınırlarının da gösterilmesi gerektiği" şeklinde özetlenebilecek 2. maddesi yönünden kararın isabetli olmadığına ve söz konusu 2. Madde yönünden kararın kaldırılmasına, karar kesinleştiğinde tescil işleminin kesinleşecek karar uygun olarak yapılmasına karar verilmiştir...Kararı, taraf vekilleri temyiz etmiştir... dava, Ticaret Sicil Müdürlüğü kararı ile reddedilen hususların tescili istemine ilişkin olup, mahkemece yazılı gerekçeyle davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir...Davacı taraf, şirket genel kurul toplantısında şirket ana sözleşmesindeki değişikliklere ilişkin yeni metindeki "Şirket Merkez ve Şubeleri" başlıklı 4 ncü madde hükmünün mevzuata aykırı olmadığını ileri sürerek, bu maddenin tescil isteminin reddine ilişkin karara itiraz etmiştir. Anasözleşmenin 4.maddesi "Şirket merkezi K.'dedir..." ibaresini içermektedir. 6102 sayılı TTK'nın 339. maddesinde esas sözleşmede bulunması gereken hususlar sınırlı sayıda sayılmış olup, aynı maddenin 2. fıkrasının (a) bendinde şirketin ticaret unvanı ve merkezinin bulunması gerektiği belirtilmiş ise de, şirketin açık adresinin esas sözleşmede bulunması şart koşulmamıştır. Nitekim mülga 6762 sayılı TTK'nın 279. maddesi de aynı mahiyettedir. Bu durumda, mahkemece yazılı gerekçeyle bu yöndeki davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş kararın bozulması gerekmektedir...", <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 05.07.2019), **T.C. Yargıtay 11. H.D. 2013/18727 E., 2014/7406 K., 15.4.2014 T.:** “Davacı vekili, müvekkili şirketin 28.6.2013 tarihinde yapılan olağanüstü genel kurul toplantısında, şirket esas sözleşmesinin 6102 Sayılı TTK'ya uygun olarak tadilini teminen bazı maddelerinde yapılan değişikliklerin genel kurulca oybirliği ile kabul edildiğini, şirket ana sözleşmesinin yeni şekli ile madde 4 ve madde 17/c bendinin 2. fıkrasına ait tescil taleplerini davalının reddettiğini ileri sürerek, itirazlarının kabulüyle kararın tesciline karar verilmesini talep ve dava etmiştir...Mahkemece, dosya üzerinden yapılan inceleme neticesinde, davacı şirketin esas sözleşmesinin yeni metninin 4. maddesinde şirket merkezinin Kocaeli olduğu belirtilmesine rağmen şirket açık adresi belirtilmediğinden Ticaret Sicil Müdürlüğü'nün kararının doğru olduğu, şirket esas sözleşmesinin 17. maddesi açısından ise, genel kurulun şirket merkezinin bulunduğu yerde ya da yönetim kurulunun uygun bulduğu bir yerde toplanacağı belirtilmiş olup, şirket merkezi belirtilmediğinden genel kurul toplantısının nerede yapılacağına açık olmadığı, öte yandan genel kurul toplantısının şirket merkezi dışında yapılması halinde dahi esas sözleşmede açıkça bunun düzenlenmesi gerektiği, bu maddenin de Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik'in 8. maddesine aykırı olduğu, verilen kararın doğru ve yerinde bulunduğu gerekçesiyle itirazın reddine karar verilmiştir...Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir...Davacı taraf, şirket genel kurul toplantısında şirket ana sözleşmesindeki değişikliklere dair yeni metindeki "Şirket Merkez ve Şubeleri" başlıklı 4. madde hükmünün mevzuata aykırı olmadığını

Somut durumun özellikleri ve kanunda somut duruma uygun açık bir düzenleme olmaması durumu ticaret sicil müdürünün tescilde duraksamasına sebep olabilir. Bu gibi, tescilinde duraksanan ya da çözümü mahkeme kararına bağlı bulunan hususlar ilgililerin talebi üzerine geçici olarak tescil edilir. Ticaret sicili müdürü tarafından geçici tescil yapılması gereken duruma örnek olarak limited şirkette mirasın reddi hali gösterilebilir. TMK md.609’a göre mirasın reddinin tespiti halinde, mirası reddeden mirasçı dışındaki mirasçıların bu duruma göre limited şirketlerde pay geçişlerinin tescili talebinde kanunda bu hususta açık madde hükmü bulunmaması sebebiyle, ticaret sicili müdürü talebin reddi ya da kabulü yönünde karar veremeyecek, geçici tescil yapmak zorunda kalacaktır. Geçici tescil kurumu da göstermektedir ki tescilinde duraksanan hususlarla ilgili ticaret sicili müdürünün takdiren kabul ya da ret yönünde karar vermesi doğru olmayacaktır²⁴⁸. Yargıtay kararları da tescilinde duraksanan hususların, ilgililerin talebi üzerine geçici olarak tescil edilmesi gerektiği, kanun ya da yönetmelikte ilgili konuda açık hüküm

ileri sürerek, bu maddenin tescil isteminin reddine dair kararın iptalini istemiştir. Anasözleşmenin 4. maddesi "Şirket merkezi Kocaeli'dedir..." ibaresini içermektedir. 6102 Sayılı TTK'nın 339. maddesinde esas sözleşmede bulunması gereken hususlar sınırlı sayıda sayılmış olup, aynı maddenin 2. fıkrasının a bendinde şirketin ticaret unvanı ve merkezinin bulunması gerektiği belirtilmiş ise de, şirketin açık adresinin esas sözleşmede bulunması şart koşulmamıştır. Nitekim mülga 6762 Sayılı TTK'nın 279. maddesi de aynı mahiyettedir. Bu durumda, mahkemece, esas sözleşmenin yeni metninin 4. maddesinde şirket adresinin belirtilmediği gerekçesiyle, bu yöndeki davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş kararın bozulması gerekmiştir...", <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 05.07.2019). Esas sözleşmede, şirket merkezinin, tescil talep edilen müdürlüğün görev alanı içerisinde olduğunun tereddüte yer vermeyecek şekilde belirtilmesi gerektiği yönünde karşı oy içeren Yargıtay kararları da mevcuttur. Ancak çoğunluk kararına göre, 6102 sayılı TTK'nın 339. maddesine göre, şirketin açık adresi, esas sözleşmede bulunması gereken zorunlu unsurlardan değildir ve açık adresin esas sözleşmede bulunmaması gerekçesiyle sicil müdürünün tescil talebinin reddine dair verdiği kararlar yerinde görülmemiştir. Dolayısıyla sicil müdürünün takdir yetkisi olmadığı, kanun hükümlerinin uygulanarak karar tesis edilmesi gerektiği söylenebilecektir. Karşı oy içeren Yargıtay kararları: **T.C. Yargıtay 11. H.D. 2015/9937 E., 2016/4885 K. 1.5.2016 T.:** "...Davacı, tescilin ... Ticaret Sicil Müdürlüğü tarafından yapılmasını istiyorsa, Ticaret Sicili Yönetmeliğinin 5/3. maddesine göre, şirket merkezinin, tescilini istediği müdürlüğün görev alanı içerisinde olduğunu, tereddüte yer vermeyecek şekilde, esas sözleşmesinde göstermesi gerekir...", <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 05.07.2019). **T.C. Yargıtay 11. H.D. 2014/13983 E., 2015/382 K., 15/01/2015 T.:** "...Ayrıca, şirketin esas sözleşmesinde, şirket merkezi Kocaeli olarak yazıldığı halde,...'ne tescilinin, karışıklığa ve ihtilaflara sebep olma ihtimali bulunmaktadır. Muhtemel ihtilafların önlenmesi için, esas sözleşmede şirket merkezinin, en azından, tescil edecek ticaret sicil müdürlüğünün bulunduğu il veya ilçe konusunda tereddüte yol açmayacak şekilde gösterilmesi gerekir...", <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 05.07.2019).

²⁴⁸ Özşungur, "Ticaret Siciline Tescilin Evreleri ve Türleri", s.285.

bulunmamasının ilgilinin talebinin ret ile sonuçlanmasını gerektirmeyeceği yönündedir²⁴⁹.

TTK md.32, f.4 hükmünde, geçici tescil işleminden sonra, ilgililerin üç aylık süre içinde mahkemeye başvurmaları ya da aralarında anlaşıklarını ispat etmeleri gerektiği hüküm altına alınmıştır. Aksi halde geçici tescil sicilden re'sen silinecektir. İlgililerin mahkemeye başvurması halinde kesinleşmiş mahkeme kararına göre işlem tesis edilecektir. Böylece ticaret sicili müdürünün takdir yetkisi kullanmasının önüne geçilmiş, takdir yetkisinin kullanılmasını gerektirir durumlara karşı ilgililer geçici tescille koruma altına alınırken ilgili hususun çözümü mahkemeye bırakılmıştır.

Ticaret sicili müdürü, gelen tescil talebini inceleme görevini yerine getirirken, ilgili kanunlar çerçevesinde yorum yapmaksızın ve takdir yetkisi kullanmaksızın karar vermelidir. Ticaret sicili müdürünün yorum yapma yetkisi bulunmadığından, gelen tescil talebinin neye ilişkin olduğunu tespit etmeli ve tescil edilecek hususla ilgili yasal çerçeveyi belirlemelidir. Ticaret sicili müdürüne TTK md.32 ile verilen yetkileri, yasal çerçeve olmaksızın geniş anlamda değerlendirmek, ticaret sicili müdürünün gelen tescil taleplerine yönelik her somut olayda takdir yetkisi olduğu anlamına gelecektir ki bu da kanun koyucu gibi hareket edilmesi sonucunu doğurabilir. TTK md.32 düzenlemesinden, tescil taleplerinin değerlendirilmesinde ticaret sicili müdürüne geniş takdir yetkisi sunulduğu şeklinde sonuç

²⁴⁹ T.C. Yargıtay 11. H.D. 2014/15332 E., 2014/18753 K., 1.12.2014 T.: “Davacı vekili, müvekkili şirket ortaklarından ...'ın 16.10.2012 tarihinde vefat ettiğini, geriye eşi ..., oğlu ... ve kızı ...'nin yasal mirasçı olarak kaldıklarını, vefattan sonra mirasçılardan ...'ın mirası reddettiğini, veraset ilamı ile ...'ne murisin şirket hisselerinin mirasçılara intikaline dair dilekçeyle talepte bulunulduğunu ancak taleplerinin Ticaret Sicil Yönetmeliği'nde mirasın reddi halinde miras hisse dağılımının nasıl olacağı konusunda açıklık olmadığı, mahkeme kararı olmaksızın şirket hisselerinin mirasçılara intikalinin yapılamayacağı gerekçesi ile reddedildiğini ileri sürerek ...'nın 12.12.2013 tarih ve 57276 Sayılı şirket hissesinin veraseten intikalinin reddi kararına vaki itirazlarının kabulünü talep ve dava etmiştir...Mahkemece, iddia ve tüm dosya kapsamı uyarınca çözümü bir mahkeme kararına bağlı bulunan veya sicil müdürü tarafından kesin olarak tescilinde duraksanan hususların ilgililerin istemi üzerine geçici olarak tescil olunması gerektiği, Ticaret Sicil Müdürlüğü'nün kanun ve yönetmelikte hüküm yok diyerek davacının talebini red etmesinin yasaya aykırı olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne, davacı ...Mobilya San. Tic. Ltd. Şti'nin hisselerinin veraset ilamında belirtilen ve mirası reddeden ... dışındaki mirasçılara TTK'nın 32/4. maddesine göre geçici tescilin yapılmasına karar verilmiştir...Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve kanuna aykırı bir yön bulunmamasına göre, davalı vekilinin tüm temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA... oybirliğiyle karar verildi.”, <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 04.07.2019).

çıkarılmamalıdır. Yine aynı maddede düzenlenen geçici tescil kurumu, ticaret sicili müdürüne geniş takdir yetkisi verilmediğinin ispatıdır²⁵⁰.

Ticaret sicili müdürünün geniş takdir yetkisi olmasa da, inceleme görevi kapsamında, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratmamak konusunda yorum yapmak durumunda kalabileceği söylenebilir²⁵¹. Ticaret sicili müdürünün yorum yapabileceği durumlara örnek vermek gerekirse; TTK md. 40 gereği her tacir ticari işletmesini ve ticaret unvanını ticaret siciline tescil ettirmelidir. Ticaret sicili müdürü ticaret unvanının tescilinde gerçek kişiler açısından ticaret unvanının şeklini TTK md.41'e göre inceleyecek, tüzel kişiler açısından ise TTK md.42 ve devamı hükümlerine göre incelemeye tabi tutacaktır. Ayrıca ilgililer tarafından seçilen unvanın TTK md.45 gereği ayırt ediciliği, söz konusu tescil edilecek hususun gerçeğe uygunluğu ve üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratacak nitelikte olup olmadığı da incelenecektir²⁵². Ticaret sicili müdürü, ticaret unvanının tescili talebinde üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratacak bir durum olup olmadığına yorum yoluyla ulaşabilir.

Kanımızca ticaret sicili müdürünün kanuna, emredici hükümlere, kamu düzenine uygunluk ve gerçeği tam anlamıyla yansıtmaya yönünden yapacağı incelemede takdir yetkisi bulunmamakla, tescil edilecek hususların üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratıp yaratmadığı yönünden yapacağı incelemede yorum yapmak durumunda kalabilir²⁵³. Ticaret sicili müdürlüğü tescil kurumu olup, müdürün

²⁵⁰ Özşungur, “**Ticaret Siciline Tescilin Evreleri ve Türleri**”, s.289, 290.

²⁵¹ “*Üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratacak nitelik taşıyamaları*” ifadesinin ticaret sicili müdürünün yorum yapması gereken durumlara işaret ettiği ancak geniş takdir yetkisi olduğu şeklinde yorumlanmaması gerektiği yönünde bkz. Özşungur, “**Ticaret Siciline Tescilin Evreleri ve Türleri**”, s.290.

²⁵² **T.C. Yargıtay H.G.K. 2000/11-827 E., 2000/808 K., 26.4.2000 T.:** “... Her tacir, seçtiği unvanı merkezinin bulunduğu yer siciline tescil ve ilan ettirmek zorundadır. Ticaret ünvanı seçilirken üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratmamak zorunluluğu vardır...”, <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 07.07.2019). **T.C. Yargıtay 11. H.D. 2015/15275 E., 2016/6637 K., 15.6.2016 T.:** “...her tacirin, seçtiği unvanı tescil ve ilan ettirme, ticaret unvanı seçilirken üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratmama zorunluluğu bulunduğu ayrıca, ticaret unvanının tescil ettirildiği şekilde kullanılması gerektiği..”, <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 07.07.2019).

²⁵³ Üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratıp yaratmama konusunun yoruma açık olabileceği yönünde: **T.C. Yargıtay 11. H. D. 2014/18706 E., 2015/3621 K. 16.3.2015 T.:** “... Davacı, halen faal bir anonim şirket olduğunu, şirketin temsil ve ilzam yetkililerinin belirlenmesi konulu yönetim kurulu kararının tescil ve ilanı için davalıya yapılan başvurunun yönetim kurulu kararında yönetim kurulu başkan vekili temsilcisi sıfatıyla Grubu imza yetkilisi olarak imza yetkisi verildiği, imza yetkisinin tüzel kişi temsilcisi yerine bizzat tüzel kişinin kendisine verilmesi gerektiğinden bahisle reddedildiğini, kararın isabetsiz olduğunu ileri sürerek, kararın iptalini istemiştir...Mahkemece, tescili talep edilen

vereceği kabul, ret veya geçici tescile yönelik kararlara karşı ilgililerin TTK md.34'e göre mahkemede itiraz hakları bulunmaktadır. Uygulamada ilgililerin itirazları üzerine verilen kararların incelenmesinde de ticaret sicili müdürünün mevzuat çerçevesinde hareket etmesi gerektiği anlaşılmaktadır²⁵⁴.

yönetim kurulu kararında .. Grubu imza yetkilisi olarak belirtilen..... yönetim kurulu başkan vekili olduğunun parantez içinde yazıldığı, bu ifadenin üçüncü kişiler nezdinde farklı şekillerde yorumlanabileceği, bu bakımdan TTK 32/3 ve Ticaret Sicili Yönetmeliği'nin 27. maddesi uyarınca tescil edilme şartlarının yerine getirilmediği, kararın yerinde olduğu gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiştir. Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir...Dava, Ticaret Sicil Müdürlüğü kararına itiraz niteliğinde olup, mahkemece yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmiştir...Tescili talep olunan 16.12.2013 tarihli Yönetim Kurulu Kararı'nda (.) Grubu İmza Yetkililerinin belirlendiği bölümde ".. (Yönetim Kurulu Başkan Vekili Temsilcisi...)" düzenlemesi bulunmakta ise de, aynı sayfanın üst kısmında "..... İnşaat Yatırım ve Dış Ticaret A.Ş.'nin Yönetim Kurulu Başkan Vekili (Temsilcisi Sn.... Taçyıldız...)" açıklaması da yer almakta olup, Yönetim Kurulu Başkan Vekili olarak ... İnşaat Yatırım ve Dış Ticaret A.Ş.'nin yetkili kılındığı, ... ise Yönetim Kurulu Başkan vekili temsilcisi sıfatıyla kendisine kararda yer verildiği, dolayısıyla yönetim kurulu kararının 6102 Sayılı TTK'nın 359/2. maddesiyle 373/1. maddesine uygun olduğu, tescil edilme şartlarının gerçekleştiği ve tescil talebinin reddi yönündeki Ticaret Sicil Müdürlüğü kararının isabetli olmadığı gözetilmeksizin, davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, hükmün temyiz eden davacı yararına bozulması gerekmiştir...Yukarıda açıklanan sebeple davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulüyle hükmün temyiz eden davacı yararına BOZULMASINA, ödenen temyiz peşin harcın istemi halinde temyiz edene iadesine, 16/03/2015 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi...KARŞI OY Davacı şirket tarafından alınan 16.12.2013 gün ve 2013/6 Sayılı kararda imza sirkülerinde belirlenen yetkililer aşağıdaki gibidir, denilerek isim olarak, ..isimlerinin bildirildiği anlaşılmıştır...Davalılardan ...İnşaat Yatırım ve Dış Ticaret A.Ş.'nin bildirdiği şirket yetkilisi olup, esas yetkili .. İnşaat Yatırım ve Dış Ticaret A.Ş.'dir. Yetkililer listesinde de bu şirketin adının yazılması gerekir. TTK 359/2 maddesine göre "Bir tüzel kişi yönetim kuruluna üye seçildiği takdirde, tüzel kişisiyle birlikte tüzel kişi adına tüzel kişi tarafından belirlenen sadece bir gerçek kişi de tescil ve ilan olunur. " Bu hükme göre hem ... İnşaat Yatırım ve Dış Ticaret A.Ş.'nin hemde yetkilisinin tescili gerekir. Oysa ki isim listesinde sadece ... adı vardır. Ticaret Sicil Yönetmeliği'nin 27. maddesi gereği "sicile yapılacak tescillerin, gerçeği tam olarak yansıtması, üçüncü kişilerle yanlış izlenim yaratacak nitelik taşımaması" gerekir. Bu şekilde kayıt ise yanlış izlenim verecek mahiyettedir. Ticaret Sicil Müdürlüğü'nün uygulaması doğru olup, kararın bu sebeple onanması gerekir. Bu sebeple Sayın Çoğunluk görüşüne katılamıyorum.", <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 09.07.2019).

²⁵⁴ Şirket paylarının miras yoluyla intikalinde, somut duruma uygun açık kanuni düzenleme olması halinde sicil müdürünün kanuni düzenleme çerçevesinde kesin tescil yapması gerektiği yönünde: **T.C. Yargıtay 11. H.D. 2016/2774 E., 2017/5125 K., 9.10.2017 T.:** "...Davacı vekili; müvekkili şirketin yetkilisi ve ortağı olan ...'in vefat ettiğini, şirketin diğer ortağı ve aynı zamanda ...'in eşi olan ... haricindeki murisin alt soyu olan tüm yasal mirasçılarının süresi içerisinde mirası reddettiklerini, bunun üzerine alınan mirasçılık belgesi gereğince ortaklar kurulu tarafından muris ...'in tüm paylarının eşi ...'e miras yoluyla intikali karar verildiğini, ancak bu kararın tescilinin davalı ... tarafından mirasçılık belgesinin yeterince açık olmadığı gerekçesiyle reddedilerek geçici olarak tesciline karar verildiğini, oysa TMK'nın 613. maddesinde altsoyun tamamının mirası reddetmesi halinde bunların payının sağ kalan eşe geçeceğinin belirtildiğini, bu sebeple davalı tarafından tescil talebinin reddedilerek geçici tescil yapılmasının usul ve yasaya aykırı olduğunu ileri sürerek geçici tescilin kesin tescile dönüştürülmesine karar verilmesini talep ve dava etmiştir...Davalı vekili; davacı tarafından sunulan mirasçılık belgesinde mirası reddeden mirasçıların yer aldığını, ancak murisin şirketteki pay oranının mirasçılar arasında ne şekilde taksim edileceği hususunun belirsiz olduğunu, müvekkili tarafından yapılan işlemin hukuka uygun olduğunu savunarak davanın reddini istemiştir...Mahkemece, iddia, savunma ve tüm dosya kapsamına göre; davacı şirketin ortağı olan muris ...'in mirasçılarından ..., ... ve ...'in ... 5. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin ilamı ile mirası reddettikleri, geriye mirasçı olarak murisin eşi ...'in kaldığı, veraset ilamına dayalı olarak alınan hisse

devir kararının geçici tescilinin yapıldığı, ancak davacı şirket ortağı ...'in ... dışındaki tüm mirasçılarının mirası reddetmeleri sebebiyle hisse devir kararının kesin tescilinin yapılması gerektiği gerekçesiyle miras yoluyla pay devrine dair kararın kesin tesciline karar verilmiştir...Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir...Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davalı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir... davalı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA, aşağıda yazılı bakiye 2,20 TL temyiz ilam harcının temyiz edenden alınmasına, 09/10/2017 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”, <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 09.07.2019). Ticaret sicili müdürünün kanuni dayanağı olmaksızın tescil talebini reddedemeyeceği yönünde: **T.C. Yargıtay 11. H.D. 2015/8594 E., 2016/2664 K. 10.3.2016 T.:** “...Davacı vekili, müvekkili şirketin 2011 yılına ait olağan genel kurul toplantısında alınan kararların tescil ve ilan işlemlerinin davalı tarafından,...1 Vergi Dairesi Başkanlığı'nın muvafakati olmadığı gerekçesiyle yapılmadığını, ancak Vergi Dairesi'nin vergi borçlarından dolayı kanunen şirket genel kurul toplantısını engelleme yetkisinin olmadığını, bu toplantıda şirketin yönetim kurulunun değiştirildiğini, şirket adresi değişikliği yapıldığını, davalının Vergi Dairesi'nin kanuna aykırı talimatını dikkate alarak tescil ve ilandan kaçınmasının şirket açısından telafisi imkansız zararlara yol açacağını, davalı tarafından hiç olmazsa 6102 Sayılı TTK'nın 32/4. maddesi uyarınca geçici tescil yaparak üç ay süre verilmesi gerektiğini, geçici tescil dahi yapılmadan tescil ve ilan talebinin reddolunmasının kanuna ve hakkaniyete uygun düşmediğini ileri sürerek, davalının 28.12.2012 tarihli tescil ve ilan işlemi yapılmaması yönündeki kararına itirazlarının kabulüne ve kararın iptali ile yaptıkları başvurunun tescil ve ilanına karar verilmesini talep ve dava etmiştir...Davalı vekili, davanın reddini istemiştir...Mahkemece, davanın kabulüne dair verilen karar davalı vekilinin temyizi üzerine Dairemizce onanmıştır...Davalı vekili bu kez karar düzeltme isteminde bulunmuştur...davalı vekilinin karar düzeltme isteğinin HUMK'nın 442. maddesi gereğince REDDİNE... oybirliğiyle karar verildi.”, <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 09.07.2019), **T.C. Yargıtay 11. H.D. 2014/16686 E., 2015/1927 K., 16.2.2015 T.:** “...Davacı vekili, müvekkili şirketin 2011 yılına ait olağan genel kurul toplantısında alınan kararların tescil ve ilan işlemlerinin davalı tarafından, ... Vergi Dairesi Başkanlığı'nın muvafakati olmadığı gerekçesiyle yapılmadığını, ancak Vergi Dairesi'nin vergi borçlarından dolayı kanunen şirket genel kurul toplantısını engelleme yetkisinin olmadığını, bu toplantıda şirketin yönetim kurulunun değiştirildiğini, şirket adresi değişikliği yapıldığını, davalının Vergi Dairesi'nin kanuna aykırı talimatını dikkate alarak tescil ve ilandan kaçınmasının şirket açısından telafisi imkansız zararlara yol açacağını, davalı tarafından hiç olmazsa 6102 Sayılı TTK'nın 32/4. maddesi uyarınca geçici tescil yaparak üç ay süre verilmesi gerektiğini, geçici tescil dahi yapılmadan tescil ve ilan talebinin reddolunmasının kanuna ve hakkaniyete uygun düşmediğini ileri sürerek, davalının 28/12/2012 tarihli tescil ve ilan işlemi yapılmaması yönündeki kararına itirazlarının kabulüne ve kararın iptali ile yaptıkları başvurunun tescil ve ilanına karar verilmesini talep ve dava etmiştir...Davalı vekili, davacının başvurusunun tescilini engelleyen hususun Vergi Dairesi'nin davacı hakkında oluşturduğu idari işlem olduğunu ve Vergi Dairesi'nin mevcut talimatı ve idari işlemine uygun hareket eden davalının eyleminin hukuka uygun olduğunu, ayrıca davanın özü itibarıyla idari işlemin hukuka aykırılığına dair olduğundan bu konuda İdare Mahkemeleri'nin görevli olduğunu savunarak, davanın reddini istemiştir...Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve dosya kapsamına göre, her ne kadar tescil için kanuni şartların varlığını tespit etmek davalı için bir görev ise de bir şirketin genel kurul kararlarının Vergi Dairesi Başkanlığı'nın onayı olmadığı durumda tescil edilemeyeceği gibi bir hükmün kanunlarımızda mevcut olmadığı, kaldı ki, davacının, genel kurulda almış olduğu kararların tescil edilmemesinin Vergi Dairesi Başkanlığı'na olan borçları ile bir bağlantı oluşturmadığı, bu kararlarda, şirketin borçlanmasına yol açacak ve şirketin Vergi Dairesi Başkanlığı'na hali hazırda var olan borcunu ödeme konusunda tehlike yaratacak bir karar yer almadığı, alınan diğer kararların da, şirketin faaliyetlerine devam edebilmesi için alınması gerekli kararlar olduğu, hal böyleyken, vergi borcu olduğu gerekçesiyle şirketin faaliyetlerine devamı için zorunlu kararların tescil edilmemesinin, bu şirketin işleyişine ket vurabileceği ve dolayısıyla mevcut borçlarını ödeyebilmesi için gerekli olan şirket faaliyetlerinin önünü kesebileceği, tescil ve ilanın, kamuya açıklığın ve bilgi edinmenin sağlanması gibi çok önemli sonuçları olduğu, olayda, tescilin yapılmamasıyla, bu sonuçlara ulaşılmasının da engellendiği gerekçesiyle, davanın kabulü ile, ...nın 28/12/2012 tarihli tescil ve ilan işlemi yapılmamasına dair karara karşı davacı itirazının kabulüyle sözü geçen kararın

iptaline ve 03/03/2014 tarihli duruşmada verilen 2011 yılı genel kurul ve genel kurulda alınan kararların ilan edilmesine dair ihtiyati tedbir kararı gereği ile mükerrer olmamak üzere 14/12/2012 tarihinde yapılan 2011 yılı olağan genel kurul kararlarının tescil ve ilanına karar verilmiştir...Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir...Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davalı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir... davalı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA... oybirliğiyle karar verildi.", <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 10.07.2019). Ticaret sicili müdürünün mevzuat çerçevesinde, kanuna, esas sözleşmeye, gerçeğe uygunluk yönünden yapmış olduğu inceleme sonucunda verilen ret kararının hukuka uygun olduğu yönünde: **T.C. Yargıtay 11. H.D. 2014/18997 E., 2015/4363 K., 30.3.2015 T.:** "...Dava, davacı şirketin yönetim kurulunca alınan kararın tescili isteminin davalı Ticaret Sicil Müdürlüğü'nce reddine dair kararın iptali ve yönetim kurulu kararının geçici tescili istemlerine ilişkindir...6102 Sayılı TTK'nın 32. maddesi uyarınca Ticaret Sicil Memuru tescili talep edilen hususların şirket anasözleşmesine ve kanuna uygunluğunu resen denetlemek zorundadır. Talep tarihinde yürürlükte bulunan mülga Ticaret Sicil Tüzüğü'nün 28. maddesiyle sonradan yürürlüğe giren Ticaret Sicil Yönetmeliği'nin 34. maddesinde de bu yönde düzenlemeler mevcuttur. Bu itibarla Ticaret Sicil Memuru'nun görevi; sadece tescil işleminden ibaret olmayıp, inceleme görev ve yetkisi kapsamında tescili zorunlu veya caiz olan hususlara dair hukuki ve fiili durum araştırması yapmayı da içermektedir. Ticaret Sicil Memuru tescili istenilen hususun; kanuna ve ana sözleşmeye uygunluğunun denetimi yanında gerçeğe uygunluğunu ve kamu düzenine aykırı olup olmadığını da resen denetlemelidir. Yapılacak denetim neticesinde çözümü bir mahkeme kararına bağlı bulunan veya sicil müdürü tarafından kesin olarak tescilinde duraksanan hususlar, ilgililerin istemi üzerine TTK'nın 32/4. maddesi uyarınca geçici olarak tescil olunabilmektedir...Dosya kapsamında alınan bilirkişi raporlarında açıklandığı üzere; davacının tescil başvurusunun reddine dair davalı Ticaret Sicil Müdürlüğü'nün ret kararının gerekçesi somut olaya uygun değildir. Ancak; TTK'nın 34. maddesi uyarınca açılan bir davada mahkemece; Ticaret Sicil Müdürlüğü kararı veya gerekçesiyle bağlı ve sınırlı bir inceleme yapılmayıp tescili istenilen kararın hukuka, anasözleşmeye ve gerçek duruma uygun olup olmadığı resen denetlenmelidir. Mahkemece alınan bilirkişi raporlarıyla tescili istenilen yönetim kurulu kararının şirket anasözleşmesine ve TTK'nın 390. maddesine aykırı hükümler içerdiği tespit edilmiştir. Tescili istenen yönetim kurulu kararının bir bütün olduğu, şirket anasözleşmesine ve kanuna aykırı kısımların haricinde kısmi tescilinin mümkün olmadığı gözetildiğinde; şirket anasözleşmesine ve kanunun emredici hükümlerine aykırı hükümler içeren ve TTK'nın 32/4. maddesi uyarınca geçici tescil koşullarını taşımayan yönetim kurulu kararının tesciline dair talebin reddi yerine yazılı gerekçeyle kabulü doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir...Yukarıda açıklanan sebeplerle davalı ve asli müdahil vekilinin temyiz itirazlarının kabulüyle hükmün davalı ve asli müdahil yararına BOZULMASINA...oybirliğiyle karar verildi.", <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 09.07.2019). Şirket genel kurul kararlarının iptal edilebilir olması halinde ticaret sicili müdürünün tescilden kaçınamayacağı ancak yaptığı incelemede kararın butlanının söz konusu olduğunun tespiti halinde tescil talebinin reddedileceği yönünde: **T.C. Yargıtay 11. H.D. 2012/10371 E., 2014/2036 K., 06.02.2014 T.:** "...Davacı vekili, müvekkilinin ortağı olduğu dava dışı...nin 15.11.2011 tarihinde genel kurulunu yaptığını, genel kurulun tescili için davalıya müracaat edildiğinde talebin reddedildiğini, ret gerekçesi olarakta ... 22. İcra Müdürlüğü'nün 2011/2380 esas sayılı dosyasında şirket ortağı... hisselerine alacaklı ...'in oy kullanmasının ve ilan edilen gündemde yer almayan hususların görüşmeye alınmasının gösterildiğini, ancak alacaklının İİK'nın 94. maddesi uyarınca görevlendirildiğini, idari merciinin bu durumu tartışamayacağını ileri sürerek davalı ... müdürlüğünün 24.11.2011 tarihli ret kararının iptaline karar verilmesini talep ve dava etmiştir...Mahkemece, iddia, savunma, toplanan kanıtlar ve tüm dosya kapsamına göre, genel kurulda gündem dışına çıkılarak yönetim ve denetçi seçildiği, bu hususların iptal nedeni olup, ticaret sicil memurunun geçici tescili reddedemeyeceği ancak, İİK. 94.maddesinin anonim şirketlerde hisselerin haczedilmesinin ve haczedilen payların devredilmesinin önlenmesinin düzenlendiği, alacaklı yada vekiline borçlu adına oy kullanma hakkını vermediği, bu şekilde genel kurulda oy kullanılmasının butlan nedeni olduğu, ticaret sicil memurluğunun kanuna aykırı yapılan bir işlemi tescil veya geçici tescil etmeyi reddetme hakkının bulunduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir...Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul

Kanunda tescil edilecek hususlar farklı maddelerde düzenlenmiş olmakla tescil edilecek hususların incelenmesi aşamasında, hususun hangi ilgili madde kapsamında olduğu, tescili için gerekli şartları sağlayıp sağlamadığının tespiti kanımızca uzmanlık ve hukuki altyapı gerektiren bir görevdir. Bu anlamda sicil müdürlüğü görevlilerinin hukukçu kişilerden olmaması ve kanun ile düzenlenen bu inceleme görevinin sınırlarının geniş tutularak sicil müdürüne yüklenmiş olması eleştirilebilir. Kanımızca sicil müdürünün takdir yetkisinin olmaması karşısında, tescili gerekli hususların düzenleme altına alındığı kanun maddeleri bazında hangi hususların incelenmesi gerektiği yönünde düzenleme yapılmalı ve sicil müdürünün inceleme görevi belirli ve sınırlı hale getirilmelidir. Ayrıca sicil müdürlüğü kadrosunun hukukçu kişilerden oluşturulması ihtimalinde de sicil işlemlerinin daha verimli işleyebileceği kanaatindeyiz.

2. Tescile Davet ve İhtar

Sicil müdürleri, tescili zorunlu olan hususlarda kanuni şekilde ve yasal süresi içinde tescil talebinde bulunulmamış olan hususları veya tescil edilecek hususların gerçeği tam olarak yansıtmadığını, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratacak nitelik taşıdığını ve kamu düzenine aykırı olduğunu haber aldığı takdirde, ilgili kişileri belirleyeceği makul bir süre içinde yasal zorunluluklarını yerine getirmeye veya o hususun tescilinin gerekli olmadığını ispat etmeye çağırarak görevlidir (TTK md.33, f.1). TSY md.38'e göre, ilgililerin tescil, tadil veya terkinle ilgili yükümlülüklerini yerine getirmemiş olanların noterlerce, ticaret odalarınca ve vergi daireleri gibi diğer resmi kurumlarca öğrenilmesi halinde, bu kurumların ticaret sicili müdürlüğüne bildirim yapması gerekmektedir. Bu bildirimi haber alan ticaret sicili müdürü, bildirim üzerine gerekli işlemleri yürütecektir. Bunun yanında ticaret sicili müdürünün başka yollarla tescili, tadili ya da terkinini gerekli bir hususu öğrenmesi halinde de ilgilileri tescile davet edebilir²⁵⁵.

ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davacı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir...hükümün ONANMASINA, ...oybirliğiyle karar verildi.”, <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 10.07.2019).

²⁵⁵ Demirel, a.g.e., s.181, dn.627.

Makul süre, TSY md.36/1’de 30 gün olarak belirlenmiştir. Müdür tarafından gönderilecek olan bu davet, davetin gerekçesi ile kanuni dayanaklarını, tescili gereken belgeler ve yaptırımları içerir. Bu süre içerisinde yasal zorunluluklarını yerine getirmeyen ilgili kişiye idari para cezası verilir. Müdürün davetine icabet edilmediği veya tescili gerektiren sebeplerin bulunmadığının ispatının yeterli görülmediği durumlarda müdür, durumu görevli asliye ticaret mahkemesine bildirmekle görevlidir. Mahkeme tarafından tescil kararı verilirse ilgili husus müdür tarafından re’sen tescil edilir (TSY md.36).

Sicil müdürünün, tescili zorunlu olan hususlarda kanuni şekilde ve yasal süresi içinde tescil talebinde bulunulmamış olan hususları veya tescil edilecek hususların gerçeği tam olarak yansıtmadığını, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratacak nitelik taşıdığını ve kamu düzenine aykırı olduğunu haber aldığı durumlarda, ilgili hususları re’sen tescil etme yetkisi bulunmamaktadır. Böyle durumlarda sicil müdürü ilgiliye makul süre vererek, yasal zorunluluklarını yerine getirmeye veya o hususun tescilinin gerekli olmadığını ispat etmeye davet etmelidir²⁵⁶. Sicil müdürü, ilgiliye yapacağı tescil davetinde, davetin gerekçesini, tescili gerekli belgeleri ve davete uyulmadığı takdirde uymamanın yaptırımlarını belirtmelidir. Belirlenen makul süre içerisinde yasal zorunluluklarını yerine getirmeyen ilgili kişiye idari para cezası verileceği TTK md.33, f.2’de düzenleme altına alınmıştır.

İlgili kişi, belirlenen makul süre içerisinde hususun tescile gerekli olmadığı yönünde kaçınma sebeplerini bildirdiği takdirde, yetkili ve görevli asliye ticaret mahkemesi dosyayı inceler (TTK md.33, f.3)²⁵⁷. İlgilinin belirtmiş olduğu kaçınma

²⁵⁶ T.C. Yargıtay 11. H.D. 18.04.1994 T., 1993/6485 E., 1994/3186 K.: “Davacı, ... ünvanı adı altında kasaplık et ticareti ile uğraşan davalının tacir olup uyarıya rağmen ticaret siciline kaydını yaptırmadığını ileri sürerek, davalının ticaret siciline kaydına ve TTK.nun 35/2. maddesi gereği cezalandırılmasına karar verilmesini talep ve dava etmiştir...Davalı vekili cevabında esnaf olan müvekkilinin esnaf ve ticaret sicili odasına kayıtlı olduğunu, tacir olmadığını belirterek davanın reddini istemiştir... Mahkemece, davalının .. tacir olduğu sonucuna varılarak davanın kabulü ile davalının ticari siciline kaydına, TTK.nun 23/2. maddesine göre (100.000) lira para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.. davalı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA...karar verildi.”, <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 11.06.2019); Özdamar, “Ticaret Sicili Memurunun Tek Başına Yaptığı İşlemlerden Dolayı Başvurulması Gereken Yargı Yolu”, s.291; Demirel, a.g.e., s.182.

²⁵⁷ T.C. Yargıtay 11. H.D. 21.11.2014 T., 2014/14650 E., 2014/18144 K.: “Talep eden ...Ticaret Sicil Müdürlüğü, ... 6102 Sayılı TTK'nın 33. maddesi ve Ticaret Sicil Yönetmeliği'nin 36. maddesi

sebepleri haksız dahi olsa sicil müdürünün davetine karşı yükümlülüğünü yerine getirmiş olduğundan hakkında para cezası uygulanamayacaktır²⁵⁸.

Sicil müdürünce belirlenen süre içerisinde yasal zorunluluklarını yerine getirmeyen veya kaçınma sebeplerini bildirmeyen ilgiliye idari para cezası verilmiş olması, yetkili ve görevli asliye ticaret mahkemesinin dosyayı incelemesine engel değildir. Mahkemece tescile gerekli hususun varlığı sonucuna ulaşırsa hususun tescilini ilgili sicil müdürüne emreder, aksi halde tescil talebi reddedilir (TTK md.33, f.3)²⁵⁹. Yani ilgili kişinin tescilden kaçınma sebeplerini bildirmemesi ve hakkında buna yönelik para cezası uygulanmasına rağmen tescilden kaçınması durumunda, sicilin gerçeğe aykırılığı devam edeceğinden, sicil müdürü söz konusu sorunu yetkili ve görevli asliye ticaret mahkemesine taşıyabilecek ve tescilin gerekip gerekmediği konusu mahkemece karara bağlanacaktır. Mahkemece yapılacak inceleme sonunda ilgili hususun tesciline karar verilmesi halinde, mahkeme kararı ile re'sen tescil gerçekleştirilmiş olacaktır²⁶⁰.

ETK döneminde, tescile davet edilen ilgililerin bu davete uymamaları halinde, haklarında para cezasına hükmedileceği düzenlenmiş ancak sicil müdürüne tescil işleminin yapılması için gerekli işlemleri yapma yetkisi verilmemişti. Ancak TTK

uyarınca şirketin tescile davet edilmiş olmasına rağmen, aleyhine talepte bulunulan şirket tarafından tescil yapılmayacağını bildirildiğini ileri sürerek, TTK'nın 33. maddesi uyarınca kararın resen Ticaret Sicili'ne tescilinin emredilmesine karar verilmesini istemiştir...Aleyhine talepte bulunulan vekili, davanın reddini savunmuştur...Mahkemece talebin kabulüne karar verilmiş, aleyhine talepte bulunulan vekilince temyiz edilen karar, Dairemizin 17.06.2014 tarihli kararında yazılı gerekçelerle onanmıştır...Aleyhine talepte bulunulan vekili, bu kez karar düzeltme isteminde bulunmuştur...talepte bulunulan vekilinin karar düzeltme isteğinin HUMK'nın 442. maddesi gereğince REDDİNE...karar verildi.", <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 11.06.2019).

²⁵⁸ Biçer, a.g.e., s.38; Karahan, a.g.e. 2015, s.132; Demirel, a.g.e., s.183.

²⁵⁹ T.C. Yargıtay 11. H.D. 17.06.2015 T., 2015/3023 E., 2015/8409 K.: "Davacı vekili, davalı A.. A..'nin Adana'da faaliyet gösteren 2 adet şubesinin Ticaret Siciline tescil yaptırmadan ticari faaliyetine devam ettiğinin belirlendiğini, TTK 33. ve 40. maddeleri ile Ticaret Sicil Yönetmeliği'nin 118. maddesi gereğince davalı şirkete tescile davet yazısı tebliğ edilmesine karşılık bunun sonuçsuz kaldığı ileri sürülerek davalı şubelerinin Adana Ticaret Siciline tesciline karar verilmesini talep etmiştir...Davalı vekili, dava konusu edilen işletmelerin yardımcı- ikincil işlemler yaptığını, bağımsız, kendi başına sını ve ticaret faaliyet vasfında faaliyette bulunmadığını, şube olarak tescillerinin mümkün olmadığını savunarak davanın reddini istemiştir...Mahkemece, ...bu nedenle şube niteliği taşımadıkları gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir...Davacı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA... karar verildi.", <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 11.06.2019).

²⁶⁰ Eminoğlu, a.g.e., s.61; Demirel, a.g.e., s.183-184.

md.33, f.3 hükmü ile sicil müdürünün mahkeme kararı ile re'sen tescil işlemi gerçekleştirebilmesi düzenleme altına alınmıştır²⁶¹.

Mevzuat değişikliği sonucu, tescil sırasında o günkü kurallara göre yapılmış bir sicil kaydı geçersiz duruma düşebilir veya tadiline ihtiyaç duyulabilir. Bu mevzuat değişimleriyle birlikte, kanun koyucu uyum sürecini düzenler. Ancak düzenlenmediği durumlarda TTK md.33 hükmünün uygulanması müdürün görevidir²⁶².

TTK'da ticaret siciline kaydedilmesi zorunlu olmayıp, sicil memurluğuna teslim edilmesi gereken belgelerin teslimi için davet ve ihtar olanağı sicil müdürüne tanınmamıştır²⁶³.

3. Sicilin Defter ve Belgelerini Koruma

Sicil esas defteri, gelen evrak defteri, giden evrak defteri, ihtar ve ceza defterleri, ticari işletme rehni kaydına mahsus defterler ile Bakanlığın gerekli gördüğü diğer defterler TSY md.12'de sicilde kullanılacak defterler olarak belirtilmiş ve bu defterlerin MERSİS üzerinden tutulacağı, defterlerde kayıt altına alınacak bilgilerin Bakanlık tarafından belirleneceği düzenleme altına alınmıştır.

Ticaret sicil müdürü, TTK md.35, f.1 hükmüyle, dilekçe, beyanname, senetler, belgeler ve ilanları içeren gazeteleri üzerlerine sicil defterinin tarih ve numaraları yazılması suretiyle saklamakla görevlendirilmiştir.

TTK md.35, f.2'ye göre Ticaret Sicili Müdürlüğü'nde saklanan tüm senet ve belgeleri ve ticaret sicilinin içeriğini herkes inceleyebilir, dilerse bu bilgi, belge ve içeriklerin onaylı suretlerini alabilir, bir konunun sicilde kaydının olup olmadığına dair onaylı belge talep edebilir. Yapılacak olan inceleme elektronik ortamda olabileceği gibi müdürlüklerde fiziken de yapılabilir. Fiziki inceleme sırasında müdürlükteki defterler ve belgeler, ilgili yerden dışarıya çıkarılamaz. Bu belgeler incelenirken müdür, kişisel verilerin korunmasıyla görevlidir. Ayrıca müdür fiziki

²⁶¹ Demirel, a.g.e., s.184.

²⁶² Bilge, **Ticaret Sicili**, s.106.

²⁶³ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.106.

inceleme sırasında talimatlarına uyulmadığı takdirde defter ve belgeleri kaldırma yetkisine sahiptir (TSY md.15). Ancak yönetmeliğe aykırı olmayan davranışların söz konusu olmaması halinde, sicil müdürü üçüncü kişilerin incelemelerini engelleyemez²⁶⁴. İncelemelerin elektronik ortamda yapılması ile ilgili olarak da kişisel verilen korunması ve bilgi güvenliği için gerekli tedbirler alınır (TTK md.24, f.5, TSY md.14, 15).

Sicilde tutulan defterlerden olan sicil esas defteri, gelen evrak defteri, giden evrak defteri, ihtar ve ceza defterleri, ticari işletme rehni kaydına mahsus defterler ile Bakanlığın gerekli gördüğü diğer defterler MERSİS sisteminin devreye girmesiyle birlikte bu sistemde tutulmaya başlanmıştır. MERSİS sistemine kayıt yapılırken gerçekleşen maddi hataların düzeltilmesi ve bu düzeltmenin maddi hata sebebiyle yapıldığının belirtilmesi müdürün görevidir. Bahsi geçen hatalı kaydın, TTSG’de daha önceden ilan edilmiş olması halinde, müdür tarafından yapılan düzeltme de TTSG’de ücretsiz olarak ilan edilmelidir (TSY md.13).

Elektronik ortamlarda teknik sorunlar yaşanması halinde, sicil işlemleri fiziken yazılı olarak yapılır. Teknik sorunların çözülmesi halinde ise, bu süreçte gerçekleştirilen kayıt ve işlemler müdür tarafından bir an önce MERSİS’e aktarılır (TSY md.13, f.4).

MERSİS ve dosya numaraları ile oluşturulan sicil dosyası içinde, tescile dayanak dilekçeler, beyannameler, senetler, belgeler ve ilanın yayınlandığı gazeteler süresiz olarak saklanır. MERSİS’in kullanıldığı müdürlüklerde verilen MERSİS numaraları ticaret sicili numarası yerine geçer ve önceki sicil numaraları dosya numarası olarak kullanılır (TSY md.19).

Sicilde tutulan evrak asıllarının mahkemeler, Cumhuriyet savcılıkları ve denetim elemanları tarafından talep edilmesi halinde, söz konusu evrakların birer sureti müdürlük tarafından saklanır. Talep edilen evrakların elektronik ortamda arşivlenmiş olması halinde, yetkili makama ilgili kayda elektronik ortamda inceleme imkanı verilir (TSY md.20).

²⁶⁴ Karahan, **a.g.e.** 2015, s. 124; Demirel, **a.g.e.**, s.132.

4. Diğer Sicillere Bildirim

Ticaret sicili müdürünün yapılan tescil işlemlerini, ilgili diğer sicillere bildirim görevinin kapsamı TTK ve ilgili diğer yasal düzenlemeler ile genişletilmiş ve değiştirilmiştir. Bu şekilde inceleme ile tescil işlemini gerçekleştiren ticaret sicili müdürüne yasal düzenlemeler kapsamında ilgili diğer sicillere bildirim yükümlülüğü getirilmiştir²⁶⁵.

Ticaret sicili müdürünün diğer sicillere bildirim görevi eTK döneminde yalnızca 1447 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu²⁶⁶ kapsamında düzenlenmişti. TTK döneminde ticaret sicili müdürüne verilen bildirim görevi genişletilerek ticari işletme devirlerinde, şirketlerin yapısal değişikliklerinde ve şirketlere aynı sermaye getirildiği durumlarda ilgili diğer sicillerde kayıtlı bulunan mal ve hakların yeni durum uyarınca kayıtlarının değiştirilmesini bildirme konusunda da görevli kılınmıştır²⁶⁷.

Ancak 2017 yılında yürürlüğe giren 6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu²⁶⁸ ile TİRK ilga edilmiş olup, TİRK ile ticaret sicili müdürüne verilen bildirim görevi TİTRK'de düzenleme dışı bırakılmıştır²⁶⁹.

Ayrıca, TSY md.124'e göre, ticari işletmenin merkezinin ve şubelerinin farklı ticaret sicili müdürlüğü yetki alanında olması halinde, merkezin kayıtlı bulunduğu yerdeki ticaret sicili müdürlüğünün, merkez kayıtlarında gerçekleşen değişiklikleri şubenin bulunduğu yerdeki ticaret sicili müdürlüğüne bildirme yükümlülüğü mevcuttur. Merkezin bulunduğu yerdeki ticaret sicili müdürlüğünün yapacağı bildirim üzerine, şubenin bulunduğu yerdeki ticaret sicili müdürlüğü, şube kayıtlarında değişiklik gerektiren hususların tescili için ilgililer tarafından başvuru olmaması halinde tescile davet ve ceza prosedürünü işletir (TSY md.124, f.1)²⁷⁰.

²⁶⁵ Gürbüz Usluel, **a.g.e.**, s.145-164; Fahri Özsungur, "Ticaret Sicili Müdürlüklerinin Resmi Kurumlara Bildirim Yükümlülükleri", **AÜHFD**, C.63, No.3, 2014, s.624; Demirel, **a.g.e.**, s.117-118.

²⁶⁶ R.G. 28.07.1971 T., No.:13909.

²⁶⁷ Demirel, **a.g.e.**, s.118.

²⁶⁸ R.G. 28.10.2016 T., No.: 29871.

²⁶⁹ Belin Köroğlu Ölmez, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Ticari İşletme Rehni", **TBB Dergisi**, 2017, No.129, s.261.

²⁷⁰ Özsungur, "Ticaret Sicili Müdürlüklerinin Resmi Kurumlara Bildirim Yükümlülükleri", s.636.

Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise, merkez ve şube kayıtlarına MERSİS üzerinden erişim sağlanması halinde müdürlüklerce ayrıca bir bildirim yapılmasına gerek olmadığı düzenlenmiştir (TSY md.124, f.2).

a. Ticari İşletmenin Devri

TTK md.11, f.3'e göre, ticari işletmeler, içerdikleri malvarlıklarının devri için ayrı ayrı tasarruf işlemlerinin yapılmasına gerek olmadan, bütün olarak devredilebilir. Aksi belirlenmediği sürece devir sözleşmesi, duran malvarlıkları, işletme değeri, kiracılık hakkı, ticaret unvanı diğer fikri mülkiyet hakları ve diğer malvarlığı unsurlarını kapsar. Bu sözleşmeler ticaret siciline tescil ve ilan edilir.

TSY md.135, f.5'e göre, devredilen işletmenin malvarlığına dahil olup, farklı sicillerde kayıtları bulunan mal ve hakların devralan adına tescilinin gerçekleştirilmesi amacıyla ticari işletmenin devri işleminin tescili ile eş zamanlı olarak sicil müdürlüğünce ilgili sicile derhal bildirim yapılır. TSY düzenlemesine paralel olarak, Şirketlerde Yapı Değişikliği ve Ayni Sermaye Konulmasında Siciller Arası İşbirliğine İlişkin Tebliğ'de (SAİT)²⁷¹ de ticari işletmenin devrinde bu işletmeye sürekli olarak özgülenmiş tapu, gemi ve benzeri sicillerde kayıtlı malvarlıklarının devralan adına tescilinin, ticari işletmenin devrinin tescili ile eş zamanlı yapılması amacıyla ticaret sicili müdürlüğünce ilgili sicillere bildirileceği düzenlenmiştir (SAİT md.4, f.3, md.5).

Ticaret sicili müdürlüğünün ticari işletme devrinden doğan diğer sicillere bildirim yükümlülüğü görüldüğü üzere, TTK'da düzenlenmemiş, TSY ve SAİT'in ilgili maddelerinde hüküm altına alınmıştır²⁷². Ticaret sicili müdürlüğüne yüklenen bu görev ve yetkinin kanunla düzenlenmeyerek, TSY ve SAİT hükümleri ile düzenlenmesi doktrinde eleştirilmiş ve teknik açıdan uygun görülmemiştir²⁷³.

İlgili siciller ticaret sicili müdürlüklerince yapılan bildirimden itibaren devre konu mal ve haklar üzerinde eski hak sahiplerinin taleplerinin yeni hak sahipleri

²⁷¹ R.G. 31.10.2012 T., No.: 28453.

²⁷² Demirel, **a.g.e.**, s.123.

²⁷³ H. Ercümen Erdem, "Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Ticari İşletmenin Devri", **Prof. Dr. Aydın Zevkliler'e Armağan**, Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi, C.8 Özel Sayı, 2013, 1003-1004; Gürbüz Usluel, **a.g.e.**, s.152; Demirel, **a.g.e.**, s.123.

aleyhine hukuki sonuç doğuracak olması halinde bu taleplere ilişkin işlemleri yapamayacaktır (SAİT md.6, f.2). Gerekli bildirimin sicil müdürü tarafından yapılmaması durumunda SAİT md.6, f.2’de düzenlenen korumadan yoksun kalınması gündeme gelecektir. Yine ticaret sicili müdürünün ticari işletme devrinde söz konusu malvarlıklarının kayıtlı olduğu sicillere gereken bildirim yapılmaması halinde ticaret sicili ve diğer sicillerin kayıtlarında farklılık meydana gelecektir. TTK düzenlemesine göre ticari işletmenin devrinde işletmeye dahil malvarlığının tabi oldukları zorunlu tasarruf işlemleri ayrı ayrı yapılmaksızın bir bütün olarak devredilebileceği öngörüldüğünden devir işlemiyle tescilsiz iktisap hali söz konusu olacaktır. Böylece aksi öngörülmemişse, ayrı ayrı belirtilmemiş olmasına rağmen işletmenin tüm malvarlığı devralana geçecektir. Ticaret sicili müdürlüğünün devir işleminin tescili ile eşzamanlı olarak gereken bildirimleri yapmaması durumunda tapu sicili açısından iyiniyetli üçüncü kişilerin devre konu malvarlıkları üzerinde hak sahibi olabilmesi söz konusu olabilir (TMK md.1023). İlgilerin gereken bildirimin yapılmamasından dolayı zarara uğraması halinde devlet ve ilgili odanın sorumluluğuna gidilebilecektir²⁷⁴.

Taşınmazlar açısından tapu sicilinde, sicili bulunan diğer hususlar bakımından ise ilgili özel sicillerde bulunan kayıtlardan tescil edilen hususların yani malvarlıklarının bir ticari işletme veya şirket malvarlığı olduğu anlaşılıyor ise ilgili kişinin ticaret sicilini inceleme yükümlülüğü doğmaktadır. Bu durumda ticaret sicilini inceleme yükümlülüğünü yerine getirmeyen ilgilinin TMK md.3 f.2’ye göre iyiniyet iddiasında bulunamayacaktır. Çünkü durumun gereklerine göre kendisinden beklenen özeni göstermemiş olacak ve bu bakımdan devir işleminin ticaret siciline tescili ile doğan sicilin olumlu etkisi ilgililerin iyiniyet iddialarını geride bırakacaktır²⁷⁵.

b. Ticari İşletmenin Rehni

TİRK md.7’ye göre ticari işletme rehninin ticaret siciline tescil edilmesinden sonra ticaret sicili veya esnaf ve sanatkarlar sicili müdürlerinin kurulan rehni, ticari

²⁷⁴ Demirel, **a.g.e.**, s.123.

²⁷⁵ Gürbüz Usluel, **a.g.e.**, s.161; Demirel, **a.g.e.**, s.123-124.

işletmenin faaliyet gösterdiği gayrimenkul, işletmenin sahibine ait ise gayrimenkulün kayıtlı olduğu tapu kütüğünde beyanlar hanesine; marka, lisans gibi haklar için ilgili sicile; maden siciline; motorlu araçlar için trafik siciline; rehin veren işletmenin varsa şubelerinin kayıtlı bulunduğu sicillere kaydedilmek üzere bildirme yükümlülükleri bulunuyordu.

Ticari işletme rehni, ticaret siciline tescil ile kurulur. Ticari işletme rehninde, ticaret sicili müdürünün diğer sicillere yapacağı bildirim açıklayıcı nitelikte olup, bu bildirim rehin hakkının doğumu açısından önem arz etmez. Dolayısıyla diğer sicillere bildirim yapılmaması veya geç yapılması rehin hakkının doğmasına engel değildir²⁷⁶.

Ancak ticari hayatın gelişmesi ve değişmesi ile ihtiyaçlara cevap verebilme amacıyla TİRK, 01.01.2017 tarihinde yürürlüğe giren 6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu ile ilga edilmiştir. Bu yeni kanun ile birlikte, ticari işletme rehni, bu rehinin kuruluşu, rehinin tescil edileceği sicil ve diğer hususlar bakımından birçok yeni düzenleme getirilmiş²⁷⁷.

TİTRK'ya md.4'e göre, rehin hakkının kurulması için rehin sözleşmesinin sicile tescili zorunludur. İlgili kanunda düzenlenen sicil, ticaret sicilini değil, md.8,f.1'e göre, rehinli taşınır sicilini ifade etmektedir. Bu sicil, rehinin tesisi, rehin sözleşmelerinin tescili, terkini, tadili, rehin hakkının devri gibi taleplerin alınması, üçüncü kişiler açısından hukuki sonuç doğurması, rehinli alacaklıların öncelik hakkının belirlenmesi gibi amaçlarla kurulmuştur ve bu kanun ile getirilen yeniliklerdendir. Bu yenilikler ile, TİRK döneminde rehin tescillerinin yapıldığı ticaret sicili veya esnaf ve sanatkarlar sicili yerine rehinli taşınır sicili kurulmuştur²⁷⁸.

Ticaret sicili müdürüne TİRK kapsamında verilen diğer sicillere bildirim yükümlülüğünde de değişiklikler yapılmış, rehinli taşınır siciline yapılacak tescillerin diğer sicillere bildirilmesi düzenlemesi kaldırılmıştır. Buradaki boşluk, Rehinli Taşınır Sicili Yönetmeliği'nin²⁷⁹ 13. Maddesi ile doldurularak, siciller arasında ihtiyaç duyulan veri aktarımının, elektronik ortamda yapılacağı, fiziken tutulan ve

²⁷⁶ Demirel, **a.g.e.**, s.121.

²⁷⁷ Köroğlu Ölmez, **a.g.e.**, s.261.

²⁷⁸ Köroğlu Ölmez, **a.g.e.**, s.269-270.

²⁷⁹ R.G. 31.12.2016 T., No.: 29935.

elektronik ortamda bulunmayan verilerin ise fiziken bildirileceği düzenleme altına alınmıştır²⁸⁰. Kanun koyucunun yapmış olduğu değişikliklerle, daha önce sicil müdürünün görev ve yetkisi kapsamında olan diğer sicillere bildirim yükümlülüğü ortadan kalkmıştır.

c. Ayni Sermaye Getirilmesi

Ayni sermaye hakkındaki TTK md.128'e göre bilirkişiler tarafından belirlenen değerleriyle taşınmazlar tapuya şerh edildiği, fikri mülkiyet hakları ve diğer değerler ilgili özel sicillere kaydedildiği veya taşınırлар güvenilir bir kişiye tevdi edildiği takdirde şirket sözleşmesi veya esas sözleşmede yer alan bu hususlar ayni sermaye olarak kabul edilir. Yine aynı hükme göre özel sicillere yapılan kayıtlar üçüncü kişilerin iyiniyetini kaldıracaktır. Taşınmaz mülkiyetinin veya taşınmaz üzerindeki diğer ayni hakların ayni sermaye olarak gösterilmesi durumunda tapu siciline tescilden sonra şirket bu haklar üzerinde tasarruf yetkisine sahip olur. Ticaret sicili müdürü, tapu siciline ve ilgili diğer sicillere tescile ilişkin bildirimleri re'sen ve derhal yapar.

Ayni sermayenin kabul edilip edilmeyeceğine yönelik ticaret sicili müdürü, getirilen ayni sermayenin TTK md.128 hükmüne uygunluğunu incelemekle yükümlüdür. Getirilen ayni sermayenin şartlara uygun olmaması halinde ticaret sicili müdürü ayni sermayeyi kabul etmeyecek ve şirketin tescilini gerçekleştirmeyecektir²⁸¹.

Ayni sermaye getirilmesinde ticaret sicili müdürü ilgili sicillere yapacağı bildirimde, mülkiyet değişikliğine konu mal ve hakların mahkeme vasıtası ile atanan bilirkişi marifetiyle tespit edilmiş kıymeti, sermaye şirketlerinin kuruluşu esnasında bazı ayni varlıkların devralınması durumunda mülkiyet değişikliğine konu mal ve hakların mahkeme vasıtası ile atanan bilirkişi marifetiyle tespit edilmiş kıymeti, ticaret şirketlerinin kuruluşunda şirketin kuruluşunun tescil edildiği, şirket unvanı, adresi, sicil numarası, ortaklık yapısı, temsile yetkililerin isim, soy isim ve TC kimlik

²⁸⁰ Köroğlu Ölmez, **a.g.e.**, s.271.

²⁸¹ Gürbüz Usluel, **a.g.e.**, s.154; Oruç Hami Şener, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı**, 2.bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s.111; Demirel, **a.g.e.**, s.126.

numaraları, yeni hak sahibi olan şirketin şirket sözleşmesi ve değerlemeye ilişkin raporlarını ekleyerek yazılı olarak bildirir (SAİT md.5, f.1/b, c, d, f.2)²⁸².

d. Yapısal Değişiklikler

Ticaret şirketlerinin yapısal değişiklikleri olarak düzenlenen birleşme, bölünme, tür değiştirme işlemleri ticaret siciline tescil ile hukuken geçerli olur (TTK md.153, f.1, md.179, f.4, md.189, f.2).

Birleşme işleminde, birleşme kararı alınmasını müteakip birleşmeye katılan tüm şirketlerin yönetim organları birleşme kararının tescili için devrolunan şirketin kayıtlı olduğu sicil müdürlüğüne başvurur. Devralan şirketin birleşme kararını kendi sicil müdürlüğünde tescil ettirebilmesi için, öncelikle devrolunan şirketin birleşmeyi kayıtlı bulunduğu ticaret sicili müdürlüğünde tescil ettirmesi gereklidir. Birleşmenin tescili işlemi, devralacak şirketin kayıtlı olduğu sicil müdürlüğüne, devrolunan şirketin kayıtlı olduğu müdürlük tarafından derhal bildirilir (TTK md.152, f.1, TSY md.127, f.1,2). Devrolunan şirketin çeşitli sicillerde kayıtlı bulunan mal ve haklarının devralan şirket adına tescili için, devralan şirketin kayıtlı bulunduğu sicil müdürlüğü tarafından birleşme kararının tescili ile eş zamanlı olarak ilgili sicillere derhal bildirim yapılır (TSY md.127, f.6).

Bölünme işleminde, bölünme kararının onaylanmasını müteakip yönetim organı, bölünme kararının tescili için kayıtlı olduğu ticaret sicili müdürlüğünde tescil talep eder. Bölünmeye katılan diğer şirketler, bölünen şirket bölünme kararını tescil ettirmeden kendi kayıtlı oldukları müdürlüklerde tescil talebinde bulunamazlar (TTK md.179, f.1, TSY md.129, f.1,2). Bölünen şirketin çeşitli sicillerde kayıtlı bulunan mal ve haklarının bölünmeye katılan diğer şirketler adına tescili için, bu şirketlerin kayıtlı bulunduğu sicil müdürlüğü tarafından bölünme kararının tescili ile eş zamanlı olarak ilgili sicillere derhal bildirilir (TSY md.129, f.7).

Tür değiştirme işleminin ise TTK md.189, f.2’de yönetim organı tarafından ilgili ticaret siciline tescil edileceği düzenlenmiştir. Tür değiştirme işlemi, tescil ile

²⁸² Demirel, a.g.e., s.127, dn.426.

hukuki geçerlilik kazanacaktır. Tür değiştirme işlemi, tür değiştiren şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret sicili müdürlüğü tarafından tescil edilir. Tür değiştiren şirketin çeşitli sicillerde kayıtlı bulunan mal ve haklarının yeni türdeki şirket adına tescilinin gecikmeden gerçekleştirilmesi adına ticaret sicili müdürlüğü tarafından yeni türün tescili ile eş zamanlı olarak ilgili sicillere derhal bildirilir (TSY md.131, f.3).

Yapısal değişikliklerde diğer sicillere yapılması gereken bildirimlerin yönetmelikte ‘eş zamanlı’ olarak yapılacağı düzenlenmişse de bu ibareden ne anlaşılması gerektiği açıkça düzenlenmemiştir. Ancak ilgili bildirim işleminin hak kaybına sebebiyet vermemesini teminen müdürlüğün iş yüküne göre olabildiğince hızlı şekilde, mümkünse tescil işlemi ile aynı gün içerisinde ve en geç tescil işleminin yapıldığı günün ertesi günü mesai saatinin bitimine kadar yapılması gerekmektedir²⁸³.

5. Ticari Defterlerin Onaylanması

6335 sayılı kanunla değiştirilmiş TTK md.64, f.3’e göre yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri, pay defteri, yönetim kurulu karar defteri ve genel kurul toplantı ve müzakere defterlerinin açılış onayları kuruluş esnasında ve kullanılmadan önce noterce yapılır. Ticaret sicili müdürü de şirketlerin sicile tescili sırasında defterlerin açılış onayını yapabilecektir. Ancak ticaret sicili müdürüne ticari defterlerin onaylanması görev ve yetkisi veren ilgili fıkranın beşinci cümlesi 7099 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un²⁸⁴ 22. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. Yine aynı kanun maddesi ile TTK md.64, f.3’e ek cümle eklenmiş ve buna göre anonim ve limited şirketlerin ticaret siciline tescil işlemi sırasında defterlerinin açılış onaylarının ticaret sicil müdürlüklerince yapılacağı düzenleme altına alınmıştır. Aynı zamanda ticari defterlerin elektronik ortamda tutulması durumunda defter açılışlarının ve yevmiye defteri ile yönetim kurulu karar defterinin kapanışında noter onayının

²⁸³ Özşungur, “Ticaret Sicili Müdürlüklerinin Resmi Kurumlara Bildirim Yükümlülükleri”, s. 634, 635.

²⁸⁴ R.G. 10.03.2018 T., No: 30356

aranmayacağına ek olarak ticaret sicili müdürlüğünün de onayı aranmayacağı yönünde düzenleme yapılmıştır.

Buna göre yapılan değişikliklerle, ticaret sicili müdürünün onaylaması gereken defterler sınırlandırılmış, yalnızca anonim ve limited şirketlerin ticaret siciline tescil işlemi sırasında defterlerinin açılış onaylarının ticaret sicili müdürü tarafından yapılması düzenleme altına alınmıştır.

6. Belgelerin Gönderilmesi

ETK döneminde yürürlükte olan TST’de ticari işletmelerin Türkiye içinde yaptıkları merkez değişikliklerinde, eski ve yeni merkezin farklı ticaret sicili alanına girmesi durumunda, eski merkezin bulunduğu müdürlükteki sicil dosyasının, yeni merkezin bulunduğu yerdeki müdürlüğe gönderilmesi zorunluluğu düzenlenmemiştir. TSY md.114 düzenlemesi ile ticaret sicili müdürüne yeni bir görev yüklenerek, Türkiye içindeki merkez değişikliklerinde, eski merkezin kayıtlı olduğu müdürlüğün kayıt silme işlemini takiben, ilgili işletmenin sicil dosyasını yeni merkezin bulunduğu müdürlüğe göndermesi gerektiği hüküm altına alınmıştır. Eski merkezin kayıtlı olduğu müdürlük görevi gereği, ilgili işletmenin sicil dosyasının aslını, dosya içerisindeki tüm belgelerin tarih sırasına dizilmiş dizi pusulası ile kayıt silme işleminden itibaren en geç on iş günü içerisinde yeni merkezin bulunduğu müdürlüğe güvenli bir şekilde gönderecektir. (TSY md.114). Yönetmelikte güvenli gönderimin şekli açıklanmamış olmakla, sicil müdürü gereken önlemleri alarak gönderinin güvenli bir şekilde diğer sicil müdürlüğüne ulaşmasını sağlamalıdır²⁸⁵.

Yapılan merkez değişikliklerinde, ticaret sicili müdürlerine yüklenen bir diğer görev ise, yeni merkezin bulunduğu yerdeki sicil müdürlüğünün, eski merkezin bulunduğu yer müdürlüğüne bildirim yapmasıdır. TSY md.112’ye göre, eski merkezin bulunduğu yer, yeni merkezin bulunduğu yerdeki sicil müdürlüğüne de kaydedilecek ve yeni merkezin bulunduğu yerdeki sicil müdürlüğü, eski merkezin bulunduğu yerdeki sicil müdürlüğünü tescille ilgili bilgilendirecektir. Yeni merkezin bulunduğu yerdeki sicil müdürlüğünün yapacağı bildirimin önemini TSY md.113

²⁸⁵ Fahri Özsungur, **Ticaret Sicili Uygulamaları ve Pratik Çözümleri**, 2. bsk., Ankara, Adalet Yayınevi, 2017, s.149, 150.

hükmü ortaya çıkarıyor olup, buna göre eski merkeze ilişkin kaydın silinmesi işlemi ancak yeni merkezin tescilinin bildirilmesine bağlıdır²⁸⁶.

Doktrinde eski merkezdeki kaydın silinmesinin, yeni merkezdeki tescilin bildirilmesine bağlanmış olması yönündeki TSY md.113 düzenlemesinden, bildirim ticaret sicili müdürlüğünce yapılması gerektiği sonucunun çıkarılamayacağı ve bildirim ilgililer ve ticaret sicili müdürlüklerince yapılabileceği belirtilmiş olup, kanaatimizce TSY md.112, f.2 çerçevesinde, eski merkezin bulunduğu yerdeki ticaret sicili müdürlüğüne yapılacak bildirim ilgililer tarafından değil yeni merkezin kaydedildiği ticaret sicili müdürlüğünce yapılması gerekmektedir²⁸⁷.

7. Resmi Kurumlara Bildirim

a. Vergi Dairesi

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun²⁸⁸ 153. maddesine göre, TTK'nın 27. maddesi doğrultusunda tescil talebinde bulunan kurumlar vergisi mükelleflerinin başvuru evraklarının birer sureti ticaret sicili müdürlüğünce, ilgili vergi dairesine gönderilir. Evraklar yazılı gönderilebileceği gibi elektronik ortamdan da gönderilebilir. TTK md.27 düzenlemesi de, VUK md. 153 ile uyumlu olup, ticaret sicili müdürlüklerine, tescil için talepte bulunan kurumlar vergisi mükelleflerinin başvuru evraklarının birer suretinin ilgili vergi dairesine intikal ettirilmesi görevi yüklenmiştir. Ticaret sicili müdürlüklerince evraklar vergi dairesine intikal ettirildiğinde, ilgili mükelleflerin işe başlamayı bildirme yükümlülükleri yerine getirilmiş sayılır. Yine VUK md.168 ile, şirketlerin kuruluş aşamasındaki işe başlama bildirimlerinin ticaret sicili müdürlüklerince ilgili vergi dairesine işe başlama tarihinden itibaren on günlük sürede yapılması gerektiği hükme bağlanmıştır. Ayrıca VUK md.153 ile, ticaret sicili müdürlüklerine yüklenen bu

²⁸⁶ Özşungur, **Ticaret Sicili Uygulamaları ve Pratik Çözümleri**, s.150.

²⁸⁷ Eski merkezdeki kaydın silinmesinin, yeni merkezdeki tescilin bildirilmesine bağlanmış olması yönündeki TSY md.113 düzenlemesinden, bildirim ticaret sicili müdürlüğünce yapılması gerektiği, yükümlü olduğu sonucunun çıkarılamayacağı ve bildirim ilgililer ve ticaret sicili müdürlüklerince yapılabileceği yönünde bkz. Özşungur, **Ticaret Sicili Uygulamaları ve Pratik Çözümleri**, s.149, 150.

²⁸⁸ R.G. 10.01.1961 T., No.: 10703.

görevin gereği gibi yerine getirilmemesine yaptırım bağlanmış olup, buna göre süresinde bu görevini yerine getirmeyen ticaret sicili müdürlüklerine yönelik işe başlamanın zamanında bildirilmemesine ilişkin usulsüzlük cezası hükümleri uygulanır²⁸⁹.

İlgili düzenlemelere göre, ticaret sicili müdürlüklerine yüklenen bu görev şirketler açısından getirilmiş, gerçek kişiler açısından ise müdürlüklere bu yönde bir görev verilmemiştir. Dolayısıyla gerçek kişi işletmeler açısından müdürlüklerin ilgili vergi dairesine işe başlama bildirimi yapma yükümlülüğü yoktur. VUK md.153 ve TTK md.27’de ticaret sicili müdürlüklerine, ‘kurumlar vergisi mükellefleri’ yönünden görev ve sorumluluk yüklenmiş olup, bahsedilen mükellefler, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu²⁹⁰ md.1’de sayılmıştır. Buna göre ticaret sicili müdürlükleri, sermaye şirketleri yani anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler, kooperatifler, iktisadi kamu kuruluşları, dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler ve iş ortaklıklarının tescil talebinde bulunmaları halinde, başvuru evraklarını ilgili vergi dairesine intikal ettirilmelidir²⁹¹.

Ticaret sicili müdürlüğünce yerine getirilmesi gereken bu görev, eTK’da düzenlenmemiş olup, TTK ile getirilen yeniliklerdendir²⁹².

b. Ticaret Bakanlığı’na

Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu Uygulama Yönetmeliği²⁹³ ile ticaret sicili müdürlüklerine Bakanlık’a bildirim yapma görevi verilmiştir. Yönetmeliğin 4. maddesine göre, Bakanlığın doğrudan yabancı yatırımlara ilişkin bilgi teminini sağlamak amacıyla, ticaret sicili müdürlüklerine, 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu²⁹⁴ kapsamındaki şirket ve şubelerin kuruluşları aşamasında ilgililer tarafından doldurulan ‘Şirket ve Şube Kuruluş Bildirim Formu ve

²⁸⁹ Özsungur, “Ticaret Sicili Müdürlüklerinin Resmi Kurumlara Bildirim Yükümlülükleri”, s.625-627.

²⁹⁰ R.G. 21.06.2006 T., No.: 26205.

²⁹¹ Özsungur, “Ticaret Sicili Müdürlüklerinin Resmi Kurumlara Bildirim Yükümlülükleri”, s. 625-627.

²⁹² Gönen Eriş, **Ticari İşletme ve Şirketler**, 3 bsk., Ankara, Seçkin Yayıncılık, Mayıs 2017, s.841.

²⁹³ R.G. 20.08.2003 T., No.:25205.

²⁹⁴ R.G. 17.06.2003 T., No.: 25141.

Dilekçesi'nin, tescil ve ilana tabi her türlü ana sözleşme değişikliklerinin ve müdürlüklere iletilen 'Ortaklar Listesi' veya 'Hazirun Cetveli'nin bir nüshasının Bakanlığa gönderilmesi görevi yüklenmiştir²⁹⁵.

Yönetmelikte bahsi geçen Bakanlık, yine Yönetmeliğin 3. maddesine göre Ekonomi Bakanlığı olmakla, 09.07.2018 tarihli 703 sayılı KHK²⁹⁶ düzenlemesi gereği Ekonomi Bakanlığı'nın Ticaret Bakanlığı olarak anlaşılması gerekmektedir.

c. Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'na

İşverenlerin, çalıştıracakları işçi sayısını ve bu işçilerin işe başlama tarihlerini Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'na bildirme yükümlülükleri vardır. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun²⁹⁷ 11. maddesi ile işverenler, en geç sigortalı çalıştırmaya başladığı tarihte işyeri bildirgesini Sosyal Güvenlik Kurumuna vermekle yükümlü tutulmuştur. Ancak şirket kuruluşunun ticaret sicili müdürlüklerine bildirilmesi durumunda ilgili bildirim Kuruma yapılmış sayılır ve bu durumda ayrıca işyeri bildirgesi düzenlenmesine gerek yoktur. Bu aşamada ticaret sicili müdürlüklerine bildirim görevi yüklenmiş olup, şirket kuruluşlarında müdürlüklere yapılan bildirimlerin artık ilgililer tarafından doğrudan Kuruma değil, ticaret sicili müdürlükleri tarafından Kuruma bildirilmesi düzenlenmiştir. Ticaret sicili müdürlükleri yapılan bildirimleri en geç on gün içerisinde ilgili Kuruma bildirmek zorundadır. Kanun koyucu tarafından düzenlenen bu süre azami süre olup, ticaret sicili müdürlükleri tarafından bu süreye uyulmaması yaptırıma bağlanmıştır. Aynı Kanunun 102. maddesine göre, görevini gereği gibi yerine getirmeyen ticaret sicili müdürlükleri idari para cezası ile karşı karşıya kalacaktır. Yine idari para cezası verilmiş olsa da, ticaret sicili müdürlüklerinin

²⁹⁵ Özsungur, "Ticaret Sicili Müdürlüklerinin Resmi Kurumlara Bildirim Yükümlülükleri", s.627.

²⁹⁶ Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, R. G. 09.07.2018 T., No.: 30473, 3. Mükerrer.

²⁹⁷ R.G. 16.06.2006 T., No.: 26200.

bildirim yükümlülüğü devam edecektir. Ticaret sicili müdürlükleri tarafından Kuruma yapılacak bu bildirim, sigortalılar yönünden yapılacak olan bildirimdir²⁹⁸.

Ticaret sicili müdürlüklerinin yukarıda bahsedilen 5510 sayılı Kanun’la belirlenen bildirim görevinin yanında ayrıca Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği’nin²⁹⁹ 11. ve 14. maddeleri gereği de Kuruma bildirim görevi söz konusudur. Bu bildirim görevleri şirket ortakları yönünden yapılacak olan bildirim görevleri olmakla, sigortalılığın başlangıcı ve sona ermesi halleri için düzenlenmiştir. Yönetmeliğin 11. maddesine göre, limited şirket ortakları ile sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin komandite ortaklarının sigortalılık halleri, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketin ticaret siciline tescili tarihinde başlar. Ticaret sicili müdürlükleri de bu tescil tarihini on beş gün içinde Kuruma bildirmekle yükümlüdür. Yönetmeliğin 14. maddesine göre ise, mahkemece tasfiyenin açılmasına karar verilen şirketlerin ortaklarının talepleri olması halinde, bu ortakların sigortalılıkları mahkemenin vereceği karar tarihinde sona erer. Sigortalı ortağın talebi olmaması halinde ise ortağın sigortalılığı tasfiye kurulu kararının ticaret sicili müdürlüğü tarafından tescil edildiği tarihte sona erer. Bu tarih, ticaret sicili müdürlüğü ve sigortalı ortak tarafından on gün içinde Kuruma bildirilmelidir. Sigortalılığın sona ermesi açısından ilgili Yönetmelik hükmüne göre Kuruma yapılacak olan bildirimde hem ticaret sicili müdürlüğüne hem de sigortalı ortağa bildirim yükümlülüğü düşmektedir³⁰⁰.

II. MÜDÜR YARDIMCILARI İLE DİĞER GÖREVLİLERİN GÖREV VE YETKİLERİ

TSY md.7, f.3 hükmüne göre müdür, müdür yardımcıları ve diğer görevliler arasındaki iş bölümünü, müdürlüğün iş yoğunluğuna göre düzenler. Buna göre, müdür yardımcıları ve diğer görevliler, müdür tarafından verilen görevleri yerine

²⁹⁸ Özsungur, “Ticaret Sicili Müdürlüklerinin Resmi Kurumlara Bildirim Yükümlülükleri”, s.629-631.

²⁹⁹ R.G. 12.05.2010 T., No: 27579.

³⁰⁰ Özsungur, “Ticaret Sicili Müdürlüklerinin Resmi Kurumlara Bildirim Yükümlülükleri”, s.632, 633.

getirmekle görevlidir. Bununla birlikte, müdür yardımcıları ile sicil görevlilerine müdürlükteki görevleri haricinde başka görev verilemez (TSY md.7, f.6).

TSY md.7, f.4'e göre, müdür yardımcısının görevleri arasında, herhangi bir sebeple müdürün görevde olmaması durumunda, müdürlüğe vekalet etmek vardır. Müdür yardımcısı sayısının birden fazla olması halinde, vekalet edecek müdür yardımcısı müdür tarafından belirlenir.

Ticaret sicili müdürlüklerinde görev alacak diğer görevliler TSY md.7, f.2'ye göre, müdür ve müdür yardımcıları kadrolarının tamamının bir sebepten boşalması halinde oda tarafından vekaleten müdür olarak görevlendirilebileceklerdir. Bu durum yazılı olarak Ticaret Bakanlığı'na bildirilecek ve bu görev altı aydan fazla devam etmeyecektir. Bu süre içerisinde müdür ve/veya müdür yardımcıları atanmadığı takdirde TSY md.5, f.1 hükmü uyarınca Bakanlık, ticaret sicili işlemlerinin yürütülmesi için belirleyeceği bir odadaki müdürlüğü görevlendirir. Ticaret sicili işlemlerinin altı ay gibi uzun bir sürede, ehil olmayan bir görevli tarafından sürdürülmesi doktrinde³⁰¹ işlem güvenliği açısından tehlikeli bulunarak eleştirilmiştir³⁰².

TSY md.7, f.3'te ticaret sicili müdür yardımcıları ve diğer görevlilere verilecek görevlerin müdür tarafından iş yoğunluğu dikkate alınarak verileceği yönünde genel bir düzenleme yapılmıştır. Bununla beraber bazı maddelerde müdür yardımcısının görevleri özellikle belirtilmiştir. Bu maddelere örnek olarak; kayıtların elektronik ortamda tutulması ve sicil işlemlerinin gerçekleştirilmesini düzenleyen TSY md.13 hükmü gösterilebilir. Buna göre kayıtların elektronik ortamda yapılması halinde kayıt sırasında yapılan maddi hataların müdür veya müdür yardımcısı tarafından düzeltileceği ve bu düzeltmenin maddi hatadan kaynaklı olarak yapıldığının belirtileceği düzenlenmiştir.

TTK md.32'de düzenlenen sicil müdürünün inceleme görevi aynı zamanda sicil müdürü için TSY md.34'te düzenlenmiş olup TTK'dan farklı olarak TSY md.34 düzenlemesinde müdür yardımcılarının da inceleme yükümlülüğü hüküm altına

³⁰¹ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.70.

³⁰² Develi, **"Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Sonuçları"**, s.56.

alınmıştır. Bu sebeple sicil müdürünün inceleme görev ve yetkisi kapsamında yaptığımız açıklamalar, sicil müdürü yardımcısı açısından da geçerli olacaktır³⁰³.

TSY’de bazı maddelerde özellikle “müdür”, “müdür ve müdür yardımcıları” ve “müdür veya müdür yardımcıları” ibareleri belirtilerek birtakım düzenlemeler yapılmış olmakla, bazı maddelerde ise yalnızca “müdürlük” ibaresi kullanılmıştır. Müdürlük ibaresi genel bir ifade olmakla TSY md.7, f.3 düzenlemesinden hareketle “müdürlük”çe yerine getirilmesi gereken iş ve işlemlerin asli olarak müdürün görev, yetki ve sorumluluk alanına girdiği, müdürün ise iş yoğunluğu çerçevesinde iş bölümü yapacağı sonucuna varılabileceği kanaatindeyiz.

³⁰³ Bkz. İkinci Bölüm I. B. 1.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TİCARET SİCİLİNİN TUTULMASINDA HUKUKİ VE CEZAI SORUMLULUKLAR

I. GENEL OLARAK

Ticaret sicili kayıtlarının, resmi sicil niteliği taşıması ve açıklık ilkesi gereği gerçek durumu yansıtmaması gerekmektedir. Ticaret sicilinin bu özelliklerine istinaden üçüncü kişiler sicildeki kayıtlara tam güven ile işlem yapabileceklerdir. Sicile duyulan güvenin korunması için hem ilgililerin hem de sicil teşkilatının görevlerini tam anlamıyla yerine getirmeleri gerekmektedir. İlgililer ve sicil teşkilatının kanuni düzenlemelere uygun davranmaması halinde birtakım sorumlulukları doğacaktır. Sorumluluğu, ilgililerin sorumluluğu ve ticaret sicilinin tutulmasından doğan sorumluluk olmak üzere ikiye ayırarak incelemek mümkündür³⁰⁴.

İlgililerin hukuki sorumluluğu kanunda tazminat sorumluluğu olarak düzenleme altına alınmıştır³⁰⁵. Ticaret siciline tescil edilecek hususun gerçeğe aykırı olması halinde, aykırı beyanda bulunan ilgililer idari para cezası ile cezalandırılır ve aynı zamanda bu aykırı tescilden zarar gören kişilerin tazminat hakları mevcuttur. Tescil edilen hususların gerçeği tam olarak yansıtmadığı, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratacak nitelik taşıdığı ve kamu düzenine aykırı olduğu konusunda bilgi sahibi olup da düzeltilmesini talep etmeyenlerin, tescil edilen hususun herhangi bir suretle değişikliğe uğraması sebebiyle ilgili kaydın silinme veya değişiklik işlemini gerçekleştirmeyenlerin ve yeniden tescilin gerekli olduğu durumlarda bunu yapmayanların üçüncü kişilerin zararlarını tazmin yükümlülüğü vardır (TTK md.32, md.38). İlgililerin tazminat sorumluluğu kusura bağlı olduğundan kusur sorumluluğu söz konusudur³⁰⁶. Bu durumda gündeme gelecek olan tazminat davasında TBK

³⁰⁴ Lale Sirmen, **Eşya Hukuku**, 3. Bs., İstanbul, Yetkin Yayıncılık, 2015, s.129; Cüneyt Pekmez, **Tapu Sicilinin Tutulmasından Devletin Sorumluluğu**, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2013, s.8-9; Özdamar, “**6102 Sayılı (Yeni) Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Sicili**”, s.54; Bilgili, Demirkapı, **a.g.e.**, s.166-167; M. Kemal Oğuzman, Nami Barlas, **Medeni Hukuk**, 20. bs., İstanbul, Vedat Yayıncılık, 2014, s.330-333; Demirel, **a.g.e.**, s.267.

³⁰⁵ Demirel, **a.g.e.**, s.268; Ayhan, Çağlar, **a.g.e.**, s. 273.

³⁰⁶ Demirel, **a.g.e.**, s.268.

hükümlerine göre kusur, zarar ve illiyet bağı şartları göz önünde bulundurulacaktır³⁰⁷.

Ticaret sicilinin tutulmasından doğan sorumluluk ise kusursuz sorumluluk olup, devlet ve ilgili odanın müteselsil sorumluluğu vardır. Ancak, Devlet ve ticaret sicili müdürlüğü çalışanlarını atayan ilgili oda, kusuru bulunan görevliye kusuru oranında rücu edebilir. Bu noktada ticaret sicili müdürlüğü görevlilerinin sorumluluğundan bahsedildiğinden, kusur sorumluluğundan söz edilecektir³⁰⁸.

Devletin, ticaret sicili kayıtlarının hatalı tutulmasından kaynaklı sorumluluğu eTK'da düzenlenmemiş olmakla, eTK döneminde sorumluluk ilgili oda ve memura yüklenmişti. TTK döneminde ise bu konuda önemli bir düzenlemeye gidilmiş ve sicilin tutulmasından kaynaklanan zararlardan Devlet ve ilgili odanın müteselsilen sorumlu tutulacağı ve zararın meydana gelmesinde kusuru bulunan sicil müdürlüğü görevlilerine rücu edebileceği düzenleme altına alınmıştır³⁰⁹.

II. TİCARET SİCİLİNİN TUTULMASINDA SORUMLULUĞU OLAN KİŞİ VE KURUMLAR

A. Sicil Müdürü, Müdür Yardımcıları ve Diğer Personel

1. Hukuki Sorumluluk

Sicil müdürü ve görevlilerin sorumluluğu, devlet ve ilgili odaların karşıladığı zararları kusurlu personele rücu etmesi ile gündeme gelir. Devlet ve ilgili odanın sorumluluğu, kusursuz sorumluluk olmakla beraber, zarara sebebiyet veren sicil personelinin sorumluluğu kusur sorumluluğudur. Yani Devlet ve ilgili oda, sicil personeline ancak kusurları oranında rücu edebilecektir. Sicil personelinin sorumluluğu, gerçekleştirdiği bir işlem sebebiyle meydana gelebileceği gibi, gerçekleştirmesi gereken bir işlemi gerçekleştirmemesi sebebiyle de meydana gelebilir. Sicil müdürünün sorumluluğunu doğuran işlemlere örnek olarak; sicil

³⁰⁷ Bozer, Göle, **a.g.e.**, s.343; Ayhan, Çağlar, **a.g.e.**, s. 274.

³⁰⁸ Oğuz İmregün, **Kara Ticareti Hukuku Dersleri**, 13.bsk, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2005, s.71; Korkut Özkorkut, "Ticaret Sicilinin Hukuka Aykırı Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu", **Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan**, Ankara, 1988, s.21, 22; Lale Sirmen, "Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu", Ankara, 1976, s.37; Demirel, **a.g.e.**, s.268.

³⁰⁹ Bozkurt, **a.g.e.**, s.262.

kayıtlarının geciktirilmesi, başvurular arasında kayırma yapılması, inceleme görevi ifa edilirken gerekli özenin gösterilmemesi, yanlış veya eksik sicil kaydı, tescil edilmesi gereken kayıt talebinin reddi gösterilebilir³¹⁰.

TTK md.25, f.2’de, Devlet ve ilgili odanın ticaret sicilinin tutulmasından meydana gelen zararlardan müteselsil sorumluluğu düzenlenmiştir. Devlet ve ilgili oda karşıladıkları zarara kusuruyla sebebiyet verenlere rücu eder. Yani sicil müdürü, müdür yardımcıları ve diğer görevlilerin üçüncü kişilere karşı doğrudan hukuki sorumlulukları bulunmaz. Devlet ve ilgili oda doğrudan sorumludur, ancak rücu davası kanunda açıkça belirtilmiş olup, kusurlu personelin sorumluluğu buradan doğmaktadır. Bu sorumluluğun doğması için zararın kusurlu davranıştan doğması, kusur ve zarar arasında illiyet bağı bulunması ve hukuka aykırılık olgularının beraber gerçekleşmesi gerekmektedir³¹¹. ETK’da ticaret sicilinin tutulmasından doğan zararlardan Devlet ve ilgili odanın müteselsil sorumluluğu konusu düzenlenmemiş olup, söz konusu hukuki sorumluluğa TTK md.25, f.2 düzenlemesinde yer verilmiştir³¹².

TSY md.11, f.5’te, müdür, müdür yardımcıları ve diğer görevlilerin kusurlarından doğabilecek zararları karşılamak adına ilgili oda tarafından görevlilere mesleki sorumluluk sigortası yaptırılabilceği hüküm altına alınmıştır (TSY md.11, f.5). Doktrinde bu sigortanın zorunluluk arz edecek şekilde düzenlenmemiş olması eksiklik olarak değerlendirilmiştir³¹³.

Devlet ve ilgili odanın kusursuz sorumluluğu nedeniyle, sicilin tutulmasından zarar gören ilgililer, zararlarının tazmini için Devlet ve ilgili odaya dava açabilirler. Zarar gören ilgililer, kusuruyla zarar veren sicil görevlisine dava açmak zorunda değildir. Zararın karşılanması için ödenen tazminatın yanında faiz, vekalet ücreti ve yargılama giderleri de ödenmek durumundadır³¹⁴.

³¹⁰ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.254; Akdağ Güney, **a.g.e.**, s.100; Demirel, **a.g.e.**, s.301

³¹¹ Akdağ Güney, **a.g.e.**, s.100; M. Kemal Oğuzman, M. Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, c.2, 11.bs. İstanbul, Vedat Yayıncılık, 2014, s.12; Demirel, **a.g.e.**, s.302; Ayhan, Çağlar, **a.g.e.**, s. 275.

³¹² Eriş, **a.g.e.**, s.838.

³¹³ Bozer, Göle, **a.g.e.**, s.331.

³¹⁴ Sirmen, “**Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu**”, s. 107; Bilge, **Ticaret Sicili**, s.256; Demirel, **a.g.e.**, s.303.

Hukuka aykırı ve kusurlu davranışlarıyla zarar verenlerin, vermiş olduğu zararları karşılama sorumluluğu vardır. Bu sorumluluk TBK md. 49'da haksız fiilden doğan sorumluluk olarak düzenlenmiştir. Sicil müdürü ve ilgili görevlilerin, Devlet ve ilgili odaya karşı sorumluluğu da haksız fiil sorumluluğudur. Devlet ve ilgili oda, açacağı rücu davasında zararı ve zarar verenin kusurunu ispat etmek durumundadır. (TBK md.49, md.50)³¹⁵.

Aynı zamanda, devlet ve ilgili odaya karşı açılan tazminat davalarında, devlet ve ilgili oda zararın doğmasında kusuru bulunan sicil müdürü ve diğer görevlilere davayı ihbar edebilir. Davanın ihbarı, HMK md. 61'de düzenleme altına alınmış olup, davanın taraflarından birinin davayı kaybetmesi halinde, üçüncü kişiye veya üçüncü kişinin kendisine rücu etme hakkı olduğunu düşünüyorsa, tahkikat aşaması sonuçlanana kadar davayı ihbar edebilir. İhbar olunan kişi de, davanın kazanılmasında hukuki yararı olan taraf yanında davaya katılabilir ve aynı şartlarda bir diğer kişiye davayı ihbar edebilir (HMK md.61). Buna göre, Devlete ve ilgili odaya karşı açılacak olan tazminat davalarında, davalı konumundaki Devlet ve ilgili oda, kusuru bulunduğunu düşündüğü sicil müdürü ve diğer görevlilere davanın ihbarını talep edebilir. İhbar olunan sicil müdürü ve diğer görevliler devlet ve ilgili oda yanında davaya katılabilir ve kusuru olduğunu düşündüğü bir diğer görevliye davayı ihbar edebilir. İhbar olunan sicil müdürü ve görevliler, iddia edilen kusurun var olmadığını, zararın doğmadığını, iddia edilen miktarda olmadığını savunabilirler. Devlet ve ilgili odanın açacağı rücu davasında, sicil müdürü ve diğer görevliler, tazminat davasının kendilerine ihbar edilmemesi halinde, dava ihbar edilmiş olsaydı, davaya katılarak sonucunu lehe olarak değiştirebileceklerini ispat ettikleri nispette sorumluluktan kurtulacaklardır. Böylece, Devlet ve ilgili odanın davada gerektiği gibi savunma yapamaması nedeniyle, sicil müdürü ve diğer görevliler sorumlu tutulamayacaklardır³¹⁶.

Anayasa md.40, f.3'te, kişilerin resmi görevlilerin haksız işlemleri nedeniyle uğradıkları zararın Devlet tarafından tazmin edileceği hüküm altına alınmıştır. Devletin ise zarardan sorumlu olan resmi görevlilere rücu hakkının saklı olduğu yine

³¹⁵ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.256-257.

³¹⁶ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.256-257.

aynı madde hükmünde düzenlenmiştir. Anayasa'dan hareketle, TTK'nın 25. maddesinin 2. fıkrasında, Devlet ve odanın zararın gerçekleşmesinde kusuru bulunan görevlilere rücu edeceği hükme bağlanmıştır. Bu düzenlemelere göre, zarar görenler, zararın tazmini için doğrudan sicil müdürlüğü görevlilerine dava açamayacaklardır³¹⁷. Zarar görenlerin, Devlet ve ilgili odaya dava açması ve zararını tazmin etmesi halinde, Devlet ve ilgili odanın zarar veren sicil müdürlüğü görevlisine karşı rücu hakkı gündeme gelecek ve Devlet ve ilgili oda alacak hakkı elde etmiş olacaktır³¹⁸.

Devlet ve ilgili odanın davacı konumunda olduğu rücu davasında, davalı konumundaki sicil müdürlüğü görevlilerinin sorumluluğu kusura dayanmaktadır. Zararın meydana gelmesinde, birden fazla sicil görevlisinin müşterek kusuru olması halinde devlet ve ilgili odaya karşı müteselsil sorumlulukları söz konusu olacaktır (TBK md.61)³¹⁹.

HMK md.190'a göre aksine düzenleme olmadıkça, ispat yükü lehine hak çıkaran tarafa aittir. Buna göre rücu davasında davalı konumundaki sicil görevlilerinin kusurlarının ispatı, lehine sonuç doğacak olan Devlet ve ilgili odanın yükümlülüğündedir. Devlet ve ilgili odanın, sicil görevlilerinin kusurunu ispat edememesi halinde ise açılan davanın reddi gerekecektir³²⁰.

Sicil müdürü ve ilgili görevlilerin sorumluluğu haksız fiil sorumluluğu olduğundan, haksız fiilden doğan sorumluluğun zamanaşımı hükümleri uygulanır³²¹. Haksız fiile dayanan rücu isteminde zamanaşımını düzenleyen TBK md.73'de, iki yıl ve on yıllık zamanaşımı süreleri düzenlenmiştir. İki yıllık zamanaşımı süresi, tazminatın tamamının ödendiği ve zarardan birlikte sorumlu olunan kişinin öğrenildiği tarihten itibaren başlar. On yıllık zamanaşımı süresi ise genel zamanaşımı olup, tazminatın tamamının ödendiği tarihten itibaren başlar (TBK md.73, f.2). Buna

³¹⁷ Demirel, **a.g.e.**, s.305.

³¹⁸ Demirel, **a.g.e.**, s.305.

³¹⁹ Sirmen, **"Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu"**, s.106; Bilge, **Ticaret Sicili**, s.257.

³²⁰ Sirmen, **"Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu"**, s.106; Pekmez, **a.g.e.**, s.183; Özkorkut, **a.g.e.**, s.25-26; Demirel, **a.g.e.**, s.306.

³²¹ Sirmen, **"Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu"**, s.108; Bilge, **Ticaret Sicili**, s.257.

göre, Devlet ve ilgili odanın, tazminatı ödemesine rağmen zarardan sorumlu görevlileri tespit edemediği durumlarda iki yıllık süre başlayamayacak ancak on yıllık süre işlemeye devam edecektir³²². Ancak, tazminatın ceza kanunlarında cezayı gerektiren bir fiilden doğmuş olması ve ceza kanunlarında daha uzun zamanaşımı öngörülmüş olması halinde daha uzun olan bu zamanaşımı uygulanır (TBK md.72, f.1).

Rücu davasında, davaya konu edilecek toplam miktar, ödenen tazminat, faiz, vekalet ücreti ve yargılama giderleri üzerinden belirlenir. Devlet ve ilgili odanın tazminatı zamanında ödemeyerek temerrüde düşmesi durumunda, bunun sonuçlarını kusurlu görevliye yansıtamaz³²³. Faizin başlangıç tarihi, zarar görenler açısından, zararın doğduğu tarih olmakla beraber, bu zararı karşılayan Devlet ve ilgili oda açısından zararın tazmin edildiği tarihtir³²⁴.

Rücu davasında, somut durumun gereklerine ve kusur derecesine göre hakim, tazminatın kapsamını ve ödenme biçimini belirler (TBK md.51,f.1). Ticaret sicili görevlilerinin sorumlu tutulacağı tazminat miktarı belirlenirken, bu kişilerin kusurlarının derecesi dikkate alınır. Zararın oluşmasına bilerek ve isteyerek sebebiyet verilmesi halinde kasıt, asgari dikkat ve özenin gösterilmemesi durumunda ağır kusur, dikkatli ve özenli bir görevlinin göstereceği dikkat ve özenin gösterilmemesi durumunda ise hafif kusur söz konusu olacaktır³²⁵.

Ayrıca ticaret sicili ile ilgili işlemlerde harçları düzenleyen TSY md.31'e göre harca tabi işlem talebinde bulunan ya da yine harca tabi örnek isteyen ilgilinin, harcı ödemediği takdirde talebinin karşılanmayacağı ve fakat harcın talep eden tarafından karşılanmamış olmasına rağmen harca tabi olan işlemi yapmış ya da harca tabi örneği vermiş olan müdür ve müdür yardımcısı ilgili harçtan ilgili ile beraber müteselsilen sorumlu olacaktır.

³²² Sirmen, "Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu", s.108; Pekmez, a.g.e., s.192-193; Oğuzman, Öz, a.g.e., c.2, 11.bs. İstanbul, Vedat Yayıncılık, 2014, s.74-75; Demirel, a.g.e., s.306.

³²³ Sirmen, "Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu", s.107; Pekmez, a.g.e., s.187-188; Demirel, a.g.e., s.306-307.

³²⁴ Pekmez, a.g.e., s.189; Demirel, a.g.e., s.307.

³²⁵ Pekmez, a.g.e., s.189-190; Oğuzman, Öz, a.g.e., s.54-57; Demirel, a.g.e., s.307.

a. Rücu Davasında Görevli ve Yetkili Mahkeme

Devlet ve ilgili odanın, ticaret sicilinin tutulmasından doğan zararlardan müteselsilen sorumlu olduklarını ve bu zararın doğmasında kusuru bulunan ticaret sicili görevlilerine rücu edebileceklerini düzenleyen TTK md.25, f.2 ve TSY md.11, f.1 hükümlerinde Devlet ve ilgili odaya karşı açılacak tazminat davaları ile Devlet ve ilgili odanın açacağı rücu davalarının hangi yargı yoluna ve hangi mahkemeye tabi olduğu konusunda herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir³²⁶. Bu bakımdan tapu sicilinin tutulmasından kaynaklanan sorumluluğa benzer tartışmalar yürütülmüştür³²⁷. Bir görüşe göre tapu sicilinin gerektiği gibi tutulmaması kamu hizmetinin gerektiği gibi yerine getirilmemesi olduğundan, bundan doğan zararlardan devletin sorumluluğuna gidilecek davalar idari yargıda çözümlenecektir³²⁸. Aynı konudaki diğer görüşe göre, tapu sicilinin tutulmasında doğan sorumluluğun özel hukuk kanunlarından olan TMK'da düzenlenmesi nedeniyle devlete yöneltilecek tazminat davaları adli yargıda açılmalıdır. Ayrıca TMK md.1007, f.3 düzenlemesine göre tapu sicilinin tutulmasında devletin sorumluluğuna dair davalar tapu sicilinin bulunduğu yer mahkemesinde görüleceğinden tazminat davalarının adli yargıda görülmesi gerektiği savunulmuştur³²⁹. Uygulamada, yargı kararları da tapu sicilinin tutulmasında devletin sorumluluğundan doğan tazminat davalarının adli yargıda görüleceği yönündedir³³⁰.

³²⁶ Sirmen, "Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu", s.106; Bilge, *Ticaret Sicili*, s.256; Demirel, *a.g.e.*, s.294, 295, 308.

³²⁷ Demirel, *a.g.e.*, s.284.

³²⁸ Baki Kuru, *Nizasız Kaza*, Ankara, 1961, s.19; Yıldızhan Yayla, *İdare Hukuku*, 1.bsk, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2009, s.359-369.

³²⁹ Sirmen, "Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu", s.98-99; Yayla, *a.g.e.*, s.359-361; Kemal Gözler, *İdare Hukuku*, 10.bsk, Bursa, 2010, s.747.

³³⁰ T.C. Yargıtay H.G.K. 18.11.2009T., 2009/4-383 E., 2009/517 K.: "Davacının, Devletin kusursuz sorumluluğundan kaynaklanan bir zararının oluştuğu ve bu zararın tazminini Devletten isteyebileceği, Devletin kadastro işlemlerinden kaynaklanan sorumluluğunun da TMK'nun 1007. maddesi kapsamında olması gerektiği, bu nedenle görülmekte olan davanın adli yargıda bakılması gerektiği sonucuna varılmıştır...Takip ve dava konusu tazminat istemi, tapu sicilinin tutulmasından kaynaklanmaktadır...Yerel mahkeme ile özel daire arasındaki uyumsuzluk, davaya bakma görevinin yargı yolu bakımından adli yargıya mı, yoksa idari yargıya mı ait olduğu noktasında toplanmaktadır...Sonuç itibariyle; davacının, Devletin kusursuz sorumluluğundan kaynaklanan bir zararının oluştuğu ve bu zararın tazminini Devletten isteyebileceği, Devletin kadastro işlemlerinden kaynaklanan sorumluluğunun da TMK'nun 1007. maddesi kapsamında olması gerektiği, bu nedenle görülmekte olan davanın adli yargıda bakılması gerektiği sonucuna varılmıştır...Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 12.11.2003 tarih 2003/1-646 Esas 2003/692 Karar sayılı kararında da bu şekilde

Devletin sorumluluğu, tapu sicilinin tutulmasında olduğu gibi, ticaret sicilinin tutulması açısından da kamu hukuku niteliği taşımaktadır. Ancak ilgili sorumluluğun özel hukuk kanunlarından olan TTK'da düzenlenmiş olması sebebiyle bu sorumluluktan doğan davaların adli yargıda görülmesi gerekmektedir³³¹. Doktrinde, yetkili ve görevli mahkemenin tespitinden önce, Devlet ve ilgili oda ile ticaret sicili müdürlüğü görevlilerinin sorumluluklarının hangi yargı yoluna tabi olduğunun belirlenmesi yapılmıştır. Devlet ve ilgili odanın sorumluluğunun adli yargı görev alanına girmesi ve yine rücu davasının da TTK çerçevesinde düzenlenmesi nedeniyle devlet ve ilgili oda rücu davasını adli yargıda açmalıdır³³². Rücu davasının adli yargıya tabi olması sebebi ile görevli ve yetkili mahkeme belirlemesi de adli yargı yolundaki mahkemeler üzerinden yapılmıştır³³³.

HMK'nın göreve ilişkin 2. maddesine göre, aksine bir düzenleme bulunmadığı sürece, malvarlığı ve şahıs varlığına ilişkin davalarda asliye hukuk mahkemeleri görevlidir. TTK'da ise göreve ilişkin özel düzenleme mevcuttur. Buna göre, her iki tarafın da ticari işletmesiyle ilgili konulardan doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işleri ile tarafların tacir olup olmadıkları önem arz etmeksizin TTK'da öngörülen konulardan doğan hukuk davaları ticari dava ve ticari nitelikte çekişmesiz yargı işi sayılmaktadır³³⁴. Aksine bir hüküm bulunmadığı sürece, dava

açılan bir tazminat davasının adli yargıda görülmesi gerektiği kabul edilmiştir...Hal böyle olunca, yerel mahkemece davanın adli yargıda görülmesi gerektiği yönünde verilen kararda bir isabetsizlik bulunmamaktadır...", <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 11.06.2019); Demirel, *a.g.e.*, s.285.

³³¹ Sirmen, "Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu", s.39; Özkorkut, *a.g.e.*, s.36; Özdamar, "6102 Sayılı (Yeni) Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Sicili", s.56-57; Demirel, *a.g.e.*, s.288.

³³² Sirmen, "Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu", s.106; Bilge, *Ticaret Sicili*, s.256; Demirel, *a.g.e.*, s.294, 295, 308; Ayhan, Çağlar, *a.g.e.*, s. 275.

³³³ Özdamar, "Ticaret Sicili Memurunun Tek Başına Yaptığı İşlemlerden Dolayı Başvurulması Gereken Yargı Yolu", s.296, 297; Demirel, *a.g.e.*, s.295.

³³⁴ "TTK MADDE 4- (1) Her iki tarafın da ticari işletmesiyle ilgili hususlardan doğan hukuk davaları (Ek ibare : 6335 - 26.6.2012 / m.1) "ve çekişmesiz yargı işleri" ile tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın;

a) Bu Kanunda,

b) Türk Medenî Kanununun, rehin karşılığında ödünç verme işi ile uğraşanlar hakkındaki 962 ilâ 969 uncu maddelerinde,

c) 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun malvarlığının veya işletmenin devralınması ile işletmelerin birleşmesi ve şekil değiştirmesi hakkındaki 202 ve 203, rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447, yayın sözleşmesine dair 487 ilâ 501, kredi mektubu ve kredi emrini düzenleyen 515 ilâ 519, komisyon sözleşmesine ilişkin 532 ilâ 545, ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir

olunan şeyin değerine veya tutarına bakılmaksızın tüm ticari davalar ile çekişmesiz yargı işlerine bakmakla görevli mahkeme ise asliye ticaret mahkemeleridir³³⁵. Bu düzenlemelere göre, TTK md.25, f.2 hükmünde düzenleme altına alınan devlet ve ilgili odanın sorumluluğuna bağlı tazminat davası ve ticaret sicili müdürlüğü görevlilerine yönelik rücu davası mutlak nitelikte ticari dava niteliğinde olacak ve görevli mahkeme asliye ticaret mahkemeleri olacaktır³³⁶.

Yetkili mahkemenin belirlenmesi açısından, TTK'da kesin yetki düzenlenmesi yapılmadığından, rücu davasında yetkili mahkemenin tespiti için HMK'da yetkiye ilişkin düzenlenen hükümler uygulama alanı bulacaktır. HMK'da düzenleme altına alınan genel yetki kuralları ve özel yetki kuralları birlikte değerlendirildiğinde, özel yetki kuralları, genel yetki kurallarını kaldırmadığından ilgili dava hem genel yetkili mahkemelerde hem de özel yetkili mahkemelerde açılabilir. Genel yetkili mahkemeler HMK md.6'da düzenlenmiş olup buna göre, davanın açıldığı tarihte davalı tarafın yerleşim yeri mahkemesi, genel yetkili

yardımcıları için öngörülmüş bulunan 547 ilâ 554, havale hakkındaki 555 ilâ 560, saklama sözleşmelerini düzenleyen 561 ilâ 580 inci maddelerinde,

d) Fikri mülkiyet hukukuna dair mevzuatta,

e) Borsa, sergi, panayır ve pazarlar ile antrepo ve ticarete özgü diğer yerlere ilişkin özel hükümlerde,

f) Bankalara, diğer kredi kuruluşlarına, finansal kurumlara ve ödünç para verme işlerine ilişkin düzenlemelerde,

öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları ticari dava (Ek ibare : 6335 - 26.6.2012 / m.1) "ve ticari nitelikte çekişmesiz yargı işi" sayılır. Ancak, herhangi bir ticari işletmeyi ilgilendirmeyen havale, vedia ve fikir ve sanat eserlerine ilişkin haklardan doğan davalar bundan istisnadır.

(2) (Değişik : 7101 - 28.2.2018 / m.61) Ticari davalarda da deliller ile bunların sunulması 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine tabidir; miktar veya değeri yüz bin Türk lirasını geçmeyen ticari davalarda basit yargılama usulü uygulanır."

³³⁵ "TTK MADDE 5- (1) Aksine hüküm bulunmadıkça, dava olunan şeyin değerine veya tutarına bakılmaksızın asliye ticaret mahkemesi tüm ticari (Değişik ibare : 6335 - 26.6.2012 / m.2) "davalar ile ticari nitelikteki çekişmesiz yargı işlerine" bakmakla görevlidir.

(2) Bir yerde asliye ticaret mahkemesi varsa, asliye hukuk mahkemesinin görevi içinde bulunan ve 4 üncü madde hükmünce ticari sayılan davalarla özel hükümler uyarınca ticaret mahkemesinde görülecek diğer işlere asliye ticaret mahkemesinde bakılır. Bir yerde ticaret davalarına bakan birden çok asliye ticaret mahkemesi varsa, iş durumunun gerekli kıldığı yerlerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca, asliye ticaret mahkemelerinden biri veya birkaçı münhasıran bu Kanundan ve diğer kanunlardan doğan deniz ticaretine ve deniz sigortalarına ilişkin hukuk davalarına bakmakla görevlendirilebilir.

(3) (Değişik : 6335 - 26.6.2012 / m.2) Asliye ticaret mahkemesi ile asliye hukuk mahkemesi ve diğer hukuk mahkemeleri arasındaki ilişki görev ilişkisi olup, bu durumda göreve ilişkin usul hükümleri uygulanır.

(4) (Değişik : 6335 - 26.6.2012 / m.2) Asliye ticaret mahkemesi bulunmayan yargı çevresindeki bir ticari davada görev kuralına dayanılmamış olması, görevsizlik kararı verilmesini gerektirmez; asliye hukuk mahkemesi, davaya devam eder."

³³⁶ Bilgili, Demirkapı, **a.g.e.**, s.71; Demirel, **a.g.e.**, s.295.

mahkemedir. Kusuruyla zarara sebebiyet veren ticaret sicili müdürlüğü görevlilerinin sorumluluğu haksız fiil olarak nitelendirildiğinden, haksız fiile ilişkin özel yetkiyi düzenleyen HMK md.16 hükmü uyarınca ise haksız fiilin işlendiği veya zararın oluştuğu veya oluşma ihtimalinin bulunduğu yer ya da zarar görenin yerleşim yeri mahkemesi de genel yetkili mahkeme yanında yetkilidir. Dolayısıyla devlet ve ilgili oda kusurlu ticaret sicili müdürlüğü görevlisine karşı söz konusu yetkili mahkemelerden birinde rücu davası ikame edebilir³³⁷.

Ancak davalı kusurlu ticaret sicili müdürlüğü görevlilerinin birden fazla olması durumunda HMK md.7, f.1 hükmünün değerlendirilmesi gerekmektedir. Madde düzenlemesine göre, davalı sayısı birden fazla ise dava, davalılardan birinin yerleşim yeri mahkemesinde açılabilir. Kanunda dava sebebine göre, davalıların bütünü ile ilgili ortak yetkili mahkeme belirtilmiş olması halinde, davaya o yer mahkemesi bakar (HMK md.7, f.1). Madde gerekçesinde de kanunda, dava sebebine göre, birden fazla davalıya karşı dava açılmak istendiğinde, davalıların tümü hakkında ortak yetkili mahkeme düzenlenmiş ise davanın, davalılardan birinin yerleşim yerinde değil, düzenlenen ortak yetkili mahkemede açılacağı belirtilmiştir. Ayrıca yine gerekçede, “...davaya, ancak o yer mahkemesinde bakılır” ifadesinin, ortak yetkili mahkemenin yetkisinin kesin yetki olarak değerlendirileceği belirtilmiştir³³⁸. Bu durumda, kusurlu davranışları ile zarara sebebiyet veren müdürlük personeli birden fazla olduğunda, bunlara karşı açılacak rücu davası ortak yetkili mahkemede açılacaktır. Ortak yetkili mahkeme, haksız fiil niteliğindeki zarara sebebiyet veren sicil işleminin yapıldığı ticaret sicili müdürlüğünün bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesidir ve bu mahkeme kesin yetkilidir³³⁹. Ortak yetkili mahkeme kesin yetkili olduğundan burada davacı tarafın seçim hakkı bulunmamaktadır³⁴⁰.

³³⁷ Pekmez, **a.g.e.**, s.191-192; Oğuzman, Öz, **a.g.e.**, s.70; Demirel, **a.g.e.**, s.295, 308.

³³⁸ Gerekçe HMK md.7; Baki Kuru, Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, **Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı**, 25. bsk, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2014, s.135.

³³⁹ Demirel, **a.g.e.**, s.308.

³⁴⁰ Pekmez, **a.g.e.**, s.192; Kuru, Arslan, Yılmaz, **a.g.e.**, s.135; Demirel, **a.g.e.**, s.297.

b. Arabuluculuk Dava Şartı

06.12.2018 tarihli 7155 sayılı Kanun'un³⁴¹ 20. maddesi ile 6102 sayılı TTK'ya "dava şartı olarak arabuluculuk" başlıklı 5/A maddesi eklenmiştir. Bu maddeye göre TTK'nın 4. maddesi ve diğer kanunlardaki ticari davalardan konusu para olan alacak ve tazminat taleplerinde dava açmadan önce arabulucuya başvurmuş olmak dava şartıdır. 7155 sayılı Kanun'un 26. maddesinde ise TTK'ya eklenen arabuluculuk dava şartına ilişkin düzenlemenin 01.01.2019 tarihinde yürürlüğe gireceği düzenlenmiştir. Yine 7155 sayılı kanunun 21. maddesi ile 6102 sayılı TTK'ya eklenen geçici 12. maddeye göre arabuluculuk dava şartına ilişkin hükümlerin 01.01.2019 tarihi itibarıyla hali hazırda görülmekte olan davalar hakkında uygulanmayacağı hükmüne bağlanmıştır.

TTK'ya eklenen düzenlemelerle 01.01.2019 tarihinden itibaren yürürlüğe giren ticari uyuşmazlıklarda dava şartı olarak arabuluculuğun, devlet ve ilgili odanın kusurlarıyla zararlara sebebiyet veren sicil müdürlüğü görevlilerine karşı açacağı rücu davası açısından değerlendirilmesi gerekir. TTK md.4'e göre tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın TTK'da öngörülmüş olan hususlardan doğan hukuk davaları ticari dava sayılmaktadır. TTK'nın 5/A maddesine göre ise ticari davalardan konusu para olan alacak ve tazminat taleplerinde dava açılmadan arabuluculuk başvurusu yapmak dava şartıdır. Buna göre TTK'da düzenlenen rücu davası, ticari dava sayılacak ve rücu davasının konusu para olduğundan arabuluculuk dava şartına tabi olacaktır.

c. Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluk

Sicil müdürü ve ilgili görevlilerin, sicil tutulmasından zarar görenlere karşı doğrudan bir sorumluluğu bulunmamakla birlikte, bu kişilerin görevlerini ifa ederken görevleri ile ilgili olmayan veya dolaylı olarak ilgili olan kusurları nedeniyle verdikleri zarardan, zarar görenlere karşı sorumlu olacaklardır. Müdürlük

³⁴¹ Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun, R.G. 19.12.2018 T., No.: 30630.

görevlilerinin bu kusurlarına “*kişisel kusur*” denir ve bu kusur nedeniyle görevlilerin özel hukuk çerçevesinde sorumluluğu söz konusudur³⁴².

Sicil müdürü ve ilgili görevlilerinin kanunda düzenlenen yetkilerini aşarak veya bilinçli bir şekilde kötüye kullanarak zarara sebebiyet vermeleri halinde doğrudan sorumlulukları gündeme gelecektir. Doktrinde doğrudan sorumluluğa örnek olarak, sicil müdürü veya diğer görevlilerin sicilin tutulmasında sahte belge düzenleme yoluyla yolsuzluk yapmaları verilmiştir. Böyle bir durumda, zarar görenler doğrudan Devlet ve ilgili odaya dava açabileceği gibi, zarara “*kişisel kusuru*” ile sebebiyet veren görevlilere de dava açabilirler. Aynı zamanda, sicil müdürü ve ilgili görevlilerin davranışları ceza hukuku çerçevesinde suç teşkil ediyorsa, hukuki sorumluluklarının yanında cezai sorumlulukları da doğacaktır³⁴³. Doktrinde, sicil müdürü ve ilgili görevlilerin davranışlarına bir diğer örnek olarak bu kişilerin görevi sırasında bir kişiye hakarete bulunması durumu gösterilmiş, bu durumda farklı sonuçlar doğuracağı ele alınmıştır. Sicil müdürü ve görevlilerinin sicilin tutulması ile doğrudan bağlantısı olmayan bu hareketi sonucu hakarete uğrayan kişi ilgili görevlilere doğrudan manevi tazminat talepli dava yöneltebilecektir. Bu durumda hakarete uğrayan üçüncü kişinin Devlet ve ilgili odaya yönelememesi gerekir. Örneklerden hareketle, ticaret sicilin gereği gibi tutulmamasından kaynaklanan zararlarda, zarar görenler açısından Devlet ve ilgili odanın sorumluluğu bulunmaktadır. Ancak sicil müdürlüğü görevlilerinin görevi başında iken, sicilin tutulmasıyla alakalı bir zarara sebebiyet vermeyen kusurlu davranışta bulunması halinde zarar gören kişiye karşı doğrudan sorumlu olacaktır³⁴⁴.

Sicil müdürü ve diğer görevlilerin, sicilin tutulmasında kusurlu davranışları ile zarara sebebiyet vermeleri yanında, bu davranışların ceza hukuku bakımından suç teşkil etmesi de söz konusu olabilir. İlgili davranışın hem özel hukuk hem ceza hukuku açısından değerlendirilmesi durumunda, ceza davasında verilen kararın, Devlet ve ilgili oda tarafından açılan rücu davasına etkisi tartışılmıştır³⁴⁵. TBK md

³⁴² Bilge, **Ticaret Sicili**, s.257; Demirel, **a.g.e.**, s.308-309.

³⁴³ Sirmen, “**Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu**”, s.33; Bilge, **Ticaret Sicili**, s.257-258; Demirel, **a.g.e.**, s.309.

³⁴⁴ Pekmez, **a.g.e.**, s.184-185; Oğuzman, Öz, **a.g.e.**, s.80; Demirel, **a.g.e.**, s.309-310.

³⁴⁵ Demirel, **a.g.e.**, s.310.

74'e göre, hukuk hakimi, zarar veren kişinin kusurunun var olup olmadığı, ayırt etme gücüne sahip olup olmadığı konusunda karar verirken, ceza hukukunun sorumluluk hükümleriyle bağlı olmayacaktır ve ceza hakiminin verdiği beraat kararıyla da bağlı olmaz. Yine aynı maddede, ceza hakiminin kusur değerlendirmesi ve zarar belirlemesine ilişkin kararın hukuk hakimini bağlamayacağı hüküm altına alınmıştır. Yani sicil müdürü ve ilgili görevlilerin kusurlu davranışları, ceza hukuku bakımından bir suç teşkil ediyorsa, bu yargılama rücu davasında hukuk hakimini bağlamayacaktır. Ancak bazı durumlarda bunun tersi söz konudur ve ceza davasında verilen karar hukuk davasını etkileyebilir³⁴⁶.

Ceza davasının hukuk davasını etkilemeyeceği durumuna örnek vermek gerekirse; sicil müdürü veya ilgili görevlinin sicilin hukuka aykırı tutulması için rüşvet aldığı iddia edilmesi ve bu görevlinin ilgili suçtan beraat etmesi durumunda ticaret sicilin hukuka aykırı tutulması sebebiyle verilen zararın tazmini için açılan rücu davasını etkilemeyecektir. Çünkü her ne kadar ceza yargılamasında, ilgili görevlinin rüşvet almadığına karar verilmişse de eğer ki sicil hukuka aykırı tutulmuş ve bundan zarar doğmuşsa bu zararın tazmini gerekmektedir³⁴⁷.

Ceza davasının hukuk davasını etkileyebileceği duruma örnek olarak ise, sicil müdürü veya ilgili görevlilerin görevi kötüye kullanma iddiası ile yargılanmaları ve beraat etmeleri durumunda söz konusu beraat kararının hukuk davasını etkileyebileceği gösterilebilir. Bu durumda, görevi kötüye kullanma suçundan beraat eden görevlilere karşı açılmış olan rücu davasında, verilen beraat kararının hukuk hakimini bağlayacağı doktrinde ifade edilmiştir³⁴⁸.

Ayrıca, rücu davasına bakan hukuk hakimi, ceza davasının sonuçlanmasını beklemeksizin rücu davasında tazminata karar verebilecektir³⁴⁹.

2. Cezai Sorumluluk

Ticaret sicili müdürü ve görevlileri, görevleriyle ilgili işledikleri suçlarından dolayı kamu görevlisi olarak cezalandırılır ve bu görevlilere karşı işlenen suçlar

³⁴⁶ Pekmez, **a.g.e.**, s.184-185; Oğuzman, Öz, **a.g.e.**, s.80; Demirel, **a.g.e.**, s.310.

³⁴⁷ Pekmez, **a.g.e.**, s.184-185; Oğuzman, Öz, **a.g.e.**, s.80; Demirel, **a.g.e.**, s.310.

³⁴⁸ Pekmez, **a.g.e.**, s.185; Oğuzman, Öz, **a.g.e.**, s.80, 549; Demirel, **a.g.e.**, s.310.

³⁴⁹ Pekmez, **a.g.e.**, s.184-185; Oğuzman, Öz, **a.g.e.**, s.80; Demirel, **a.g.e.**, s.310.

kamu görevlisine karşı işlenmiş kabul edilir (TTK md.25, f.2, TSY md.11). Sicil müdürü ve görevlilerinin, görevlerini ifa ederken bulundukları kusurlu davranışların suç teşkil etmesi halinde cezai sorumlulukları gündeme gelir. İlgili düzenlemeler çerçevesinde bu görevlilerin kamu görevlisi olarak cezalandırılmaları ve bazı suçlar açısından daha ağır ceza almaları anlamına gelmektedir³⁵⁰.

Ayrıca 5174 sayılı TOBB Kanunu md. 76'da, odalar, borsalar ve TOBB'un organ üyeleri ve görevlilerinin, görevlerini ifa ederken görevleriyle ilgili suç teşkil eden hareketlerden, bu kuruluşların paraları ve para hükmündeki varlıkları ile ve her çeşit defter ve evrakla alakalı işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi olarak cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır.

Ticaret sicili müdürü ve ilgili görevlilerin kamu görevlisi olarak cezalandırılmaları düzenlemelerinden hareketle, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda kamu görevlileri için düzenleme altına alınan suçları işledikleri hallerde bu suçlar için öngörülen cezalara çarptırılacaklardır. Örnek vermek gerekirse; TCK md. 247'de zimmet suçu, md.250'de irtikap suçu, md.252'de rüşvet suçu, md. 255'te nüfuz ticareti suçu, md.257'de görevi kötüye kullanma suçu, md.258'de göreve ilişkin sırrın açıklanması suçu md.259'da kamu görevlisinin ticareti suçu, md.260'da kamu görevinin terki ve yapılmaması suçu, md.266'da kamu görevine ait araç ve gereçleri suçta kullanma suçu düzenlenmiştir. Bununla beraber, md.204'te düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçu ve md.205'te düzenlenen resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek suçu kamu görevlisinin daha ağır cezaya çarptırılacağı suçlara örnek verilebilir³⁵¹.

3. Disiplin Sorumluluğu

Müdür, müdür yardımcıları ve diğer görevlilere müdürlükteki görevleri nedeniyle verilecek disiplin cezaları ile her bir disiplin cezasını gerektiren fiil ve haller TSY md.9, f.4'te sayılmak suretiyle düzenleme altına alınmıştır. Bunlar, uyarma cezasını gerektiren fiil ve haller, kınama cezası gerektiren fiil ve haller,

³⁵⁰ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.258.

³⁵¹ Soner Altaş, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Ticaret Sicili Müdürlüğü Personeli İçin Öngörülen Cezai Sorumluluk Halleri", **Terazi Hukuk Dergisi**, C.6, No.56, Nisan 2011, s.75-77.

cretten kesme cezasını gerektiren fiil ve haller ve görevden alma cezasını gerektiren fiil ve haller olmak üzere dört bent altında düzenlenmiştir.

Uyarma cezasını gerektiren fiil ve haller; görevini tam ve zamanında yapmamak, özürsüz veya izinsiz olarak görev saatlerine uymamak, yaptığı görevinin ağırlığına yakışmayan davranışlarda bulunmak, görevine veya iş sahiplerine karşı kayıtsızlık göstermek veya ilgisiz davranmak, görevini ifa ederken işbirliği ilkesine uymamak olarak sayılmıştır. Kınama cezası gerektiren fiil ve haller; çalışma arkadaşlarına, astlarına ve iş sahiplerine kötü davranışlarda bulunmak, sataşmak, görev yerinde ahlak ve edebe uymayan davranışlarda bulunmak ve Bakanlığın yazılı talimatlarını yerine getirmemek olarak sayılmıştır. cretten kesme cezasını gerektiren fiil ve haller; kasıtlı olarak görevini tam ve zamanında yapmamak, görev yerindeki usul ve esaslara uymamak, üst üste iki gün özürsüz olarak göreve gelmemek, sorumlu olunan kişilere karşı görevle ilgili yalan ve yanlış beyanda bulunmak, görev esnasında üstüne sözlü olarak saygısızlık etmek, görev yeri içerisindeki alanları toplantı ve benzeri amaçlarla izinsiz kullanmak, kullandırmak veya yardımcı olmak, davranışlarıyla oda ve müdürlük görevlilerinin itibar ve güven duygusunu sarsmak, astlarına veya üstlerine karşı küçük düşürücü veya aşağılayıcı davranışlarda bulunmak, ticaret yapmak veya yasaklanan kazanç getirici işler yapmak, açıklanmaması gereken bilgileri açıklamak, tüm çalışanlar veya iş sahiplerine hakaret etmek veya tehdit etmek olarak sayılmıştır. Görevden alma cezasını gerektiren fiil ve haller ise; müdürlüğün ve odanın huzurunu ve çalışma düzenini ideolojik ve siyasi amaçlarla bozmak, boykot, işi yavaşlatma ve grev gibi eylemlere katılmak veya aynı amaçlarla toplu olarak göreve gelmemek, bunları tahrik ve teşvik veya yardım etmek, odanın herhangi bir yerine siyasi ve ideolojik amaçlarla afiş ve benzerini asmak veya teşhir etmek, görevini ifa ederken din, dil, ırk, cinsiyet ve benzeri ayırım yapmak, zr olmadan bir yıl içerisinde toplam on gün işe gelmemek, üstlerine, çalışma arkadaşlarına veya iş sahiplerine fiili tecavüzde bulunmak, müdürlük personeliği ile bağdaşmayacak şekilde yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak, yetkisi olmadan gizli bilgileri açık etmek, görev yerinde siyasi ve ideolojik eylemlerden aranan kişileri saklamak, yurtdışında devletin itibarını ve görev haysiyetini zedeleyecek davranışlarda bulunmak, görevi süresince

TSY md.8, f.1/e'de³⁵² sayılmış olan suçlardan mahkum olmak, göreve sarhoş gelmek ya da görev yerinde alkollü içecek tüketmek, üç yıllık sürede iki defa ücretten kesme cezası almak olarak sayılmıştır (TSY md.9, f.4).

Ticaret sicili müdür ve müdür yardımcılara, görevden alma cezası uygulanamaz. Ancak bentte sayılı fiiller TSY md.6, f.2'deki³⁵³ görevden alma teklifinin gerekçesi olarak gösterilebilir. Ticaret sicili görevlileri, beş yıl içerisinde daha önce disiplin cezası aldığı bir fiili tekrarlırsa bu kişiye bir derece ağır disiplin cezası verilir. Fakat, aynı derecede ancak farklı bir fiil nedeniyle verilen cezaların üçüncü tekrarında bir derece ağır disiplin cezası uygulanacaktır. Geçmişte iyi hizmetler vermiş, ödül veya başarı belgesi almış personel için bir derece hafif olan ceza uygulanabilir. Yönetmelikte ceza verilmesi gerekli fiil ve hallere benzer eylemler gerçekleştiren görevlilere de aynı şekilde disiplin cezası verilir. Soruşturma açılmış olması, fiille ilgili ayrıca ceza soruşturması açılmasına engel olmaz. Ücretten kesme cezası, görevlinin brüt ücretinin yüzde onunu geçemez (TSY md.9, f.5,6,7,8,9,10).

TSY md.9, f.11'de disiplin cezası vermeye yetkililer ve itiraz mercileri düzenleme altına alınmıştır. Disiplin cezası vermeye yetkililer ve itiraz mercileri müdürler açısından, müdür yardımcıları açısından ve diğer görevliler açısından olmak üzere üç bentte düzenlenmiştir. Buna göre, müdürlere verilecek olan uyarma, kınama ve ücretten kesme cezasını oda genel sekreteri ve yönetim kurulu başkanı müşterek imza ile verir. Verilen cezalara karşı oda meclisine itiraz yapılabilir. Müdür yardımcılara verilecek olan uyarma, kınama ve ücretten kesme cezasını ticaret

³⁵² TSY md.8, f.1/e: "26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile Devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkum olmamak."

³⁵³ TSY md.6, f.2: "Müdür ve müdür yardımcıları, ilgili oda yönetim kurulunun teklifi, Bakanlığın uygun görüşü ve oda meclisinin onayı ile atanır. Müdür ile müdür yardımcılarının görevlerinden alınmalarında da atanmalarındaki usul uygulanır. Oda yönetim kurulunun görevden almaya ilişkin teklifinin haklı gerekçelere dayandırılarak yazılı şekilde yapılması gerekir. Bakanlık; görevden alma talebinin uygun olup olmadığına ilişkin görüşünü, teklifte ve ekinde yer alan bilgi ve belgeler üzerinden veya gerektiğinde mahallinde yapılacak inceleme sonucuna göre en geç altmış gün içerisinde verir."

sicili müdürü ve oda genel sekreteri müşterek imza ile verir. Verilen cezalara karşı oda yönetim kuruluna itiraz yapılabilir. Diğer görevlilere verilecek olan uyarma, kınama ve ücretten kesme cezasını ticaret sicili müdürü ve müdür yardımcısı müşterek imza ile verir. Verilen cezalara karşı oda genel sekreterine itiraz yapılabilir. Diğer görevlilere verilecek görevden alma cezası ise ticaret sicili müdürü ve oda genel sekreteri müşterek imza ile verir. Verilen cezalara karşı oda yönetim kuruluna itiraz yapılabilir.

Disiplin cezalarına itiraz süresi, cezanın ilgisine tebliğinden itibaren sekiz gün olarak düzenlenmiştir. Süresinde itiraz edilmemiş olan cezalar kesinleşmiş olur. İtirazlar ilgili makamca en fazla 30 gün içerisinde karara bağlanır. (TSY md.9, 13).

TSY md.9, f.12'ye göre söz konusu disiplin cezaları savunma alınmaksızın verilemez. Savunma için ilgililere en az yedi gün süre verilir.

İlgili makamların disiplin cezası verme yetkileri zamanaşımına tabidir. Zamanaşımı süreleri TSY md.9, f.14'te düzenleme altına alınmıştır. Buna göre, uyarma, kınama ve ücretten kesme cezası verme yetkisinde zamanaşımı bu fiil ve davranışların gerçekleştiğinin öğrenildiği tarihten itibaren bir ay, görevden alma cezası verme yetkisinde bu fiil ve davranışların gerçekleştiğinin öğrenildiği tarihten itibaren altı ay içerisinde disiplin soruşturmasına başlanmadığı veya bu fiil ve davranışların gerçekleştiği tarihten itibaren iki yıl içinde ceza verilmediği hallerde ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrayacaktır. Disiplin cezaları verilmelerini müteakip derhal yazılı olarak Bakanlığa bildirilir.

B. Devlet, Ticaret Odaları, Ticaret ve Sanayi Odaları

Ticaret sicil müdürlükleri, ticaret odaları ile ticaret ve sanayi odalarına bağlıdır. Kamu kurumu niteliğinde olan bu odalar çalıştırdıkları görevlilerin fiillerinden doğacak zararlardan sorumlu olurlar³⁵⁴. Yani bu sorumluluğun temeli, ticaret sicili

³⁵⁴ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.249-250.

müdürü ve diğer görevlilerin ticaret ve sanayi odalarınca atanması, aynı zamanda müdürlüklerin Bakanlığa bağlı çalışmalarıdır³⁵⁵.

Devlet ve ilgili odanın sorumluluğu TTK md. 25, f.2 ve TSY md. 11’de düzenleme altına alınmıştır. Kanunda ve yönetmelikte, Devlet ve ilgili odanın, ticaret sicilinin tutulmasında üçüncü kişilerin uğradıkları zararlardan müteselsilen sorumlu tutulacakları ve Devlet ve ilgili odanın, zararın meydana gelmesinde kusuru bulunanlara rücu edebileceği hükme bağlanmıştır (TTK md.25, f.2, TSY md. 11). Böylece Devlet ve ilgili odaya verilen rücu hakkı, devlet ve ilgili oda açısından sorumluluğun hafifletildiği anlamına gelmektedir³⁵⁶. Ancak TTK düzenlemesinden de anlaşıldığı üzere, Devlet ve ilgili odanın rücu hakkı, zarara sebebiyet veren ticaret sicili görevlisinin kusuruna bağlıdır. Yani zarara sebebiyet veren sicil müdürlüğü görevlisinin kusurlu olması halinde bu görevlilere rücu edilebilecek, kusurunun olmaması halinde ise rücu hakkı söz konusu olmayacaktır. Rücu hakkının doğmadığı durumlarda ise Devlet ve ilgili odanın zarara katlanma zorunluluğu söz konusudur³⁵⁷.

Devlet ve ilgili odanın sorumluluğundan bahsedebilmek için, sicilin tutulmasında zarara sebebiyet veren hukuka aykırı fiilin sicil görevlileri ya da bu görevlilerin sicilin tutulmasında yardım aldığı yetkili veya yetkisiz kişilerce gerçekleştirilmiş olması lazımdır³⁵⁸.

Devlet ve ilgili odanın sorumluluğu kusursuz sorumluluk olup, tescil isteminde bulunulan hususun sicile hatalı kaydedilmesi ya da hiç kaydedilmemesi halinde ilgili görevlilerin kusuru olmasa dahi üçüncü kişilerin zararlarının tazmininden sorumlulardır³⁵⁹. Devlet ve ilgili odanın bu sorumluluğu, ticaret sicilini muhafaza ve güvende tutma yükümlülüğünden kaynaklanmaktadır³⁶⁰.

Sorumluluğun doğmasındaki ilk şart, ticaret sicilinin tutulmasında hukuka aykırılığın olmasıdır. İkinci şart ise hukuka aykırı tutulan sicil kaydı sebebiyle üçüncü kişiler açısından maddi bir zarar oluşmasıdır. Üçüncü ve son şart ise hukuka

³⁵⁵ Demirel, **a.g.e.**, s.280.

³⁵⁶ Erol Ulusoy, “Ticaret Siciline Tescilin Olumsuz Etkisine Veda”, **Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan**, C.1, 2007, s.98.

³⁵⁷ Şener, **Ticari İşletme Hukuku**, s.445.

³⁵⁸ Dinç, **Ticaret Hukuku Bilgisi**, s.134.

³⁵⁹ Demirel, **a.g.e.**, s.279.

³⁶⁰ Bilge, **Ticaret Sicili**, s.250; Demirel, **a.g.e.**, s.279-280.

aykırılık ile zarar arasında uygun illiyet bağının varlığıdır. Üçüncü kişiler açısından maddi zarar, kişilerin mal varlığında bir azalma veya artmanın önlenmesi şeklinde ortaya çıkar. Bu zararların mutlaka sicilin tutulmasıyla ilgili bir fiilden ya da gerçekleştirilmeyen bir davranıştan kaynaklanıyor olması gerekmektedir³⁶¹.

ETK’da ticaret sicilinin tutulmasından doğan zararlardan Devlet ve ilgili odanın müteselsil sorumluluğu konusu düzenlenmemiş olup, söz konusu hukuki sorumluluğa TTK md.25, f.2 düzenlemesinde yer verilmiştir³⁶². Zarar görenlerin, zararlarını tazmin etmelerini teminen Devlet ve ilgili odanın müteselsil sorumlu tutulması, kamu güvenliğini artıracaktır ve aynı zamanda ticaret sicili görevlisi doğrudan sorumlu olmadığından, sorumluluk tehdidi altında hissetmeden görevini ifa etmesine zemin hazırlar durumdadır³⁶³.

1. Tazminat Davası

Ticaret sicilinin tutulmasından kaynaklı zararlardan, Devlet ve ilgili oda müteselsil sorumlu olduğundan, zarar görenlerin açacağı dava sonucu hükme bağlanan zararı ödemekle sorumludurlar. Bu dava açılırken, kusur şartı aranmamakla beraber, zarar veren görevlinin kusurunun bulunması dava sonucu ödenen tazminatın kusurlu görevliye rücu edilmesi noktasında önem taşır. Zarar görenlerin Devlet ve ilgili odaya karşı açacağı dava tazminat davası olup TBK’da düzenlenen haksız fiil hükümlerine tabidir³⁶⁴.

Tazminat davasında davacı taraf, sicilin tutulmasından kaynaklı zarar gören gerçek veya tüzel kişilerdir³⁶⁵. Davalı taraf ise, Devlet ve ilgili ticaret sicili müdürlüğünün bağlı bulunduğu odadır. İlgili ticaret sicili müdürlüğünden kasıt, hukuka aykırı ve zarar doğuran işlemin gerçekleştiği müdürlüktür. ETK md. 27’de *Hazine* kelimesi kullanılmış, TTK ile birlikte ise *Hazine* kelimesinin yerine *Devlet*

³⁶¹ Sirmen, “**Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu**”, s.59; Özkorkut, **a.g.e.**, s.22-24; Oğuzman, Öz, **a.g.e.**, s.12,135; Şener, **Ticari İşletme Hukuku**, s.445; Demirel, **a.g.e.**, s.282-283.

³⁶² Eriş, **a.g.e.**, s.838.

³⁶³ Sirmen, “**Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu**”, s.106; Özdamar, “**6102 Sayılı (Yeni) Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Sicili**”, s.54-55.

³⁶⁴ Oğuzman, Öz, **a.g.e.**, s.67; Demirel, **a.g.e.**, s.292.

³⁶⁵ Demirel, **a.g.e.**, s.294.

kelimesi getirilmiş olup, bu kelimeler içerik bakımından aynı anlama gelmektedir³⁶⁶. Buna göre dava Hazineye yani Maliye Bakanlığı'na ve/veya ilgili odaya yöneltilmektedir. Ticaret sicili müdürlüğü, tüzel kişiliği haiz olmadığından ve ayrıca ilgili kanunda Devlet ve ilgili oda işaret edildiğinden tazminat davasında taraf olamaz³⁶⁷.

2. Tazminat Davasında Görevli ve Yetkili Mahkeme

Devlet ve ilgili odanın, ticaret sicilinin tutulmasından doğan zararlardan müteselsilen sorumlu olduklarını ve bu zararın doğmasında kusuru bulunan ticaret sicili görevlilerine rücu edebileceklerini düzenleyen TTK md.25, f.2 ve TSY md.11, f.1 hükümlerinde Devlet ve ilgili odaya karşı açılacak tazminat davalarının hangi yargı yoluna ve hangi mahkemeye tabi olduğu konusunda herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Doktrinde, yetkili ve görevli mahkemenin tespitinden önce, Devlet ve ilgili odanın sorumluluklarının hangi yargı yoluna tabi olduğunun belirlenmesi yapılmıştır. Devlet ve ilgili odanın sorumluluğunun hukuki niteliği ile ilgili, bu sorumluluğun kamu hukukuna ya da özel hukuka tabi olmasına ilişkin rücu davasına yönelik yapılan açıklamalardan da görüleceği üzere³⁶⁸ Devlet ve ilgili odanın sorumluluğunun adli yargıya tabi olması sebebi ile görevli ve yetkili mahkeme belirlenmesi de adli yargı yolundaki mahkemeler üzerinden yapılmıştır³⁶⁹.

Tazminat davasının açılacağı mahkemenin görev ve yetkisini belirlemek anlamında TTK ile birlikte HMK'nın birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. HMK'nın göreve ilişkin 2. maddesine göre, aksine bir düzenleme bulunmadığı sürece, malvarlığı ve şahıs varlığına ilişkin davalarda asliye hukuk mahkemeleri görevlidir. TTK'da ise göreve ilişkin özel düzenleme mevcuttur. Buna göre, her iki tarafın ticari işletmesiyle ilgili konulardan doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işleri ile tarafların tacir olup olmadıkları önem arz etmeksizin TTK'da öngörülen konulardan doğan hukuk davaları ticari dava ve ticari nitelikte çekişmesiz yargı işi

³⁶⁶ Sirmen, "Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu", s.26; Pekmez, a.g.e., s.152.

³⁶⁷ Pekmez, a.g.e., s.153-154; Kuru, Arslan, Yılmaz, a.g.e., s.222-223.

³⁶⁸ Bkz. Üçüncü Bölüm, II. A. 1. a.

³⁶⁹ Özdamar, "Ticaret Sicili Memurunun Tek Başına Yaptığı İşlemlerden Dolayı Başvurulması Gereken Yargı Yolu", s.296-297; Demirel, a.g.e., s.295; Ayhan, Çağlar, a.g.e., s. 275.

sayılmaktadır (TTK md.4). Aksine bir hüküm bulunmadığı sürece, dava olunan şeyin değerine veya tutarına bakılmaksızın tüm ticari davalar ile çekişmesiz yargı işlerine bakmakla görevli mahkeme ise asliye ticaret mahkemeleridir (TTK md.5). Bu düzenlemelere göre, TTK md.25, f.2 hükmünde düzenleme altına alınan devlet ve ilgili odanın sorumluluğuna bağlı tazminat davası mutlak nitelikte ticari dava niteliğinde olacak ve görevli mahkeme asliye ticaret mahkemeleri olacaktır³⁷⁰.

Yetkili mahkemenin belirlenmesi açısından, TTK'da kesin yetki düzenlenmesi yapılmadığından, tazminat davasında yetkili mahkemenin tespiti için HMK'da yetkiye ilişkin düzenlenen hükümler uygulama alanı bulacaktır. HMK'da düzenleme altına alınan genel yetki kuralları ve özel yetki kuralları birlikte değerlendirildiğinde, özel yetki kuralları, genel yetki kurallarını kaldırmadığından ilgili dava hem genel yetkili mahkemelerde hem de özel yetkili mahkemelerde açılabilecektir³⁷¹. Genel yetkili mahkemeler HMK md.6'da düzenlenmiş olup buna göre, davanın açıldığı tarihte davalı tarafın yerleşim yeri mahkemesi, genel yetkili mahkemedir. Devlet ve ilgili odanın sorumluluğu haksız fiil sorumluluğu olarak nitelendirildiğinden, haksız fiile ilişkin özel yetkiyi düzenleyen HMK md.16 hükmü uyarınca ise haksız fiilin işlendiği veya zararın oluştuğu veya oluşma ihtimalinin bulunduğu yer ya da zarar görenin yerleşim yeri mahkemesi de genel yetkili mahkeme yanında yetkilidir. Dolayısıyla zarar gören üçüncü kişi Devlet ve ilgili odaya karşı söz konusu yetkili mahkemelerden birinde tazminat davası ikame edebilir³⁷².

Ancak tazminat davasında davalı tarafın birden fazla olması durumu karşısında HMK md.7, f.1 hükmünün değerlendirilmesi gerekmektedir. Madde düzenlemesine göre, davalı sayısı birden fazla ise dava, davalılardan birinin yerleşim yeri mahkemesinde açılabilir. Kanunda dava sebebine göre, davalıların bütünü ile ilgili ortak yetkili mahkeme belirtilmiş olması halinde, davaya o yer mahkemesi bakar (HMK md.7, f.1). Madde gerekçesinde de kanunda, dava sebebine göre, birden

³⁷⁰ Bilgili, Demirkapı, **a.g.e.**, s.71; Karahan, **a.g.e. 2015**, s.80; Demirel, **a.g.e.**, s.295.

³⁷¹ Hakan Pekanitez v.d., **Medeni Usul Hukuku**, 14. bs., Ankara, 2013, s.121-122; Kuru, Arslan, Yılmaz, **a.g.e.**, s.130-131; İlhan E. Postacıoğlu, Sümer Altay, **Medeni Usul Hukuku Dersleri**, 7. bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015, N.261-270.

³⁷² Kuru, Arslan, Yılmaz, **a.g.e.**, s.141-142, 221; Postacıoğlu, Altay, **a.g.e.**, N.270; Demirel, **a.g.e.**, s.295-296.

fazla davalıya karşı dava açılmak istendiğinde, davalıların tümü hakkında ortak yetkili mahkeme düzenlenmiş ise davanın, davalılardan birinin yerleşim yerinde değil, düzenlenen ortak yetkili mahkemede açılacağı belirtilmiştir. Ayrıca yine gerekçede, “...davaya, ancak o yer mahkemesinde bakılır” ifadesinin, ortak yetkili mahkemenin yetkisinin kesin yetki olarak değerlendirileceği belirtilmiştir³⁷³. Bu durumda, Devlet ve ilgili odaya karşı açılacak tazminat davası ortak yetkili mahkemede açılacaktır. Ortak yetkili mahkeme, haksız fiil niteliğindeki zarara sebebiyet veren sicil işleminin yapıldığı ticaret sicili müdürlüğünün bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesidir ve bu mahkeme kesin yetkilidir³⁷⁴. Ortak yetkili mahkeme kesin yetkili olduğundan burada davacı tarafın seçim hakkı bulunmamaktadır³⁷⁵.

Tazminat davasının açılacağı yetkili mahkeme konusunda açık bir düzenleme olmamakla, tazminat davasının açılacağı yetkili mahkeme açısından varılan bu sonuç, tapu sicilinin tutulmasından doğan zararlarda tapu sicilinin bulunduğu yer mahkemesinde Devlete karşı dava ikame edilebileceğini düzenleyen TMK md.1007, f.3 hükmüyle de desteklenmektedir³⁷⁶.

Ticaret sicilinin tutulmasından zarar görenler, Devlet ve ilgili odaya karşı tazminat davası ikame edebileceklerdir (TTK md.25, f.2). Tazminat davasında, zarar gören üçüncü şahıs Devlet açısından husumeti Hazineye yani Maliye Bakanlığı'na yöneltebilecek, ilgili oda açısından ise zararın gerçekleştiği ticaret sicil müdürlüğünün bulunduğu ticaret ve sanayi odası veya ticaret odasına husumeti yöneltebilecektir³⁷⁷. Devlet ve ilgili odanın tazminat davasında ihtiyari dava arkadaşlığı söz konusudur. İhtiyari dava arkadaşlığının düzenlendiği HMK md.57, f.1/a'ya göre, dava konusu olan hak veya borcun elbirliği ile mülkiyet dışında bir sebeple davalılar arasında ortak olması gerekir. Dolayısıyla ticaret sicilinin tutulmasından kaynaklı doğacak zararlardan Devlet ve ilgili odanın müteselsil sorumlu olması yönündeki düzenlemelerden hareketle tazminat davasında Devlet ve

³⁷³ Gerekçe HMK md.7; Kuru, Arslan, Yılmaz, **a.g.e.**, s.135.

³⁷⁴ Pekmez, **a.g.e.**, s.192; Pekcanitez v.d., **Medeni Usul Hukuku**, s.124; Postacıoğlu, Altay, **a.g.e.**, N.233, 270; Kuru, Arslan, Yılmaz, **a.g.e.**, s.135; Demirel, **a.g.e.**, s.297.

³⁷⁵ Pekmez, **a.g.e.**, s.192; Kuru, Arslan, Yılmaz, **a.g.e.**, s.135; Demirel, **a.g.e.**, s.297.

³⁷⁶ Demirel, **a.g.e.**, s.297.

³⁷⁷ Kuru, Arslan, Yılmaz, **a.g.e.**, s.141-142, 221.

ilgili odanın ihtiyari dava arkadaşlığı söz konusudur. Ayrıca Devlet ve ilgili oda, tazminat davasında davalı taraf olduklarından aynı zamanda pasif dava arkadaşlığından söz edilebilir. Mevcut durumda ticaret sicilinin tutulmasından zarar gören üçüncü şahıs, tek bir dilekçe ile Devlet ve ilgili odaya görevli ve yetkili mahkemede dava ikame edebilir³⁷⁸.

06.12.2018 tarihli 7155 sayılı Kanunun 20. maddesi ile 6102 sayılı TTK'ya "dava şartı olarak arabuluculuk" başlıklı 5/A maddesi eklenmiştir. Bu maddeye göre TTK'nın 4. maddesi ve diğer kanunlardaki ticari davalardan konusu para olan alacak ve tazminat taleplerinde dava açmadan önce arabulucuya başvurmuş olmak dava şartıdır. 7155 sayılı kanunun 26. maddesinde ise TTK'ya eklenen arabuluculuk dava şartına ilişkin düzenlemenin 01.01.2019 tarihinde yürürlüğe gireceği düzenlenmiştir. Yine 7155 sayılı kanunun 21. maddesi ile 6102 sayılı TTK'ya eklenen geçici 12. maddeye göre arabuluculuk dava şartına ilişkin hükümlerin 01.01.2019 tarihi itibarıyla hali hazırda görülmekte olan davalar hakkında uygulanmayacağı hükme bağlanmıştır.

TTK'ya eklenen düzenlemelerle 01.01.2019 tarihinden itibaren yürürlüğe giren ticari uyuşmazlıklarda dava şartı olarak arabuluculuğun, sicilin tutulmasında zarar gören ilgililerin devlet ve ilgili odaya açacağı tazminat davası açısından değerlendirilmesi gerekir. TTK md.4'e göre tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın TTK'da öngörülmüş olan hususlardan doğan hukuk davaları ticari dava sayılmaktadır. TTK'nın 5/A maddesine göre ise ticari davalardan konusu para olan alacak ve tazminat taleplerinde dava açılmadan arabuluculuk başvurusu yapmak dava şartıdır. Buna göre TTK'da düzenlenen tazminat davası, ticari dava sayılacak ve tazminat davasının konusu para olduğundan arabuluculuk dava şartına tabi olacaktır.

3. Tazminat Miktarının Belirlenmesi

Tazminat davalarında ödenecek tazminat miktarı zarar miktarını aşamaz fakat zaman zaman zarar miktarının altında kalabilir. TBK md.51, f.1'e göre somut durumun gereklerine ve kusurun ağırlığına göre hakim, tazminatın kapsamını ve

³⁷⁸ Kuru, Arslan, Yılmaz, **a.g.e.**, s.480-481; Postacıoğlu, Altay, **a.g.e.**, N.619-625; Demirel, **a.g.e.**, s.296.

ödenme biçimini belirler. Tazminat davasında Devlet ve ilgili odaların kusursuz sorumluluğu söz konusu olmakla, zararın tamamını tazminle yükümlülerdir³⁷⁹. Ancak, ilgili görevlinin kusurunun varlığı halinde TBK uyarınca kusurun ağırlığı tazminat miktarında etkili olacaktır³⁸⁰.

Zarar görenin kusurunun varlığı halinde hakim tazminatı azaltabilir veya tazminata hükmetmeyebilir³⁸¹. TBK md.52'ye göre hakim, zarar görenin, zararı meydana getiren fiile razı olması veya zararın meydana gelmesinde ya da zararın artmasında etkisinin olması veya tazminattan sorumlu olanın durumunu ağırlaştırmış olması halinde tazminatı azaltabilir veya hiç hükmetmeyebilir.

Zararın doğmasında veya artmasında, kusurlu üçüncü kişilerin etkisinin olması halinde ise bu kişilerin de Devlet ve ilgili oda ile birlikte müteselsil sorumlulukları olacaktır. Üçüncü kişinin kusuru, zarar gören lehine belirlenecek olan tazminat miktarının azalmasına sebep olmayıp, Devlet ve ilgili oda ile iç ilişkilerinde gündeme gelecektir. Üçüncü kişilerin kusurlu olması, rücu davaları açısından, sicil müdürü ve ilgili görevlinin tazminle yükümlü olacağı miktarın azalmasına neden olabilecektir³⁸².

Devlet ve ilgili odanın ticaret sicilinin tutulmasından doğan zararlardan müteselsil sorumlu olacağı hususu TTK ve TSY'de düzenleme altına alınmış olmakla, iç ilişkideki sorumlulukla ilgili düzenleme yapılmamıştır. Devlet ve ilgili odanın iç ilişkisi konusunda doktrinde çeşitli görüşler olmakla³⁸³, bir görüşe göre zararın devlet ve ilgili odaca yarı yarıya paylaşılmasının uygun olduğu ancak her somut olayın da ayrıca değerlendirilmesi gerektiği³⁸⁴; başka bir görüşe göre önceden bir oran belirlemenin, tazminatın paylaşımı konusunda hakime takdir yetkisi tanıyan

³⁷⁹ Akdağ Güney, **a.g.e.**, s.98; Demirel, **a.g.e.**, s.297-298.

³⁸⁰ Özkorkut, **a.g.e.**, s.26; Pekmez, **a.g.e.**, s.158; Oğuzman, Öz, **a.g.e.**, s.296; Sirmen, **Eşya Hukuku**, s.139; Şener, **Ticari İşletme Hukuku**, s.445; Demirel, **a.g.e.**, s.298.

³⁸¹ Sirmen, “**Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu**”, s.26; Pekmez, **a.g.e.**, s.152; Mehmet Ayan, **Eşya Hukuku I Zilyetlik ve Tapu Sicili**, 10.bsk., Konya, Mimoza Yayınları, 2014, s.192.

³⁸² Pekmez, **a.g.e.**, s.157-158; Demirel, **a.g.e.**, s.298.

³⁸³ Demirel, **a.g.e.**, s.299.

³⁸⁴ Ulusoy, **a.g.e.**, s.98.

Borçlar Kanunu düzenlemelerine uygun olmayacağı³⁸⁵; diğer bir görüşe göre ise öncelikle ilgili odanın sorumlu olacağı, odadan tahsil edilemeyen zararlar konusunda devletin sorumlu olacağı veya devletin ödemiş olduğu zararlar bakımından ilgili odanın kusuru oranında odaya rücu edebileceğinin açıkça belirtilmesi gerektiği söylenmiştir³⁸⁶. Bahsedilen görüşler devlet ve ilgili odanın iç ilişkisindeki paylaşıma dair özel bir hüküm getirilmemesi sebebiyle doğmuş olup, sorumluluğun kaynağının haksız fiil olması nedeniyle TBK'nın haksız fiilden doğan borç ilişkilerinde müteselsil sorumluluğu düzenleme altına aldığı md.61 ve md.62 hükümlerinin göz önünde bulundurulması gerekir³⁸⁷.

TBK md.61'e göre dış ilişkide, birden fazla kişinin zarara birlikte sebebiyet vermeleri ya da çeşitli sebeplerden dolayı aynı zarardan sorumlu olmaları halinde, bu kişiler hakkında müteselsil sorumluluk hükümleri uygulanır. TBK md.62'de ise iç ilişki düzenlenmiş olup, aynı zarardan sorumlu tutulan müteselsil borçlular arasında tazminatın paylaştırılırken bütün durum ve koşullar değerlendirilerek, kusurun ağırlığı ve tehlikenin yoğunluğu dikkate alınır. Müteselsil sorumlulardan payına düşenden fazla bir miktarda ödeme yapan kişi, ödenen fazla miktar kadar diğer sorumlulara rücu edebilecek ve zarar görenin haklarına halef olacaktır. TBK md.61'de bahsedilen müteselsil sorumluluk hükümleri, kanunun 162 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Buna göre, alacaklı bütün borcu veya borcun bir kısmını, müteselsil sorumluluğu bulunan tarafların birinden veya hepsinden isteyebilir. Müteselsil borçlular, aksi öngörülmemişse ya da aralarındaki hukuki ilişkiden anlaşılmadıkça, birbirlerine karşı eşit oranda sorumlu olacaktır. Borçlulardan herhangi birinin payına düşenden fazla ödeme yapması halinde fazla ödediği tutar kadarını diğer müteselsil sorumlulardan talep edebilir (TBK md.163, 167).

Haksız fiilden doğan zararlarda iç ilişki ve dış ilişkide sorumluluğu düzenleyen TBK hükümlerine göre devlet ve ilgili oda zarar görene karşı zararın

³⁸⁵ Akdağ Güney, **a.g.e.**, s.99.

³⁸⁶ İsmail Kayar, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Ticaret Sicili, Ticari Defterler ve Cari Hesap Hükümlerinin Değerlendirilmesi", **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, c.II, no.1, 2005, s.358-359.

³⁸⁷ Oğuzman, Öz, **a.g.e.**, s.293; Demirel, **a.g.e.**, s.299.

tamamından sorumlu olacak, devlet ve ilgili odanın birbirleri arasındaki iç ilişkide ise somut durumun gereklerine göre paylaşım yapılacaktır.

4. Zamanaşımı

Kanunda Devlet ve ilgili odaya karşı açılacak tazminat davaları için özel bir zamanaşımı süresi düzenlenmediğinden, haksız fiillerden doğan borç ilişkilerine dair genel zamanaşımı süresi geçerli olacaktır. TBK’da haksız fiillerden doğan borç ilişkileri kapsamında md.72 düzenlemesine göre, zarar gören kişinin, zararı ve tazminat sorumlusunu öğrendiği tarihten başlayarak iki yıl ve her halde fiilin gerçekleştiği tarihten itibaren on yıl geçmesiyle tazminat talebi zamanaşımına uğrayacaktır. Ancak, tazminatın ceza kanunlarında cezayı gerektiren bir fiilden doğmuş olması ve ceza kanunlarında daha uzun zamanaşımı öngörülmüş olması halinde daha uzun olan bu zamanaşımı uygulanır (TBK md.72, f.1). Böylece, zarar görenin, ticaret sicilinin tutulmasından kaynaklı zararı ve Devlet ve ilgili odanın tazminat sorumlusu olduğunu öğrendiği tarihten itibaren iki yıl içinde dava açması gerekecektir. On yıllık zamanaşımı süresinin başlangıç tarihi konusu ise doktrinde tartışmalıdır. Bu konuda Oğuzman/Öz, on yıllık sürenin işleme tarihinin haksız fiilin işlendiği tarih olması gerektiğini savunmaktadır³⁸⁸. Pekmez ise, bir hakkın dava edilebilir hale gelmeden buna yönelik zamanaşımının işlemeye başlaması düşüncesinin zamanaşımı kurumunun yapısına aykırı olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla Devletin sorumluluğunda, zararın meydana geldiği tarihin önem taşıdığını savunmuştur³⁸⁹.

Zararın meydana geldiği tarihin esas alınması görüşü, zarar görenler açısından olumlu olup, haksız fiilin işlendiği tarihin zamanaşımı süresinin başlangıcı olduğu görüşü ise hukuk düzenimiz açısından daha düzenleyici niteliktedir.

³⁸⁸ Oğuzman, Öz, **a.g.e.**, s.75.

³⁸⁹ Pekmez, **a.g.e.**, s.171.

SONUÇ

Ticaret sicilinin amacı ticari hayattaki belirli hususların meydana gelmesi, kamuya açıklanması ve ispatlanması olup, ticaret sicili ticari hayatın düzenli şekilde ilerlemesini, ticari faaliyette bulunanların hamlelerine yön vermesini sağlayan, tacir, ticari işletmeler ve tacir şirketler ile ilgili bilgi ve belgelerin, değişikliklerin kayıtlandığı ve güvence altına alındığı bir sistemdir. Bu sistem sayesinde ticari faaliyette bulunanlar veya üçüncü kişiler, kendileri açısından önemi olan hususlara göre kararlarına yön verebilir ve sicilin tutulması ile ilgili herhangi bir zararları söz konusu olduğunda bu zararın tazminini ilgili kurumlardan talep edebilirler. Sicilin tutulmasından doğan zararlardan sorumluluğu bulunan kurum ticaret ve sanayi odaları veya ticaret odaları olmakla, Devlet de ilgili oda ile birlikte bu zarardan sorumludur. Devletin ilgili oda ile birlikte sicilin tutulmasından doğan zararlardan müteselsilen sorumlu tutulması yönündeki düzenleme TTK ile getirilen yeniliklerden olup, kanımızca olması gereken ve yerinde bir düzenlemedir. Resmi sicillerden olan ticaret siciline kamunun güveninin sağlanması önem arz etmekle, bu güvenin korunması ve devamlılığının sağlanması açısından TTK md. 25 hükmü ile getirilen müteselsil sorumluluk hükmü bu güvenin korunmasını ve devamlılığını sağlayabilecektir.

TTK ile ticaret sicili konusunda getirilen bir diğer yenilik ise, sicilin elektronik ortamda tutulmasıdır. TTK gerekçesinde “*bilgi bankası*” olarak nitelendirilen Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS) ile tüzel kişilikler ve diğer ekonomik birimler ile ilgili bilgilerin tek noktadan sağlanması, tacir, ticari işletme ve şirketlerin tescil, tadil ve terkin işlemlerinin elektronik ortamda yürütülmesi ve bu içeriklerin düzenli olarak depolanarak, kamuya sunulması amaçlanmıştır. Türkiye genelinde 238 adet ticaret sicili müdürlüğünde tutulan kayıtların tamamı MERSİS’e aktarılmış olmakla, MERSİS sistemine internet üzerinden giriş yapıldığında henüz kısıtlı bazı bilgilere ulaşılabildiği görülmektedir. Bu anlamda Merkezi Sicil Kayıt Sistemi’nin işlevini tam anlamıyla yerine getirmesi ve elektronik ortamda bilgilere zahmetsiz şekilde ulaşılabilmesini teminen, bu sisteme aktarılan ve işlenmekte olan, TTSG’de ilan edilen hususlara MERSİS sistemi üzerinde tek bir noktadan

ulaşılabilmesi bir gerekliliktir. Ticaret sicilinin elektronik ortamda tutulabilmesi ve başvuruların da elektronik ortamdan yapılabiliyor olması, hem tescil talebinde bulunanlar hem de ticaret sicili müdürlükleri açısından zamandan tasarruf sağlamakla; iş gücü, kırtasiye ve haberleşme giderleri bakımından da ticaret sicili müdürlüğüne tasarruf sağlamaktadır. TTK'da fiziken tutulan sicilden farklı olarak, elektronik ortamda tutulan sicil kayıtlarına hukuki sonuç bağlanmamış, Kanun'un gerekçesinde ise sistemin tam anlamıyla işler hale gelmesi durumunda kanun değişikliği ile bilgi bankasına hukuki işlevler yüklenebileceği belirtilmiştir. Bu anlamda öncelikle MERSİS sisteminin tam anlamıyla işler hale gelmesi gerekmektedir.

Ticaret sicili müdürlüğü, devletin gözetimi ve denetimi altında tutulmaktadır. Ticaret sicili müdürlükleri, ticaret ve sanayi odaları veya ticaret odalarına bağlı olarak kurulur. Ticaret Bakanlığı da işleyiş ve yönetim bakımından müdürlüğün bağlı bulunduğu oda aracılığı ile müdürlükleri gözetleyen ve denetleyen pozisyonda bulunur ve teşkilatın bir parçası konumundadır. 09.07.2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile getirilen düzenlemeler gereği TTK, TSY ve ilgili yasal mevzuatta geçen 'Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın, 'Ticaret Bakanlığı' olarak anlaşılması gerekmektedir. Bu düzenlemeye göre yapılan değişikliğin mevzuata işlenerek güncellenmesi gerekmektedir.

TTK ve TSY düzenlenmelerine göre ticaret sicili müdürlüğü, ticaret sicili müdürü tarafından yönetilir. TTK'da ticaret sicili müdürünün görevleri md.32, 33 ve 34'te düzenleme altına alınmış olmakla, müdürün görevleri yalnızca bu bahsedilen maddelerden ibaret değildir. TTK ve TSY'de çeşitli maddelerde başkaca görev ve yetkiler düzenlenmiştir. Ticaret sicili müdürünün temel görevi sicilin tutulması olup, bunun yanında müdürlüğün yönetimine dair görevleri de vardır. Sicilin tutulması ile ilgili olarak müdürün en önemli görevi inceleme görevidir. Sicil müdürü, gelen talepleri hemen kabul edememekte öncelikle taleplerin uygunluğu konusunda inceleme yapmaktadır. Söz konusu inceleme görevi, sicil kayıtlarının tutulmasında, kamuya açık olan sicil kayıtlarının doğruyu ve gerçeği tam olarak yansıtması ve bu

sayede sicilin açıklık ilkesinin amacına ulaşması açısından son derece önemli ve titizlikle yerine getirilmesi gereken bir görevdir.

Sicil müdürünün inceleme görevi iki bölümden oluşmaktadır. Bunlardan birincisi şekli inceleme, ikincisi ise içerik bakımından incelemedir. Ticaret sicili müdürü yapacağı şekil incelemede talebin sunulduğu ticaret sicili müdürlüğünün yetkili olup olmadığı, tescili talep edilen hususun sicile kaydının gerekli olup olmadığı, talebin kanunda ve yönetmelikte sayılan ilgililer tarafından yapıp yapılmadığı, tescil için gerekli belgelerin ve harç makbuzunun var olup olmadığı, tescili talep edilen hususun izne tabi olması halinde ilgili kurumun izninin alınıp alınmadığını inceleyecektir. İçerik bakımından yapılan incelemede ise tescil edilecek hususun kanuna uygunluğu incelenir. Bu incelemede ayrıca dikkate alınması gereken hususlar da TSY’de belirtilmiştir. Buna göre kanuna uygunluk incelemesinde ayrıca dikkate alınması gerekenler; tescil edilecek hususun veya bu husus organ kararına dayanmakta ise kararın, şirket sözleşmesine ve kanunun emredici hükümlerine aykırı olup olmadığı, tescil edilecek hususların gerçeği tam olarak yansıtıp yansıtmadıkları, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratacak nitelik taşıyıp taşımadıkları, kamu düzenine aykırı olup olmadıkları, şirketlerin tescilinde, şirket sözleşmesinde emredici hükümlere aykırı bir durum olup olmadığı ve sözleşmenin kanunda bulunması zorunlu olduğu emredilen hükümleri içerip içermediğidir.

Sicil müdürü yapacağı incelemeden sonra tamamlanması mümkün olan bir eksiklik gördüğü takdirde ilgililere eksikliklerin tamamlanması için süre verirken, tamamlanması mümkün olmayan, mesela tescili talep edilen hususun emredici hükümlere aykırılık teşkil etmesi durumunda talebi reddedecektir.

Sicil müdürünün tescilden önce yapacağı inceleme TTK md. 32’de görev, TSY md.34’te ise sorumluluk olarak nitelendirilmiş olup, inceleme adına yapılan işlemlerde ayrıma gidilmemiştir. Aynı zamanda bu görevi ifa etmek sicil müdürünün yetkisindedir. Bu nedenle, sicil müdürü tarafından yapılacak olan incelemenin bir görev, yetki ve sorumluluk olduğu söylenebilir.

ETK döneminde TST ile ticaret sicil memuruna yüklenen araştırma görevine, TTK ve TSY düzenlemesinde yer verilmemiş olup, sicil müdürlüğünce yapılacak

araştırma konusuna sadece TSY md.115, f.3'te değinilmiştir. Ancak TSY ilgili maddesinde bahsedilen araştırma, inceleme görevi dahilinde olup, ticaret sicili müdürüne genel bir araştırma görev ve yetkisi vermemektedir. Dolayısıyla araştırma görevi güncel mevzuatta kapsam dışında tutulduğundan, sicil müdürünün ayrıca bir araştırma yükümlülüğü vardır denilemez. Ancak böyle bir sorumluluğu olmasa da, tescili talep edilen husus hakkında inceleme yaparken araştırma yapmasının görevinin gereklerinden olduğu söylenebilir. Kaldı ki, tescil edilecek hususun gerçeği tam anlamıyla yansıtması, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratacak nitelik taşımaması gibi konularda sicil müdürünün araştırma yapmaksızın değerlendirme yapması beklenemez. Ayrıca araştırma görevinin kanun ve yönetmelikte düzenleme dışında bırakılmış olması, sicil müdürünün böyle bir görev ve yetkisi olmadığı dolayısıyla kendisine beyan edilen hususları araştırma yapmaksızın doğru kabul etmesi anlamına gelmektedir. Bu sebeple ETK dönemindeki gibi genel bir araştırma görevi verilmesi de gelen tescil taleplerini değerlendirme anlamında örneğin tescil edilecek hususların gerçeği tam olarak yansıtip yansıtmadığının kontrolü kapsamında araştırma görevi ve yetkisi verilerek, bu araştırmanın yöntemi belirlenmelidir.

Ticaret sicili müdürünün, önüne gelen tescile tabi tüm hususlarda inceleme yapması gerekmektedir. Sicil müdürü tarafından yapılacak incelemenin, tescilin kurucu ya da açıklayıcı etkiye sahip olup olmamasına göre geniş ya da dar tutulması konusu doktrinde tartışılmıştır. TTK md. 32 ve TSY md. 34 düzenlemelerinde tescile tabi tüm hususların incelemeye tabi tutulacağı hüküm altına alınmıştır. Kanımızca, kanunun açık düzenlemesine göre tescile tabi hususlar gösterecekleri kurucu ya da açıklayıcı etkiye göre ayrılmaksızın incelemeye tabi tutulması gerektiğinden etkilerine göre yapılacak olan incelenin dar veya geniş tutulması yönünde bir ayrıma gidilemeyecektir.

Sicil müdürünün inceleme yetkisinin sınırları konusunda bir diğer tartışma konusu sicil müdürlüğü görevlileri bakımındandır. Doktrinde bir görüşe göre, sicil müdürlerinin hukukçu olmayan kişilerden atanması, bu kişilere oldukça geniş bir inceleme, araştırma ve değerlendirme yetkisi tanınması ve fakat bu değerlendirmenin hukuki bir değerlendirme olması sebebiyle eleştirilmiştir. Bu konuda, doktrinde sicil müdürlüğü görevlilerinin yetkilerinin gerekli olduğu ancak ilk görüşü destekler

şekilde daha nitelikli kişilerin sicil müdürlüğünde görevlendirilmesi amacıyla sicil müdürlüğü görevlerinin daha cazip hale getirilmesi ve bu kişilerin yetiştirilmesi gerektiği önerilmiştir. Çalışmamızda sicil müdürünün takdir yetkisi olup olmadığı konusu Yargıtay kararları ile incelenmek suretiyle sonuca bağlanmış olup, buna göre; ticaret sicili müdürünün, kanuna uygunluk, emredici hükümlere uygunluk, kamu düzenine uygunluk ve hususun gerçeği tam anlamıyla yansıtması yönünden yapacağı incelemede takdir yetkisi bulunmamakla; sicil müdürü, tescil edilecek hususun üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratıp yaratmadığı yönünden yapacağı incelemede yorum yapmak durumunda kalabilecektir. Kaldı ki uygulamada, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratıp yaratmama konusunda karşı oy içeren Yargıtay kararlarından da anlaşılacağı üzere bu konu yoruma açık bir konudur. Ticaret sicili müdürünün takdir yetkisi olmayıp, müdürün verdiği kararlar mahkeme denetimine tabidir ve Yargıtay kararlarının incelenmesi sonucu, itiraz ile mahkemeye yansıyan konular müdürün takdir yetkisine işaret etmemekte, aksine sicil müdürünün inceleme görevini yerine getirirken mevzuat çerçevesinde kalması gerektiğini vurgulamaktadır. Sicil müdürünün takdir yetkisinin olmaması karşısında, tescili gerekli hususların düzenleme altına alındığı kanun maddeleri bazında hangi hususların incelenmesi gerektiği yönünde düzenleme yapılmalı ve sicil müdürünün inceleme görevi belirli ve sınırlı hale getirilmelidir. Ayrıca sicil müdürlüğü kadrosunun hukukçu kişilerden oluşturulması ihtimalinde de sicil işlemlerinin daha verimli işleyebileceği kanaatine varılmıştır.

Sicil müdürünün tescil talebini değerlendirmesi açısından bir diğer tartışma konusu, genel kurul kararlarının tescili konusundadır. Bu konudaki görüşler Yargıtay kararları çerçevesinde, sicil müdürünün iptale tabi olduğunu tespit ettiği husus aynı zamanda kanuna ve emredici hükümlere aykırılık teşkil ediyorsa, tescilden kaçınmakla yükümlü olacağı ancak iptale tabi olan bu hususlar, emredici hükümlere aykırılık dışında bir durumdan dolayı iptale tabi ise, sicil müdürünün tescil istemini yerine getirmesi gerektiği kanaatine varılmıştır. Sicil müdürünün inceleme görevinin temelini, TTK ve TSY’de düzenlenen tescile tabi tutulan tüm hususlarla ilgili yapılacak kanun ve kanunun emredici hükümlerine uygunluk incelemesi oluşturmaktadır. Aynı zamanda, tescil talebine konu olan hususun tabi olduğu özel

kanunlardaki emredici hükümler de inceleme görevi kapsamına girmektedir. TSY md.34, f.1/ç bendi düzenlemesi doğrultusunda sicil müdürü şirket sözleşmesi ve organ kararlarının kanuna ve emredici hükümlere uygunluğunu inceleyecek ve bu çerçevede karar verecektir.

TTK md.32’de düzenlenen sicil müdürünün inceleme görevi aynı zamanda sicil müdürü için TSY md.34’te düzenlenmiş olup TTK’dan farklı olarak TSY md.34 düzenlemesinde müdür yardımcılarının da inceleme yükümlülüğü hüküm altına alınmıştır. Bu sebeple sicil müdürünün inceleme görev ve yetkisi sicil müdürü yardımcısı açısından da geçerli olacaktır. TSY’de bazı maddelerde özellikle “müdür”, “müdür ve müdür yardımcıları” ve “müdür veya müdür yardımcıları” ibareleri belirtilerek birtakım düzenlemeler yapılmış olmakla, bazı maddelerde ise yalnızca “müdürlük” ibaresi kullanılmıştır. Müdürlük ibaresi genel bir ifade olmakla TSY md.7, f.3 düzenlemesinden hareketle “müdürlük”çe yerine getirilmesi gereken iş ve işlemlerin asli olarak müdürün görev, yetki ve sorumluluk alanına girdiği, müdürün ise iş yoğunluğu çerçevesinde iş bölümü yapacağı sonucuna varılabileceği kanaatindeyiz.

Devletin, ticaret sicili kayıtlarının hatalı tutulmasından kaynaklı sorumluluğu eTK’da düzenlenmemiş olmakla, eTK döneminde sorumluluk ilgili oda ve memura yüklenmişti. TTK döneminde ise bu konuda önemli bir düzenlemeye gidilmiş ve sicilin tutulmasından kaynaklanan zararlardan Devlet ve ilgili odanın müteselsilen sorumlu tutulacağı ve zararın meydana gelmesinde kusuru bulunan sicil müdürlüğü görevlilerine rücu edebileceği düzenleme altına alınmıştır. Devlet ve ilgili odanın sorumluluğu kusursuz sorumluluk olup, tescil isteminde bulunan hususun sicile hatalı kaydedilmesi ya da hiç kaydedilmemesi halinde ilgili görevlilerin kusuru olmasa dahi üçüncü kişilerin zararlarının tazmininden sorumlu olmaları, kamunun sicile olan güvenini artıracak ve aynı zamanda ticaret sicili görevlisi doğrudan sorumlu olmadığından, sorumluluk tehdidi altında hissetmeden görevini ifa edebilecektir. Ayrıca rücu mekanizması ile de Devlet ve ilgili odanın sorumluluğu hafifletilmiştir.

TTK'ya eklenen düzenlemelerle 01.01.2019 tarihinden itibaren yürürlüğe giren ticari uyuşmazlıklarda dava şartı olarak arabuluculuğun, devlet ve ilgili odanın kusurlarıyla zararlara sebebiyet veren sicil müdürlüğü görevlilerine karşı açacağı rücu davası açısından değerlendirilmesi sonucunda, TTK md.4'e göre tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın TTK'da öngörülmüş olan hususlardan doğan hukuk davaları ticari dava sayılmala, TTK'nın 5/A maddesine göre ise ticari davalardan konusu para olan alacak ve tazminat taleplerinde dava açılmadan arabuluculuk başvurusu yapmak dava şartıdır. Buna göre TTK'da düzenlenen rücu davası, ticari dava sayılacak ve rücu davasının konusu para olduğundan arabuluculuk dava şartına tabi olacaktır. Devlet ve ilgili odaya karşı açılacak olan tazminat davalarında da aynı sebeplerle arabuluculuğun dava şartı olduğu sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

- Akbulak, Yavuz: **“Ticaret Sicilinin Temel Esasları ve Görünüşe Güven İlkesi”**, İstanbul Barosu Dergisi, c.88, no:5, 2014, s.343-355
- Akdağ Güney, Necla: **Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Avrupa Birliği Mevzuatı Çerçevesinde Ticaret Sicili**, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2011
- Altaş, Soner: **“Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda Ticaret Sicili Müdürlüğü Personeli İçin Öngörülen Cezai Sorumluluk Halleri”**, **Terazi Hukuk Dergisi**, C.6, No.56, Nisan 2011, s.75-77
- Arkan, Sabih: **Ticari İşletme Hukuku**, 24. bs., Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2018
- Arseven, Haydar: **“Yeni Türk Ticaret Kanunun Getirdiği Yenilikler, Bölüm 6 Ticaret Sicili”**, **İktisat ve Maliye Dergisi**, c.IV, no.2, 1957, s.57-63
- Arslanlı, Halil: **Kara Ticareti Hukuku Dersleri Umumi Hükümler**, İstanbul 1959, s.147
- Aslan, İ. Yılmaz, **Ticaret Hukuku**, Bursa, 2010
- Ergün, Mevci:
- Ayan, Mehmet: **Eşya Hukuku I Zilyetlik ve Tapu Sicili**, 10.bsk., Konya, Mimoza Yayınları, 2014
- Ayhan Rıza, Çağlar **Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar**, 11. bs., Hayrettin: Ankara, Yetkin Yayınları, 2018
- Bahtiyar, Mehmet: **Makaleler II**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2008
- Bahtiyar, Mehmet: **Ticari İşletme Hukuku**, 19.bs., İstanbul, Beta Yayınları, 2018

- Baştuğ, İrfan, Erdem, H. Ercüment: **Ticari İşletme Hukuku**, Ankara, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1993
- Battal, Ahmet: “Ticaret Sicilinin Müspet Fonksiyonunun ve Temsile İlişkin Sonuçlarının Dış Görünüş Teorisi Açısından İncelenmesi”, **BATİDER**, c.XIX, no.1, 1997, s.83-101
- Berzek, Ayşe Nur: **Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri**, 11.bsk., İstanbul, Beta Yayınları, 2016
- Biçer, Levent: “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na göre Ticaret Sicil Müdürünün İdari Para Cezası ile Cezalandırabilme Yetkisi (TTK.33)”, **Kocaeli Ticaret Odası Dergisi**, No.14, Mart-Nisan 2012, s.37-39
- Bilge, Mehmet Emin: **Ticaret Sicili**, İstanbul, Beta Yayınevi, 1999
- Bilge, Mehmet Emin: “Ticaret Sicili İşlemlerinde “İlgililer” Kavramı”, **Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan**, İstanbul, Beta Yayınları, 2003, s363-376
- Bilge, Mehmet Emin: “Ticaret Sicili İşlemlerinin Geçici Olarak Yapılması”, **Yaklaşım**, c.13, no.149, Mayıs 2005, s.229-233
- Bilgili, Fatih, Demirkapı, Ertan: **Ticari İşletme Hukuku**, 4. bs, Bursa, Dora Yayınları, 2013
- Bilgişin, Şevket Memedali: **Ticaret Hukuku Prensipleri, Ticaret ve Tüccar**, c.1, 3.bs., Ankara, İsmail Akgün, 1950
- Binatlı, Y. Ziya: **İşletme Hukuku**, 3. bs., Bursa, Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, 1978
- Bozer, Ali, Göle, Celal: **Ticari İşletme Hukuku**, 5.bs., Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2018
- Bozkurt, Tamer: **Ticari İşletme Hukuku**, 2.bsk., Legem Yayıncılık, Ankara, 2018
- Çelik, Aydın: “Anonim Ortaklıkların Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişikliklerinde Bakanlığın İzin Yetkisinin

- Sınırlandırması Karşısında Sicil Memurunun İnceleme Yetkisi”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, c.4, no.8, Güz 2005, s.27-49
- Deliduman, Seyithan, “Elektronik Ortamdaki Ticaret Sicili İşlemleri ve Acar, Serdar: **MERSİS**”, **REGESTA**, C.2, No:2, 2012, s.35-46
- Demirel, Duygu: **Ticaret Sicili**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016
- Develi, Bilge: “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ayrılma Akçesi”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XVII, S.1-2, 2013, s.443-489
- Develi, Bilge: “Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Sonuçları”, Ankara, 2013
- Dinç, Serhan: “Ticaret Sicilinin Oluşumu, Özellikleri, İşlevi, İspat Gücü ve Özellikleri”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C.II, No:122, Ekim 2016, s.51-58
- Dinç, Serhan: **Ticaret Hukuku Bilgisi (Ticari İşletme-Şirketler Hukuku)**, 1. bsk., Ankara, 2017
- Dinç, Serhan: **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, 1. bsk., Ankara, 2017
- Doğanay, İsmail: **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, c.1, 4.bs, İstanbul, 2004
- Domaniç, Hayri: **Ticaret Hukukunun Genel Esasları**, 4. bs., İstanbul, 1988
- Domaniç, Hayri: **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, c.1, İstanbul, 1988
- Edgü, Ekrem: **Ticari İşletme Hukuku**, Ankara, 1964
- Eminoğlu, Cafer: “Ticaret Siciline Tescilde Şirket Sözleşmesine ve Emredici Hükümlere Uygunluk İncelemesi”, **Kazancı Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Nisan 2015, s.55-94

- Eriş, Gönen: **Ticari İşletme ve Şirketler**, 3 bsk., Ankara, Seçkin Yayıncılık, Mayıs 2017
- Erten, Ali: “İyi Niyetin Korunmadığı Hukuki Durumlar”, **Prof. Dr. H.C. Oğuzoğlu’na Armağan**, Ankara, Sevinç Matbaası, 1972, s.179-212
- Göle, Celal: “Ticari İşletmenin Merkez ve Şubesinin Tayini Sorunu”, **Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'in Hatırasına Armağan**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1986, s.181-206
- Gözler, Kemal: **İdare Hukuku**, 10.bsk, Bursa, 2010
- İmregün, Oğuz: **Ticaret Hukuku Genel İlkeleri**, İstanbul, 1989
- İmregün, Oğuz: **Kara Ticareti Hukuku Dersleri**, 11.bsk, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1996
- İmregün, Oğuz: **Kara Ticareti Hukuku Dersleri**, 13.bsk, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2005
- Karahan, Sami: **Ticari İşletme Hukuku**, 23. Bsk., Konya, Mimoza Yayınları, 2012
- Karahan, Sami: **Ticari İşletme Hukuku**, 27. Bsk., Konya, Mimoza Yayınları, 2015
- Karasu, Rauf: **Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi**, 2.bs, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2015
- Karayalçın, Yaşar: **Ticaret Hukuku**, c.1, 3. Bsk., Ankara, 1968
- Karayalçın, Yaşar: “Türk Hukukunda Ticaret Siciline Tesciline Etkileri”, **Batider**, c.VIII, No:2, 1975, s.1-29
- Kaya, Mustafa İ.: “Ticaret Sicilinin Elektronik Ortamda Tutulması”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, c.V,

no.1, 2008, s.67-99

Kaya, Mustafa İ., **Ticaret Hukuku-I (Ticari İşletme ve Ortaklıklar Hukuku)**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018

Kayar, İsmail: “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Ticaret Sicili, Ticari Defterler ve Cari Hesap Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, c.II, no.1, 2005, s.353-381

Kayar, İsmail: **6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Hukuku**, 5. bsk., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018

Kayar, İsmail: **Ticari İşletme Hukuku**, 11. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018

Kayıhan, Şaban: “Ticaret Sicili Memurunun Tescil Başvurularını İnceleme Görev ve Yetkisinin Kapsamı”, **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, c.XI, no.3-4, 2007, s.357-382

Kayıhan, Şaban, **6335 Sayılı Kanun ile Güncellenmiş Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Ticari İşletme Hukuku**, 2. bsk., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2013

Kayıhan, Şaban: **Ticari İşletme Hukuku**, 5. bsk., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018

Kocaer, Şenol: **Şirket Yeniden Yapılandırmaları**, 2. bsk., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014

Köroğlu Ölmez, “Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Ticari İşletme Rehni”, **TBB Dergisi**, 2017, no.129, s.261-286

Kuru, Baki: **Nizasız Kaza**, Ankara, 1961

Kuru, Baki, Arslan, **Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı**, 25. bsk, Ankara,

- Ramazan, Yılmaz, Yetkin Yayıncılık, 2014
- Ejder:
- Mimaroglu, Sait **Ticaret Hukuku İşletme Hukuku**, c.1, 3.bsk.,
Kemal: Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma
Enstitüsü, 1978
- Moroğlu, Erdoğan: **Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının
Hükümsüzlüğü**, 8.bsk, İstanbul, On İki Levha
Yayıncılık, 2017
- Oğuzman, M. Kemal, **Medeni Hukuk**, 20. bs., İstanbul, Vedat Yayıncılık,
Barlas, Nami: 2014
- Oğuzman, M. Kemal, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, c.2, 11.bs.
Öz, M. Turgut: **İstanbul, Vedat Yayıncılık, 2014**
- Okutan, Gül: “Ticaret Sicili”, **40. Yılında Türk Ticaret Kanunu**,
İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, 1997, s.8-18
- Özdamar, Mehmet: “Ticaret Sicili Memurunun Tek Başına Yaptığı
İşlemlerden Dolayı Başvurulması Gereken Yargı
Yolu”, **Batider**, c.XXIII, No.4, Aralık, 2006, s.287-
298
- Özdamar, Mehmet: “6102 Sayılı (Yeni) Türk Ticaret Kanunu’na Göre
Ticaret Sicili”, **Regesta**, c.2, s.2, 2012, s.47-59
- Özkorkut, Korkut: “Ticaret Sicilinin Hukuka Aykırı Tutulmasından
Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu”, **Prof. Dr.
Ali Bozer’e Armağan**, Ankara, 1988, s.19-36
- Özsungur, Fahri: “Ticaret Sicili Müdürlüklerinin Resmi Kurumlara
Bildirim Yükümlülükleri”, **AÜHFD**, c.63, no.3, 2014,
s.623-642
- Özsungur, Fahri: “Ticaret Sicilinde Tescil ve İlanın Etkileri Sorunu”,

- Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, c.22, no.2, 2014, s.131-155
- Özsungur, Fahri: “Ticaret Siciline Tescilin Evreleri ve Türleri”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.16, No.1, 2014, s.269-293
- Özsungur, Fahri: **Ticaret Sicili Uygulamaları ve Pratik Çözümleri**, 2. bsk., Ankara, Adalet Yayınevi, 2017
- Pakel, Nafi: “Uygulamada Ticaret Sicili İşlemleri Sorunları”, **İstanbul Barosu Dergisi**, c.92, no:1, 2018, s.228-233
- Pekcanitez, Hakan, **Medeni Usul Hukuku**, 14. bs., Ankara, 2013
- Atalay, Oğuz, Özekes, Muhammet:
- Pekdiñer, Tamer: “Ticaret Sicili Açısından Merkez-Şube-Satış Mağazası Kavramları”, **Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan**, İstanbul, 2003, s.471-479
- Pekmez, Cüneyt: **Tapu Sicilinin Tutulmasından Devletin Sorumluluğu**, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2013
- Poroy, Reha, **Ticari İşletme Hukuku**, 17.bs., İstanbul, Vedat Yasaman, Hamdi: Kitapçılık, 2018
- Postacıoğlu, İlhan E., **Medeni Usul Hukuku Dersleri**, 7. bs., İstanbul, Altay, Sümer: Vedat Kitapçılık, 2015
- Sirmen, Lale: “Tapu Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu”, Ankara, 1976
- Sirmen, Lale: **Eşya Hukuku**, 3. Bs., İstanbul, Yetkin Yayıncılık, 2015
- Şener, Oruç Hami: **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı**, 2.bs, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015

- Şener, Oruç Hami: **Ticari İşletme Hukuku**, 1. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016
- Tekil, Fahiman: **Ticari İşletme Hukuku**, İstanbul, Tekil Müşavirlik ve Yayıncılık, 1990
- Teoman, Ömer: “Ticaret Sicil Müdürü Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İptal Edilebilir Bir Kararını Tescilden Kaçınabilir mi?”, **Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan**, c.2, İstanbul, 2010
- Toksal, Baki: **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C.1, Ankara, Sevinç Matbaası, 1986
- Tuna, Ergun: **Ticaret Hukuku**, c.1, İstanbul, Bilim Teknik Yayınevi, 1989
- Uçar, Salter: **Hukukumuzda Ticaret Sicili Tacir ve Esnaf Kavramı**, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1993
- Ulusoy, Erol: “Ticaret Siciline Tescilin Olumsuz Etkisine Veda”, **Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan**, C.1, İstanbul, 2007, s.89-123
- Gürbüz Usluel, Aslı. E.: “Ticari İşletmelerin Devri, Yapısal Değişiklik ve Ticaret Şirketlerine Ayni Sermaye Getirilmesi İşlemlerinde, Ticaret Sicili Müdürünün Bildirim Yükümlülüğü ve Hukuki Sonuçları”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, c.LXXI, no.2, 2013, s.145-164
- Ülgen, Hüseyin: **Türk Ticaret Hukukunda Hukuki Görünüş Nazariyesi (Ticari İşletme Bakımından Uygulama)**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2005
- Ülgen, Hüseyin, Helvacı, Mehmet, **Ticari İşletme Hukuku**, 4.bs, İstanbul, XII Levha

Kendigelen, Abuzer, Yayıncılık, 2015

Kaya, Arslan, Nomer

Ertan, N. Füsün:

Yasan, Mustafa: **Ticaret Hukuku I**, Sakarya, Sakarya Yayıncılık, 2019

Yayla, Yıldızhan: **İdare Hukuku**, 1.bsk, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2009

Yıldırım, Serdar: “Ticaret Sicilinin Hukuki Etkileri”, Kayseri, 2014

Yıldırım, Turan: **Türkiye’nin İdari Teşkilatı**, 5. bsk., Alkım, İstanbul, 2007

Yılmaz, Asuman: “Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Sicilinde Hukuki Görünüşe Güven (TTK m.37)”, **Batider**, c.XXX, no.3, Eylül 2014, s.65-91

Yılmaz, Ejder: **Hukuk Sözlüğü**, 4.bsk., Ankara, Yetkin Yayınları, 1992, s.803

İNTERNET KAYNAKLARI

Türk Dil Kurumu İnternet Sitesi, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=S%C4%B0C%C4%B0L, (Erişim Tarihi 02.05.2019)

MERSİS İnternet Sitesi, <https://mersis.gtb.gov.tr>, (Erişim Tarihi 02.05.2019)

Türkiye Ticaret Sicili İnternet Sitesi, <http://www.ticaret sicil.gov.tr>, (Erişim Tarihi 11.06.2019)

Kazancı- İçtihat Bilgi Bankası, <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, (Erişim Tarihi 11.06.2019)